

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257

BROJ
597

Subotica, 12. rujna 2014. Cijena 50 dinara

KOLEKTIVNA MEMORIJA
TEMELJ ZAJEDNICE

PREDSTAVLJENA ZAJEDNIČKA
LISTA HRVATSKIH UDRUGA

TIŠUĆU ĐAKA
UČI HRVATSKI

ŽENE U HRVATSKOJ
MANJINSKOJ POLITICI

INTERVJU
BELA STANTIĆ

Dar smutnje

VOJVODANSKA Svaštara

Kupi računalo, laptop ili tablet i osvoji ljetovanje!

Sa
Laptopom
na more!

NAGRADNA IGRA TRAJE
DO 30. KOLOVOZA

www.tippnet.rs
024/555-765
Karadordev put 2
Subotica

Јавно комунално предузеће „Суботицaгaс“ • Суботица
Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat • Szabadka
Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ • Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58
tel: 024/641-200, fax: 024/641-220
Dežurna služba : 024/641-211

TURIZAM

Prirodne ljepote hrvatske

Kada posjetite web-prezentaciju HTZ-a, jedna od najljepših fotografija na njihovom slajderu bit će NP Plitvička jezera, nije to slučajno. Sam odabir najstarijeg nacionalnog parka, kao najvažnijeg reprezentira turizma u Hrvatskoj, govori o ljepoti i važnosti ovog krajolika. Zato recimo nešto više o tome, za početak... To je samo dio najznačajnijih ljepota hrvatske prirode, možda i najljepši.

Turizam je i ovoga ljeta rušio rekorde na našem Jadranu, nije to nikakvo čudo. Svake godine dolazi sve više turista, jer su ljepote sunca, plavetnilo čistoga mora i gostoljubivost Hrvata nadaleko poznati. Međutim, što kada ljetna sezona završi, jeste li spremni za ponovni odlazak na neke lijepe destinacije u Lijepoj našoj, a da to nije samo obalno područje?

Zasigurno ste primijetili kako je kontinentalni, ili agroturizam, sve popularniji među turistima posljednjih godina. Pronaći sebi onaj prijeko potrebni mir i utočište od svakodnevnog stresa na poslu i urbanoj okolici kojoj svi robujemo, doista je primarno našem organizmu i duši. Ima li boljeg rješenja od magičnih, gotovo mitskih staza i gorja na Plitvicama? Još daleke 1979. godine, među prvim u svijetu, ova je neiskvarena ljepota prirode uvrštena u UNESCO popis svjetske baštine. Sa svojih 16 jezeraca, međusobno povezanih slapovima nastalih taloženjem sedre (posebne vrste vapnenca), ova zbilja jedinstvena svjetska atrakcija privlači turiste oduvijek. Sjećam se svoje prve ekscurzije u 8. razredu osnovne škole kada smo posjećivali Plitvice. Dojam koji su ostavile te slike, mir i miris zraka, blagi šum vode koja dodatno čini da se predate užitku doživljaja, sve to i danas vraća želju da se uvijek vratim tamo iznova. Ona intenzivna smaragdno zelena boja ostaje zabilježena za sva vremena. Danas imamo mogućnost obići park uz pomoć specijalnih vozila, tzv. »panoramskih vlakica«, ili bešumnim elektrobrodovima, koji nas dovode tako blizu slapova, kao iz snova... U neposrednoj blizini Plitvica imamo još jedan izniman nacionalni park – Sjeverni Velebit! Prepun preljepih kukova, botaničkih vrtova, dubokih jama, hrvatski planinari ovaj prostor planine Velebit smatraju najvećim draguljem među hrvatskim gorama. Ovaj jedinstveni krajolik najstrože je zaštićen kao rezervat prirode. Čuvana je Premužićeva staza, naslovljena po velikom zaljubljeniku u Velebit, inženjeru **Anti Premužiću** koji ju je projektirao. Ona je svakako najljepša pješačka staza u Hrvatskoj, posebna po tome što i pješacima sa slabijom fizičkom kondicijom omogućuje užitke u obilascima gorostasnih stijena i provalija. Svima koji se upute ovim dijelom Velebita nagrada su neviđeno prekrasni pejzaži Jadranske obale i kvarnerskih otoka. Idealno mjesto za uporabu svih vrsta fotografskih aparata. Ovdje su se nekada skrivali senjski gusari i hajduci, koji su vjerojatno također uživali u veličanstvenim pogledima na okoliš, kao i današnji turisti. Samo bez fotoaparata!

Danas, jedino što nam ostaje jest da tim značajnim turističkim oruđem, fotoaparatom, bilježimo svoje pohode i užitke i skladištimo ih u naše moždane sive ćelije, kako bismo ih prizivali u sive jesenske dane, ili možda, kao mnogi entuzijasti na socijalnim internetskim mrežama, dijelili sa svima nesebično.

Piše: Marjan Antić
urednik web-portala
www.dobrodošli.net

Zato znajte da ste uvijek dobrodošli u Liku, kao i u naš web-portal s imenom – www.dobrodošli.net

AKTUALNO

Izbori za HNV

Zajednička lista hrvatskih udruga..... 7

TEMA

Slučaj *bunjevačkih udžbenika* izazvao reakcije u Hrvatskoj, kao i odgovore iz Srbije**Od »nekorektnog poteza« do »tihog kulturnog rocida« 8-9**

Izučavanje hrvatskog jezika u Srijemu, Somboru i Podunavlju

Uključeno oko tisuću đaka 22-23

INTERVJU

Bela Stantić, župnik

Hvala i oprost!..... 12-13

SUBOTICA

Poljoprivrednici uputili peticiju Vladi

Intermezzo od dva tjedna..... 18

ŠIROM VOJVODINE

Korupcija – mit ili stvarnost

Muke po Stanku 24-25

KULTURA

Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini

Subverzivni dokumentarci iz vremena socijalizma 33

SPORT

Matej Sabanov, tenisač

Prvi put nositelj u rodnom gradu.... 55

ГРАЂАНСКА ЉУБАВ ПРЕДСЈЕДНИКА КАО ПОВОД ЗА МЕЂУНАЦИОНАЛНУ БРИГУ И БЕЗУВЈЕТНУ ОДАНОСТ

ТОМО, МИ ТЕ ВОЛИМО

То је порука љубави која се према грађанину Николићу да ишчитати из изјаве председнице Привременог тијела Буњевачког националног вијећа **Сузана Кујунџић – Остојић** гледе његове донације уџбеника на буњевачком говору. Привремена Прицидница је, наиме, јавност подсетила како наведене уџбенике није платио председник него грађанин Николић од своје плаће, додајући још како је то могао учинити и нетко други!

Но, на жалост Привремене Прициднице то до сада није учинио нитко други до ли грађанин Николић у чију је одбрану од напада с хрватске стране стала и савјетница председника Николића **Станислава Пак**. Као особа којој је јасно да је човјек неријетко изложен тешком избору између приватног и професионалног, Паковој је познато да Николић-грађанин »веома поштује буњевачку мањину«, те да има ту срећу (оп. а.) да као председник даје потпору њезином културном, образовном и сваком другом напретку.

Волим и ја вас, вјеројатно је помислио грађанин **Томислав Николић** када је прије нешто мање од годину дана као председник државе дошао у госте представницима буњевачке заједнице у Суботицу. Знајући вјеројатно да ће његова мисао дјеловати исфразно уколико је не допуни још нечиме, Николић-грађанин зачас се лансирао у знанственика тезом по којој се подразумева да Буњевци нису нити Исланђани нити Монголи (оп. а.) него ни да нису ни Срби ни Хрвати. Зацијело из веома великог поштовања према буњевачкој заједници, обећао је тада Николић-председник својим домаћинима да ће се – не марећи за губитке у властитом кућном прорачуну (струја, вода, дрва, ципеле, ракијица...) – као грађанин упустити у увијек исплативу инвестицију у образовање.

Иако је још од библијских времена познато да незнање није оправдање, овај детаљ о Николићу-грађанину очито је промакао врху хрватске државе који се тек на појаву ћирилице у уџбеницима на буњевачком говору забринуо за културно-образовну политику источнога сусједа спрам дијела мањинске заједнице у њој. Све до донације свога функционалног колеге није председник **Иво Јосиповић** (и други прије њега) у политици Србије спрам национално-мањинских и опћених мањинских заједница видео ништа што би га навело на размишљање да можда ту баш све ствари и нису уређене на најбољи начин. Ставимо ли на страну намјерно подвајање Влаха и Румуња, Шопи и Бугара или однос спрам малих вјерских заједница, државна је политика Хрватске – попут Билеама у Старом завјету – била глуха и на упозорења представника овдашње хрватске заједнице о институцијском фаворизирању оних који себе тако не доживљавају.

Стога бих се за крај првог дијела анализе најновијег проблема у свакодневици буњевачких Хрвата био слободан препоручити за савјет председнику матичне ми домовине: председнице Јосиповићу, угледајте се на свог колегу Николића и док Вам је још мандата одаберите тренутак када ћете постати грађанин. На тај ћете начин најелегантније запушити уста свим потенцијалним критичарима што одвајате од својих уста како бисте и помогли опћи интерес и задовољили грађанску љубав коју Вам дужност председника пријечи. Како се у скрб око уџбеника укључила и Она У Дресу, топао савјет и њој: од своје заступничке плаће у Еуропском парламенту по властиту избору издвојите заједницу којој ћете помоћи да се у Хрватској не осјећа попут госта.

3. P.

Početak rada udruge Cro-info

Udruga novinara *Cro-info* iz Subotice organizira svečanost u povodu početka svoga rada. Svečanost će biti održana u petak 12. rujna u 19 sati, u prostorijama Zavičajne galerije dr. Vinko Perčić u Subotici. Ovom prilikom prisutnima će se obratiti: **Branimir Kuntić**, osnivač udruge novinara *Cro-info* i **Ivan Ušumović**, osnivač i predsjednik UO udruge novinara *Cro-info*.

Nakon svečanosti bit će održana tribina/seminar pod nazivom: *Izazovi manjinskih medija – Vojvodina.net*. Predavači će biti: **Tomislav Žigmanov**, publicist (*Manjinski mediji u Vojvodini*), **Edit László**, ravnateljica *Hét Napa*, **Ivan Karan**, ravnatelj NIU *Hrvatska riječ* (*Potrebe i problemi manjinskih medija iz vizure ravnatelja*), dr. **Jasminka Dulić**, glavna i odgovorna urednica tjednika *Hrvatska riječ* (*Potrebe i problemi manjinskih medija iz vizure urednika*), te **Miroslav Keveždi**, stručni suradnik za koordiniranje nevladinih organizacija (*Moderne tendencije u novinarskoj profesiji i web javna glasila*).

Druga radionica IPA prekogranični program Hrvatska – Srbija 2014. – 2020.

Pokrajinski tajnik za međuregionalnu suradnju i lokalnu samoupravu **Branislav Bugarski** otvorio je u utorak drugu radionicu IPA programa prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija 2014. – 2020. Skupu su prisustvovali i predstavnici Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU iz Hrvatske i Ureda za europske integracije Republike Srbije.

»Proces koji završavamo tijekom 2014. godine proces je planiranja i time će biti zaokružen operativni program, koji smo s kolegama iz Hrvatske gradili i pisali u proteklih godinu dana. Na kraju će, u okviru tog programa, biti određena četiri prioriteta za koje smatramo da su od interesa i s jedne i s druge strane granice«, izjavio je Bugarski. Prema njegovim riječima, ta četiri prioriteta praktički trebaju pridonijeti boljem suživotu s obiju strana i da se na taj način dobra iskustva prenose, tj. da se polako briše granica.

Kako je istaknuo pokrajinski tajnik, politika prekogranične suradnje treba služiti razvoju i da ljudi koji žive uz granicu od nje imaju koristi.

»Smatramo da su na prvom mjestu ekonomska pitanja, pitanja koja se tiču zapošljavanja, razvoja, ponude i turizma. U tom su smislu išli razgovori i diskusije s hrvatskim kolegama i imamo zajedničke

stavove po tom pitanju. Mislim da će to biti dobra polazna osnova za suradnju u idućih sedam godina«, rekao je Bugarski, te je dodao kako se na raspolaganje stavlja »otprilike 85 do 90 milijuna eura koji će se sliti samo u Vojvodinu na osnovi tri prekogranična programa«.

Predstavnici Ureda za lokalni ekonomski razvoj istaknuli su kako je program na raspolaganju, na portalima, svima koji ga žele komentirati i dati svoj doprinos, kako bi operativni program bio što bolji i prilagođen potrebama građana.

U novoj EK Johannes Hahn nadležan i za proširenje EU

Europska komisija je 8. rujna priopćila da su usvojeni prijedlozi za nove komesare, koji će biti objavljeni najranije 10. rujna. Europski diplomatski izvori su potvrdili da će komesar za susjedstvo EU Austrijanac **Johannes Hahn** u svom resoru imati politiku partnerstva

s istočnim zemljama, kao i proširenja. Kao obrazloženje za to da nije potreban poseban resor za proširenje, izvori u Bruxellesu navode da je proširenje sada prije svega tehničko, a ne političko pitanje.

Posebnog komesara EU za politiku prijema u članstvo novih zemalja neće biti, kažu izvori EU u Bruxellesu, ističući da je Hahn veoma upućen i iskusan kad su u pitanju i odnosi EU s balkanskim zemljama.

Kao obrazloženje za to da nije potreban poseban resor za proširenje navodi se da je proširenje sad prevashodno tehničko, a ne i političko pitanje, jer su sve zemlje u postupku europskih integracija ili već krenule u pregovore o članstvu ili na putu prema EU napreduju kroz uhodani proces stabilizacije i pridruživanja.

Novinari zasad nisu mogli od predstavnika EK dobiti odgovor na pitanje da li se ukidanjem komesara za proširenje šalje zbunjujuća politička poruka vladama i građanima zemalja na mukotrpnom i još bez sumnje dugom putu približavanja EU.

Utoliko prije što je i novi predsjednik Komisije **Jean-Claude Juncker** u dva navrata stavio do znanja da u petogodišnjem mandatu njegove Komisije neće biti prijema novih zemalja u članstvo Unije.

Zvaničnici u EU ipak kažu da je to i odraz realnog razvoja, jer je jasno da za pet godina i Srbija i Crna Gora, koje pregovaraju o članstvu, tehnički ne mogu okončati te pregovore i doći do zaključenja sporazuma o članstvu s Unijom.

Ako bi neka zemlja ipak uspjela dovršiti te pregovore, to što postoji ili ne poseban komesar za proširenje ne može ni usporiti, ni ubrzati postupak koji vodi u članstvo, jer je riječ o krajnje složenom i temeljnom ispunjavanju uvjeta i demokratskim, ekonomskim i političkim promjenama u skladu s pravnim stečevinama EU koje se dotad moraju provesti.

www.euractiv.rs

12. rujna 2014.

IZBORI ZA HRVATSKO NACIONALNO VIJEĆE

Zajednička lista hrvatskih udruga – dr. Tomislav Stantić

*Skupština treba biti slavlje hrvatske zajednice,
a ne prepucavanje i borba jednih protiv drugih, poručio je Anišić*

Zajednička lista hrvatskih udruga – dr. Tomislav Stantić bit će jedan od takmaca na predstojećim izborima za Hrvatsko nacionalno vijeće, koja se i službeno predstavila na konferenciji za novinstvo prošlog petka u prostorijama HKC Bunjevačko kolo. Nositelj liste **dr. Tomislav Stantić** je istaknuo kako udruge okupljene oko ove liste nisu zadovoljne dosadašnjim rezultatima HNV-a, navodeći kako je glavni razlog u načinu provođenja poslova koji su povjereni i u nadležnosti su nacionalnog vijeća. »Ukoliko se zatvarate, a 25 godina sam svjedok kako se hrvatska zajednica sve više zatvara, sve je manja, sve manje ljudi sudjeluje u tome, vi ne možete funkcionirati, ne možete donositi kvalitetne odluke i ne možete ih provoditi«, kazao je Stantić i dodao da njegova lista želi to promijeniti.

Ističući kako se njegova lista od početka kampanje zalagala za izravne izbore, Stantić je iznio podatke da se u posljednja dva mjeseca u posebnom biračkom popisu povećao broj upisanih Hrvata s 14 000 na oko 20 000, te da bi s još 3000 upisanih mogli biti održani izravni izbori za HNV. On je najavio kako će *Zajednička lista hrvatskih udruga*, neovisno o rezultatima na izborima za HNV, nastaviti kampanju i upis u poseban birački popis zavr-

šiti ove godine, što je, kako je kazao, »mnogo važnije nego tko će pobijediti na ovim izborima, mislimo da pobjednika i ne treba biti u jednoj zajednici.«

Stantić je kazao kako oko Zajedničke liste hrvatskih udruga nije bilo teško »okupiti 20-ak udruga koje su razumjele za što se mi zalažemo«. »Sudbina Bunjevačkog kola ne može biti odvojena od sudbine drugih kulturnih udruga i ta zabrinutost da doista kulturne udruge bivaju praktički moneta za potkusurivanje preko kojih se vlastodršci na neki način razračunavaju birajući svoje podobne i nepodobne i dijeleći dalje zajednicu, bio je osnovni razlog zbog kojeg sam se uključio u izbore«, kazao je Tomislav Stantić.

Govoreći o motivima zbog kojih se uključio na *Zajedničku listu hrvatskih udruga*, **vlč. Andrija Anišić** je naveo kako je u dosadašnjim sazivima HNV-a uvijek bilo svećenika, kao i da je Katolička crkva na ovim prostorima uvijek bila uz svoj narod. On se osvrnuo i na polemiku povodom optužbi za političko agitiranje u crkvi, ističući kako za one koji ga sada optužuju nije bilo ničeg spornog kada je prije četiri godine bio na listi DSHV-a i također o tome govorio u crkvi. **Vlč. Anišić** je iznio kako ga je u vezi tog svrstavanja **dr. Slaven Bačić** pismeno tužio **biskupu Ivanu**.

»Naša je ideja bila da zajednički formiramo listu i zajednički nastupimo u izborima za HNV, koje treba biti krovno tijelo svih Hrvata u Republici Srbiji. To s drugom stranom nije bilo moguće postići«, kazao je Anišić dodajući kako će se založiti za izbor 29 najboljih vijećnika bez obzira na kojoj listi bili, jer skupština treba biti slavlje hrvatske zajednice, a ne prepucavanje i borba jednih protiv drugih.

On je kazao kako je jedan od programskih ciljeva ove liste zauzimanje da se školstvo na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji pokuša preusmjeriti u katolički školski centar, navodeći da su brojni roditelji s kojima je razgovarao vrlo nezadovoljni sadašnjim načinom obrazovanja na hrvatskom jeziku, te da se povodom toga nešto mora poduzeti.

Zajedničku listu hrvatskih udruga podržava HKUD **Vladimir Nazor** iz Sombora, čiji je predsjednik **Mata Matarić** zastupnik u Skupštini Vojvodine i dopredsjednik HNV-a u tehničkom mandatu, nedavno isključen iz DSHV-a. On je kazao kako će se ova lista u sljedećem sazivu HNV-a, bez obzira na poziciju ili oporbu, zalagati za decentralizaciju, depolitizaciju i aktivno uključivanje Hrvata na cijelom prostoru države, jer kako je kazao, »ne može se ostvariti jedinstvo Hrvata samo tehnobirokrat-

skim djelovanjem iz Subotice«. Gospodarstvenik iz Novog Sada i predsjednik Unije poslodavaca Vojvodine **Stanko Krstin**, koji je i vijećnik HNV-a u tehničkom mandatu, kazao je kako je svojedobno donirao novac radi formiranja posebnog biračkog popisa, te dodao da i sam snosi dio odgovornosti zbog toga što to do danas nije napravljeno. On je kazao kako će raditi na realizaciji ideje da se formira baza podataka svih hrvatskih tvrtki u Srbiji, ali i nezaposlenih školovanih mladih iz hrvatske zajednice kako bi se ostvarili kontakti i uspostavila suradnja, dodajući kako je to također jedna od ranijih nerealiziranih ideja.

Predsjednik *Udruge hrvatska neovisna lista* **Zlatko Ifković** kazao je kako je ova udruza poduprla *Zajedničku listu hrvatskih udruga* radi zalaganja za upis u poseban birački popis, kako bi se došlo do neposrednih izbora za HNV, ocjenjujući da »sada nemamo izbore već jedno popisivanje«. Ifković se također založio za veće uključivanje i angažiranje Hrvata izvan Subotice, ocjenjujući kako »budućnosti hrvatske zajednice ne može biti bez Hrvata koji žive izvan Subotice«. Konferenciji su prisustvovali i **Ivan Karačić** iz HKUD *Sveta Barbara* u Vrdniku i predsjednik HKC *Bunjevačko kolo* **Marinko Prčić**.

S. M.

SLUČAJ BUNJEVAČKIH UDŽBENIKA IZAZVAO REAKCIJE U HRVATSKOJ, KAO I ODGOVORE IZ SRBIJE

Od »nekorektnog poteza« do »tihog kulturocida«

U pitanju je do sada politički i medijski najpopraćeniji događaj vezan za tzv. bunjevačko pitanje o kojem smo imali prilike čuti reakcije većine najznačajnijih političkih aktera u Republici Hrvatskoj

Prošlotjedno uručenje djelomice ćirilčnih udžbenika za predmet bunjevački govor s elementima nacionalne kulture, kao osobne donacije predsjednika Srbije **Tomislava Nikolića**, primljeno je u vodstvu ovdašnje hrvatske zajednice s velikim negodovanjem. No, kada je vijest o takvoj reakciji dijela Bunjevaca koji sebe smatraju Hrvatima stigla do većih medija u Hrvatskoj, stajališta o ovakvom obliku potpore Bunjercima nehrvatima počela su pristizati od strane hrvatskih političara, isprva onih oporbenih. Uslijedili su odgovori dužnosnika iz Srbije, a u medijskoj prepirci usmenim i pisanim izjavama, čuli smo i mišljenja predsjednika dviju država.

Inače, prvu informaciju o nezadovoljstvu ovdašnjih Hrvata Nikolićevim darom Bunjercima nehrvatima u hrvatsku javnost donijela je u subotu novinska agencija Hina, oslanjajući se dijelom i na tekst objavljen u prošlom broju *Hrvatske riječi*, i donoseći izjave predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća dr. sc. **Slavena Bačića** i ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislava Žigmanova**.

SVRSTAVANJE U IDENTITETSKE PRIJEPORE

Ovu agencijsku vijest prenijelo je nekoliko hrvatskih medija (primjerice *Jutarnji list* s naslovom »Čudna donacija srpskog čelnika: Knjige za učenje bunjevačkog tiskane su na ćirilici«), a veću pozornost priča je dobila stigavši do Hrvatske radio-televizije, kada su u nedjelju u *Dnevniku 3 HRT-a* govorili Bačić i Žigmanov. Žigmanov je tada izjavio da se država Srbija ovime na izričit i dosad neviđen način svrstala u identitetske prijepore koji vladaju među Bunjercima u Srbiji. »Naime, ovom je gestom predsjednik Republike, kao nositelj najviše državne vlasti, izričito poručio svih građanima hrvatske nacionalnosti da su Bunjevci oni koji su na strani njegovih ne samo simpatija, nego i otvorenih akcija, koje na koncu završavaju pomaganjem tiskanja udžbenika«, kazao je on dodavši kako je ova gesta »samo vrh ledenog brijega kada je u pitanju potpora državnih tijela Republike Srbije prema izgradnji tzv. 'bunjevačke nacije'«.

TOMAŠIĆ: AKT TIHOG KULTUROCIDA

Prve reakcije hrvatskih političara stigle su u ponedjeljak. Na svojem facebook profilu reagirala je predsjednica Hrvatske stranke prava **Ante Starčević** i zastupnica u Europskom parlamentu **Ruža Tomašić** koja je napisala kako se ovime nastavlja »iživljavanje političkog vrha Republike Srbije nad Hrvatima Vojvodine«. »Nikolićeva donacija ćirilčnih čitanki i gramatike bunjevačkog govora učenicima u Subotici posljednja je manifestacija politike uništenja hrvatskog jezika i kulturnog identiteta na tlu Vojvodine«, zapisala je ona te optužila politički vrh Hrvatske za odsustvo reakcije uz komentar da oni »nemaju potrebe reagirati na ovaj akt tihog kulturocida«.

HDZ: ČIN VELIKOSRBIJANSKE POLITIKE

Na vijest iz Subotice reagirala je i oporbena Hrvatska demokratska stranka (HDZ), čiji su dužnosnici u ponedjeljak na konferenciji za medije u Splitu, prema pisanju Hine, ustvrdili kako ovaj čin doživljavaju kao nastavak asimilacije vojvođanskih Hrvata. Predsjednik HDZ-ova odbora i hrvatske nacionalne manjine zastupnik **Ante Babić** rekao je da se zbog stanja hrvatske nacionalne manjine u Srbiji te zbog izbora u BiH 12. listopada traži očitovanje aktualne vlasti.

»Tražimo da se očituju o tome, da zaštite interese hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji«, istaknuo je. Podsjetivši na prošlogodišnju izjavu srbijanskoga predsjednika Nikolića da Bunjevci nisu ni Hrvati ni Srbi, nego južnoslavenski autohtoni narod, Babić je rekao kako smo »sada dobili jednu drugu izjavu, zapravo čin velikosrbijanske politike u tiskanju udžbenika na ćirilici na bunjevačkom«.

JOSIPOVIĆ: NEKOREKTAN POTEZ

U ponedjeljak popodne čuli smo i komentar hrvatskog predsjednika **Ive Josipovića**. Upitan u Pazinu od strane novinara da prokomentira ovaj slučaj, Josipović je kazao kako činjenica da su bunjevački Hrvati dobili udžbenike na ćirilici od srbijanskog predsjednika govori zasigurno o kontinuitetu politike koja želi asimilirati Hrvate u Srbiji ocijenivši to nekorektnim potezom koji treba ispraviti.

»Mislim da se ne smijemo zaustaviti samo na tome da kritiziramo što je u drugoj državi napravljeno, nego što smo mi propustili i gdje je naš problem«, rekao je Josipović. Podsjetio je kako je on osobno dvatri puta vrlo specifično govorio o Bunjercima pa je zbog toga, kako je

rekao, kritiziran jer je rekao da mi ne možemo silom nikoga natjerati da se osjeća ovako ili onako.

»Mi smo, nažalost, kroz dugi niz godina imali jednu politiku koja je njih na neki način isključivala iz hrvatskog korpusa. Prema tome ne smijemo samo kritizirati vladu i vlast u Srbiji. To treba učiniti, ali treba sagledati gdje smo mi pogriješili«, poručio je hrvatski predsjednik pozvavši da se ovaj, kako je rekao, očiti problem ne pretvori u međustranačko prepucavanje.

MVEP: PODSJETNIK NA OBEĆANJA

U međuvremenu priopćenjem se oglasilo i Ministarstvo vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske koje je, kako se navodi, pozvalo na razgovor otpravnicu poslova veleposlanstva Republike Srbije u Hrvatskoj kako bi podsjetilo kako je Hrvatska na svim sastancima sa srbijanskim dužnosnicima dobila čvrsta obećanja o tiskanju udžbenika na hrvatskom jeziku, ali to do danas nije ispunjeno.

»Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH ne može utjecati na to kako će se netko deklarirati, ali će nastaviti inzistirati na pravu da se Hrvati u Srbiji školuju te da mogu upotrebljavati materinski jezik. Na ovoj temi ćemo nastaviti raditi diplomatskim putem, budući da smatramo da je ne treba iskorištavati za pokušaj dizanja rejtinga pojedinih političara i političkih stranaka«, kaže se u priopćenju.

MILANOVIĆ: JA TAKO NEŠTO NE BIH NAPRAVIO

Po pitanju izjava s one strane Dunava, u utorak smo imali prilike čuti i hrvatskog premijera **Zorana Milanovića**. On je, boraveći u Skoplju, na pitanje novinara o ovoj temi, ocijenio da ovaj postupak možda »nije baš najkorektniji« i da on to ne bi učinio.

»To je očito napravljeno s nekom namjerom, ajmo reći da nije baš najkorektnije«, rekao je Milanović.

»Ako su se bunjevački Hrvati, odnosno Hrvati u Vojvodini i Srbiji, očitovali o tome, oni najbolje znaju da li ih to, i koliko, smeta«, kazao je on.

»Ja znam da tako nešto ne bih napravio, iako se zna koliko sam se borio za ravnopravnost pisama u Hrvatskoj. Ali postoji neka granica pristojnosti«, istaknuo je hrvatski premijer.

PRIRODNA BRIGA SRBIJE O BUNJEVCIMA

Reagujući na kritike iz Hrvatske, savjetnica predsjednika **Stanislava Paka** je u ponedjeljak za Tanjug izjavila da predsjednik Tomislav Nikolić veoma poštuje bunjevačku manjinu i da podupire njezin obrazovni i svaki drugi napredak. Ona je istaknula i da u povijesti civilizacije nije zabilježeno da se genocid sprovodi tiskanjem knjiga.

»Oni koji su sprovodili genocid u našem okruženju nisu tiskali knjige. Nema potrebe za navodnu brigu o Bunjevcima, o njima odlično brine država Srbija«, poručila je Pak.

Predsjednica Privremenog tijela Bunjevačkog nacionalnog vijeća **Suzana Kujundžić Ostojić** izjavila je Tanjugu da Nikolićeva donacija u udžbenicima na bunjevačkom ne predstavlja nikakvo favorizovanje njihove nacionalne zajednice u odnosu na hrvatsku.

»Mi smo građani ove države, ovdje smo priznati kao nacionalna manjina, imamo svoje nacionalno vijeće, država Srbija je naša matična država, pa je prema tome i prirodno da nam pomogne, kao što država Hrvatska pomaže svojoj nacionalnoj zajednici. I nikom to ne pada u oči, čak nam je drago, i treba svako da vodi računa o svojim«, rekla je ona Tanjugu.

Ovu je njezinu izjavu prenio i *Dnevnik* Radio televizije Srbije u prilogu kojem nije uzeta izjava nekoga od predstavnika Hrvata u

Srbiji. S druge strane, u HRT-ovom dnevničkom prilogu o ovoj temi čulo se i mišljenje navedene predstavnice Bunjevaca nehrvata. »Kada bi uspoređivali što sve hrvatska zajednica u Srbiji ima, i što ima bunjevačka zajednica u Srbije, vidjeli bi da je to jako daleko od onog da nas bilo tko, na bilo koji način forsira«, izjavila je Kujundžić Ostojić u telefonskoj izjavi za HRT.

NIKOLIĆ: BUNJEVCE SRBIJA PRIHVATA

Stajalište o ovoj temi, uz odgovor svojem hrvatskom kolegi, u pisanoj izjavi prosljeđenoj medijima u utorak iznio je srbijanski predsjednik Tomislav Nikolić. »Bunjevci nisu ni Srbi ni Hrvati, oni su svoji. Srbija ih kao takve sa zahvalnošću prihvata«, navodi Nikolić. »Činjenica je da Srbija svojim Ustavom i zakonima omogućava svim građanima da se izjasne kako žele«, navodi se u izjavi i naglašava kako je »legitimno pravo Bunjevaca da iskoriste to pravo na ustavom predviđeni način«.

Nikolić je ocijenio kako je reagiranje Josipovića »doneklo razumljivo, s obzirom na to da je u predizbornoj kampanji«.

»Ja nikad nisam i neću kampanju voditi na taj način, ali to je stvar osobnog stajališta i opredjeljenja«, navodi se u izjavi predsjednika Srbije koji pita i zašto hrvatski šef države »Bunjevce naziva bunjevačkim Hrvatima«.

»Ako im to pravo priznaje i gospodin Josipović, zašto ih naziva bunjevačkim Hrvatima? Pod pojmom američki Hrvati se podrazumijevaju Hrvati koji žive u Americi. U kojoj to zemlji žive bunjevački Hrvati«, upitao je Nikolić u izjavi.

Objašnjavajući da je autore udžbenika imenovalo Bunjevačko nacionalno vijeće, Nikolić je istaknuo i da je te knjige »odobrilo šest prosvjetnih institucija Republike Srbije«.

ŽIGMANOV: PREVIDI I JEDNOSTRANOST OVDAŠNJIH MEDIJA

Ravnatelj ZKVH-a Tomislav Žigmanov ističe kako je ovo dosad medijski najpraćeniji slučaj iz domene tzv. *bunjevačkog pitanja*, kao i da po prvi puta svjedočimo očitovanje velike većine najznačajnijih političkih aktera u Hrvatskoj o nekom problemu Hrvata u Srbiji. On ukazuje i na pojedine karakteristike medijskog praćenja ovoga slučaja u Srbiji.

»Kao prvo, mediji su previdjeli da je prijepornija gesta predsjednika Nikolića od samoga ćirilicnoga pisma. Ovdje se predsjednik države osobno angažirao da se tiskaju udžbenici za predmet bunjevački govor a da se nijedan dužnosnik Republike Srbije dosad nije na taj način angažirao s pozitivnim ishodom da se tiskaju udžbenici na hrvatskom, iako je nastava na hrvatskom bogatija i traje dulje. Isto tako, nijedan predstavnik ove države udžbenike, iako tiskane sredstvima HNV-a i donacijom Hrvatske, nije uručio učenicima. To je favoriziranje jedne strane«, kaže on.

Žigmanov ističe i jednostrano prikazivanje cijeloga spora u Srbiji, gdje nijedan medij nije tražio stajalište nekog od dužnosnika iz hrvatske zajednice. Dodaje i da nije zamijećen još jedan problem, a to je razbaštinjenje kulturnog, odnosno jezičnog naslijeđa Hrvata. »Ukoliko se novoštokavska ikavica, jedan od dijalekata kojim se služe Hrvati, i to ne samo ovdje, imenuje kao ona jezična struktura koja nema nikakve veze sa hrvatskim, to je klasični primjer otuđenja. O ovome se, osim u hrvatskim medijima, ovdje također nije govorilo«, kaže Žigmanov izražavajući nadu da će temeljem ovoga slučaja Republika Hrvatska sustavnije i dosljednije očitovati interes prema Hrvatima u Srbiji.

D. Bašić Palković

Mišljenja, opredjeljenja i poduzete aktivnosti udruga, pojedinaca i stranaka u izborima za Hrvatsko nacionalno vijeće.

Stipe Ercegović, predsjednik ZHB Tin Ujević, Beograd

POTPORA ZLHU

Zajednica Hrvata Beograda Tin Ujević uključila se u izborni proces za novi saziv HNV-a. Podupiremo Zajedničku listu hrvatskih udruga, a dajemo svoj doprinos u kreiranju programa liste i obavljanju izborne radnje propisane zakonom. Predlažemo da se u idućih deset dana formira lista kandidata za vijećnike HNV-a, po principu razmjerne zastupljenosti iz lokalnih zajednica, a imamo četiri kandidata. Prikupljanje potpisa za elektore je u tijeku u specifičnim uvjetima velegrada. Broj Hrvata u Beogradu upisanih u posebni birački popis nije nam poznat. Nadamo se broju elektora u granicama naših mogućnosti: računamo na 3 elektora.

Inače, ZLHU podupiremo iz sljedećih razloga: za daljnji razvoj zajednice Hrvata u Republici Srbiji potrebni su novi ljudi, ideje i vizije za djelovanje HNV-a, kao krovne institucije. Vijećnici koji dolaze iz naše lokalne zajednice bit će dio tima koji će graditi zajednicu na novim, suvremenim principima.

D. B. P.

Stipan Dulić, HUK Lajčo Budanović, Mala Bosna

NADAMO SE DA ĆEMO IMATI 4 ELEKTORA

Uključili smo se u izbore za HNV tako što prikupljamo potpise za elektore. Nadamo se da ćemo imati četiri elektora. Matični ured u našem naselju radi ponedjeljkom i četvrtkom, a potpise prikupljamo i na terenu, po salašima, kada ovjeritelj ide s nama. Nismo ni protiv koga, ali smo se odlučili ići na Hrvatskoj listi dr. Slaven Bačić, jer smatramo da imaju dobre kadrove za vođenje HNV-a. Imamo pojedinih zamjerki na njihov rad u proteklom mandatu, ali držimo da su i dosta toga uradili, poput rješavanja pitanja udžbenika. Isto tako, apeliramo na sve pripadnike zajednice da se uključe u ove izbore kako bismo izabrali što bolje vodstvo za iduće četiri godine.

D. B. P.

Marko Sente, predsjednik HGU Festival bunjački pisama, Subotica

BEZ ZAJEDNIČKOG SUDJELOVANJA

Udruga nema službeno stajalište glede predstojećih izbora za HNV. Svatko iz uprave ili od članova može sudjelovati individualno u tome, na način na koji želi. Po ovome pitanju, neće biti nikakve zajedničke, organizirane aktivnosti u ime udruge.

D. B. P.

Marinko Prčić, predsjednik HKC Bunjevačko kolo, Subotica

U SPASAVANJU KOLA NAJVIŠE PROBLEMA SMO IMALI S HNV-OM

Kroz naše iskustvo koje smo doživjeli u spasavanju Bunjevačkog kola, najviše problema imali smo, na žalost, s našom zajednicom i s našom krovnom institucijom, Hrvatskim nacionalnim vijećem. Podupirući Zajedničku listu hrvatskih udruga – dr. Tomislav Stantić pokušavamo ukazati da niti Bunjevačko kolo nema neku budućnost ako se u cijeloj zajednici ne bude drugačije radilo. Iskustva i iz ostalih centara kao što su Sombor, Novi Sad, Srijemci su možda najradikalniji jer ima udruga koje funkcioniraju već po 10, 20 godina a nikada nisu došle na red da dobiju neka sredstva – svi oni imaju problema, najviše financijske prirode, kao što smo i mi imali u Bunjevačkom kolu. Želimo ukazati kako to nije samo naš problem, nego cijele zajednice. Bio sam u prvom sazivu HNV-a izabran za neku vrstu ministra gospodarstva i znam koliko sam pokušavao tada napraviti bazu podataka gospodarstvenika, htio sam povezati ljude s udrugama, hrvatskim tvrtkama, išli smo na sastanke u Hrvatsku gospodarsku komoru u Beogradu, međutim ništa od toga nije realizirano. Ne kažem da je ovo vodstvo svemu tome krivo, ali očividno je da uspjeha nema i da oni nemaju rezultata. Znači da se nešto mora mijenjati. S druge strane, tu se vrti određena količina novca koja bi trebala biti drugačije raspoređena. Mi želimo decentralizaciju, depolitizaciju i da svi startamo s istih pozicija, jer sve hrvatske udruge moraju živjeti na cijelom području naše zemlje. Kao predsjednik ispred HKC Bunjevačko kolo mogu dati kompetentnu izjavu da mi po posljednjem natječaju niti za jednu našu organizaciju od HNV-a nismo dobili niti dinara, što je katastrofa. Nemam osobno ništa protiv bilo koga u HNV-u, dapače, smatram da ima dobrih i pametnih ljudi, ali se nešto mora promijeniti, moraju se uvesti mladi školovani ljudi, a mi ćemo svi biti tu da pomognemo.

S. M.

Marijana Petrović, HKD Ljuba, Ljuba

SVE OBITELJI UPISANE

Mi kao hrvatska udruga nećemo nastupati samostalno na predstojećim izborima. Naše su aktivnosti bile usmjerene na upisivanje mještana u poseban birački popis, tako da smo od 30 obitelji upisali 20, dok je njih 10 već bilo upisano. U aktivnosti za predstojeće izbore uključeni smo u suradnji s HKC-om Srijem-Hrvatski dom iz Srijemske Mitrovice, s kojima i obavljanje sve neophodne pripremne radnje za izbore. Podržat ćemo neke od predloženih elektora i tako iskoristiti naše zakonsko pravo što se tiče glasanja.

S. D.

Miroslav Lečer, predsjednik Društva hrvatske mladeži Zemun, Zemun

RAZUĐENO STANOVNIŠTVO

Društvo hrvatske mladeži Zemun je prije četiri godine imalo svog elektora za Hrvatsko nacionalno vijeće. Ovaj bismo put pokušali prikupiti potpise za dva elektora. Najveći problem nam čini razućenost stanovništva, a također je problem što je starijim osobama teško otići do općine gdje moraju ovjeriti potpise.

S. D.

Ivan Stipić, predsjednik Hrvatskog prosvjetnog društva Đurđin, Đurđin

USPJEH

Prilikom prikupljanja potpisa za elektore na prošlim izborima, 2010. godine, u Đurđinu je bilo prikupljeno 260 potpisa – gotovo isti broj kao i što je broj upisanih u birački popis hrvatske nacionalne manjine u našem selu. Ove godine smo pola od tog broja prikupili dolaskom birača u ured naše mjesne zajednice, a za ostatak glasova sam uz pomoć dva popisivača i ovjerivača išao »od vrata do vrata«. Dosadašnje iskustvo i raspoloživost mještana mi govori da ćemo i na ovim izborima prikupiti maksimum glasova. Potpise prikupljamo ispred DSHV-a za *Hrvatsku listu dr. Slaven Bačić*, a prijavljeni elektori su **Verica Ivković Ivandekić**, **Klara Dulić** i **Marica Stantić** i ja.

Što se tiče liste za koju skupljamo potpise, u svoje osobno, ali i ime društva koje predstavljam mogu reći da od kad je nositelj, **dr. Slaven Bačić** predsjednik HNV-a, kad tražimo uvijek dobijemo sredstva za društvo. Ti ljudi su puno radili i uradili za naš narod, samo što je puk slijep za njihova djela i stoga ima i puno kritika, a ja kritike prihvaćam samo ako taj što kritizira zna bolje uraditi posao.

Je. D.

OBAVJEŠTENJE O DONESENOJ SUGLASNOSTI NA STUDIJU O PROCJENI UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ PROJEKTA »REKONSTRUKCIJA I DOGRADNJA POSTOJEĆEG POSLOVNOG OBJEKTA S POGONOM ZA PRERADU PLASTIČNIH MASA I PROSTORIJAMA PRATEĆEG SADRŽAJA«

Temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« br.135/04 i 36/09), Tajništvo za lokalni ekonomski razvoj, gospodarstvo, poljoprivredu, komunalne poslove i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj objavljuje:

OBAVJEŠTENJE

O donesenom rješenju kojim je dana suglasnost na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta

»REKONSTRUKCIJA I DOGRADNJA POSTOJEĆEG POSLOVNOG OBJEKTA S POGONOM ZA PRERADU PLASTIČNIH MASA I PROSTORIJAMA PRATEĆEG SADRŽAJA«.

Temeljem provedenog postupka, izvješća Tehničkog povjerenstva, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj izdala je pod brojem IV-05/I-501-218/2014 nositelju projekta »MICRO-PAK« d. o. o. Rješenje o suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta »REKONSTRUKCIJA I DOGRADNJA POSTOJEĆEG POSLOVNOG OBJEKTA S POGONOM ZA PRERADU PLASTIČNIH MASA I PROSTORIJAMA PRATEĆEG SADRŽAJA« na adresi Beogradski put br. 180, k.o. Donji grad.

7 krava

Knjiga nad knjigama je vječna inspiracija i zbirka mudrosti. Recimo, ima onaj dio o sedam debelih i sedam mršavih krava, koje su simbolizirale sedam izdašnih i sedam sušnih godina. Da nije bilo čudesnog sna i proročkog tumačenja, narod bi stradao. Ali, mudrost vladara i izravni božanski upliv spasio je izabrani narod. Hrana je pohranjena i iskorištena tijekom suše.

Eto, svjetska gospodarska kriza počela je 2008. godine. Jako je teško, ali ipak se još nije zaratilo kao nakon velike depresije kada je bila slična gospodarska situacija. No, nagodinu je ta sedma godina. Svi govore o budućem oporavku, ali se ja pitam – što ako zapravo bude gore? Jesmo li spremni? Što ako nam tek sada slijede tih sušnih sedam godina?

Ove je godine kukuruz odlično rodio. A u Hrvatskoj je pšenice prilično manje. Uzmi-dodaj, što bi se reklo. Bit će nekako. No, poanta je u tome da je potrebna mudrost i opreznost ako gledamo unaprijed više od jedne sezone. Mađarski je premijer sklopio proljetos ugovor s Bjelorusima o razmjeni govedine i svinjetine za plin. Dakle, on je potaknuo domaću proizvodnju i poljoprivredu, a zauzvrat će dobiti ono što je zimi najvažnije i što će biti problem nabaviti – plin. A sve je to uradio s Bjelorusima, pa mu nitko ne može spočitati kršenje sankcija prema Rusiji.

Premda ne volim autoritarce, smatram kako uspješne i kvalitetne ljude, koji rade za opće dobro, valja slijediti. Iskreno bih se obradovao kada bismo u HNV-u imali takvu osobu. Nekoga tko se bavi realnošću, a ne teorijom. Nekoga tko se bavi narodom, a ne visokom diplomacijom. Nekoga tko rješava probleme umjesto upućivanja prosvjeda i žalbi. Protivim se kultu ličnosti, ali prihvaćam da se lideru osim odgovornosti daju i ovlasti kako bi postigao cilj. Da ne idem predaleko u ovom momentu.

Mislim kako ne bi valjalo birati one koji svoje planove zasnivaju na tome kako će se iznenada kriza sama od sebe riješiti, ili da će nam Europa ili bilo tko drugi podariti novac, ili da smo jednostavno mali, pa da to nije naš problem. Navijam za one koji će kvalitetno organizirati ljude oko sebe, ali i sami zasukati rukave, te primjerom pokazati kako se radi. A, s obzirom kako ipak um caruje, moramo biti spremni gledati i dalje od horizonta, biti spremni i na ono što će tek doći kasnije. Čak i ako naši lideri ne budu imali vizije i snove poput biblijskih likova, neka makar za početak sačuvaju zdrav razum i seljačku logiku. Ne smijemo se zasljepljivati, nije trenutak za sanjanje, već za transformiranje. Povijest se može ponavljati, ali naši životi ne.

N. Perušić

VLČ. BELA STANTIĆ, 50 GODINA SVEĆENIŠTVA

Hvala i oprost!

Trebam zahvaljivati za divnu obitelj u kojoj sam odrastao s mojih pet braća i četiri sestre. Oni i njihova djeca su mi velika radost i ponos! Tijekom pedeset godina imao sam divne ljude – vjernike koji su mi na sve načine pomagali. Hvala im!

Razgovor vodila: Katarina Korponaić

VLČ. Bela Stantić u nedjelju, 7. rujna, u crkvi Uskrsnuća Isusova prikazao je zlatnu Misu – zahvalnicu povodom 50 godina svoga svećeništva. Za katoličkog svećenika je zaređen na Petrovo 1964. godine u sadašnjoj katedrali-bazilici u Subotici.

VLČ. Bela Stantić rođen je 8. kolovoza 1939. godine u Tavankutu, od oca **Petra** i majke **Dominike**, rođ. **Jozić**, u brojnoj obitelji, s desetoro djece. Osnovnu školu i dva razreda gimnazije pohađao je u Subotici, a školovanje zatim nastavio u bogosloviji u Đakovu.

HR: S kakvim osjećajima i promišljanjima ste ovih dana, dok ste slavili 50. obljetnicu svoga svećenič-

kog rada? Jeste li se osvrnuli na početke? Koja Vam je misao vodilja kroz pedeset godina?

Svakako sam duboko razmišljao o tome što sam na početku planirao, a što sam ostvario i nastojim pred Bogom sve to vrednovati. U svom govoru u nedjelju na zahvalnoj svetoj Misi sam sve sažeo u dvije riječi: HVALA i OPROSTI. Tijekom tolikih godina sam primio neizmjerne darove! Silno puno dugujem najprije Gospodinu koji me je pozvao, sasvim bez ikakvih mojih zasluga. Dapače, po sebi nikad ne bih mogao željeti, a kamoli ostvariti tako uzvišeno zvanje! Bio sam osrednji učenik. Teško sam se probijao u školi. Bio sam više praktičar, nego teoretičar. Trebam zahvaljivati za divnu obitelj u

kojoj sam odrastao s mojih pet braća i četiri sestre. Oni i njihova djeca su mi velika radost i ponos! Tijekom pedeset godina imao sam divne ljude – vjernike koji su mi na sve načine pomagali. Hvala im!

Ali trebam reći i OPROSTI, Gospodinu Bogu i ljudima! Bilo je i slabosti. I ovim putom ištem oprostjenje od svih ljudi kojima sam pokazao svoju slabost!

Moto koji sam napisao na mladomisničkoj sličici bio je: Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim..., a bližnjega svoga kao samoga sebe! Sada sam stavio Marijine riječi na sličicu: »Velika mi djela učini Svesilni, sveto je Ime Njegovo!« (Lk 1,49).

HR: Kako ste se opredijelili za svećenički poziv? Tko je imao odlučujuću ulogu kod vašeg opredjeljenja za svećenički poziv? Jeste li u mladosti razmišljali i o drugim profesijama?

Svakako, razmišljao sam o raznim zvanjima i zanimanjima. Osobito kad sam naišao na probleme u školi. Ali, moje okolnosti u kojima sam se našao učinile su svoje: pošto mi je škola u Tavankutu bila daleko, roditelji su me poslali u grad kod očevih roditelja **Blaška** i **Marge**. Bili su to pobožni ljudi, pa sam i ja svaki dan odlazio u crkvu svete Terezije i ministrirao. Volio sam biti u crkvi i pomagati. Preko raspusta sam proveo dosta vremena na biskupiji i pomagao. Volio

sam biti u društvu svećenika i Časnih sestara. Prijatelji su mi bili g. **Josip Temunović** i g. **Lazo Krmpotić**. Puno smo razgovarali, ali i tražili najbolje putove u život. U takvim okolnostima mi je bilo logično prihvatiti svećenički poziv, iako je u komunizmu to bilo riskantno. Nisam se nikad pokajao što sam to zvanje izabrao.

HR: Za mlade koji tek biraju put, pa i sve nas ostale, kako biste poslije dugog iskustva opisali svoj svećenički profesionalni život? Je li svećenički poziv težak? Možete li nabrojiti najradosnije događaje? Bilo je i manje ugodnih?

Svećenički poziv je lijep! Mogu reći najljepši poziv, barem za mene! To je služba Bogu po čovjeku! Samo su dva poziva: svećenički i bračni. Drugo su zanimanja. Bračni drugovi su pozvani na rađanje i odgajanje novih ljudi. Svećenički stalež je to isto samo na duhovan način. Mi isto »rađamo« ljuđe po sakramentu Krštenja. Bolje rečeno, Gospodin Bog to čini po nama, kao što On stvara ljude po roditeljima. Naše svete mise, svete Ispovijedi, svete Krizme, i ostali sakramenti, naš vjeronauk, naše nastojanje ljudima pomoći od malog djeteta postati odrastao kršćanin je slično brizi i zauzetosti dobrih kršćanskih roditelja nad odrastanjem djece u zrele i čestite ljude. Svećenički poziv je mnogo više od profesije! Za mene je to Božje poslanje biti Njegova usta, Njegove ruke, Njegovo srce! Zato je svećenički poziv i težak, jer to nije lako biti. Kome je mnogo dano, od njega će se mnogo iskati, rekao je Gospodin.

Mislim, vrlo je važno naglasiti, kako niti ja, niti drugi svećenik, kao ni bračni drugovi, sve to ne mogu postići svojim silama! Uspjeh je zagarantiran samo obostrano: našim nastojanjem i Božjom milošću! Tu se krije tajna uspjeha ili promašaja.

Vrlo je važno voljeti ono što radiš! Vrlo je važno znati za koga radiš! Mene silno veseli služiti ljudima, jer znam, Gospodin mi je povjerio u Njegovo Ime

biti »glas« koji moli, slavi Boga, oprašta, pomaže... Ljudi se boje doći na svijetu Ispovijed, a meni je silno drago nekoga osloboditi od grijeha. Vratiti mu mir duše. Pomoći mu uvidjeti kako je Bog dobar. To su silne radosti koje mi svećenici imamo!

Dakle, nema čarobnog štapića za sreću! Sreća je pomoći drugome biti sretan ili barem malo sretniji. Sreća nije u imati, nego u dati. Dati ne znači samo novac, ili što materijalno, nego dati prvenstveno znači sebe dati! To je za mnoge velika enigma, jer mnogi misle da je sreća prvenstveno u dobiti, pa čeka ju. Kad ne dočekaju, onda su nesretni. Mi svećenici možemo dati duhovno što mnogo više vrijedi nego materijalno. Ljudi koji nemaju vjere, za njih naše davanje nije interesantno. Tu se krije problem, a i rješenje.

HR: U Vašem pozivu je niz obveza u vođenju župnog života. Možemo li »zaviriti« u jedan tipičan dnevni raspored. Kako izgleda Vaš dan?

Dok sam bio aktivan i zdrav, dan mi je bio ispunjen duhovno intelektualnim radom. Sad se već ponašam penzionerski. Nemam vjeronauka u školi što je velika i draga obveza. Zato imam Katehetski odjel koji vrlo revno radi! Moj je dan bio okrenut čovjeku. Nisam volio biti suhi intelektualac, nego sam pored vjeronauka u školi i na župi, pored služenja svetih misa, priprava mladih za vjenčanje, pored sprovoda, još nastojao biti uz čovjeka. Uz moje vjernike. Nastojim pratiti njihove probleme. Nastojim razumjeti i pomoći u nevoljama. Držao sam tečajeve za odrasle. Držao sam duhovne vježbe za djecu i mlade. Imamo obiteljske susrete. Imam tri zajednice neokatekumena koji se trude rasti u vjeri. To mi je velika radost! Molim puno za djecu, mlade, za obitelji, za stare, bolesne, umiruće, za svećenike, bogoslove, za nova duhovna zvanja...

Velika su mi radost moji bogoslovi. Gospodin je podario našoj župi tri bogoslova. **Siniša** će za mjesec dana po svetom Redu

đakonata ući u svećenički stalež. **Željko** je po neokatekumenskoj zajednici izrastao u bogoslova treće godine u Australiji. Čestitao mi je jubilej i kaže: »Hvala što ste prihvatili neokatekumenski put i meni spasili život!« **Ivo** je ove godine donio odluku da bude Salezijanac. Imamo već nekoliko svećenika bilo iz ove župe, bilo iz Male Bosne. Zar to nisu razlozi za radost i zahvaljivanje!

HR: Više od četiri župu Uskrsnuća Isusova. Kako izgleda Vaš pastoralni rad u župi? Radi čega Vam se obraćaju vjernici? Ima li rezultata?

Teško je govoriti o kakvom uspjehu i neuspjehu. Naše je sijati, a Bog daje rasti, kaže sveti Pavao. Ali, mogu reći sretan sam što sam kao svećenik startao u vrijeme II. Vatikanskog koncila koji je unio velike promjene u Crkvu. Trudio sam se svim silama prihvaćati i provoditi koncilске promjene u mojoj župi. Koncil je otvorio vrata Crkve laicima tj. našim vjernicima. Imao sam cijelo vrijeme Pastoralna vijeća. Unutar tog Vijeća su Odjeli ili Apostolati: obiteljski, katehetski, karitativni, liturgijski, za mlade i ekonomski. Moram reći teško ide i više sam očekivao. Materijalne promjene u crkvi kao što je oltar prema puku, liturgijske knjige i narodni jezik je lako provesti, ali duh Koncila nije lako.

U posljednje vrijeme ljudi nam se obraćaju radi pomoći. Imamo tako dobre ljude koji nam svaki dan daruju peciva i kruha, a i robe donesu. Posebno to čine za uskrsne blagdane! To dijelimo potrebnoj braći. Prema mogućnostima nastojimo pomagati i novčano za lijekove i manje izdatke. Potičemo ljude, na sprovodima mjesto velikih vijenaca pomagati siromahe i staviti novac u posebnu kasu.

HR: Crkvu Uskrsnuća Isusova zovu još i »malom crkvom«. Zašto? Recite nam nekoliko podataka o ovoj crkvi.

Sadašnja naša crkva je samo manji dio planirane crkve. Planirana je za katedra-

lu, ali namjera biskupa **Lajče Budanovića** nije uspjela. I ova sadašnja crkva je građena u dva maha: 1933. je građena bez plana, da bi 1940. godine **Karlo Molcer** načinio projekt po kojem je dobila sadašnji izgled. Na ovoj crkvi nedostaje kupola, lađa i dva tornja. To se može vidjeti na maketi koja se nalazi u našoj crkvi.

HR: U Vašoj župi su organizirana i važna kulturna zbivanja. Koje biste ovom prigodom spomenuli?

Cijelo vrijeme svog svećeničkog rada sam tražio putove do ljudi. Boljelo me vjersko, ali i kulturno stanje naših ljudi. U ovim područjima godinama smo bili bez ijednog vjerskog lista na hrvatskom jeziku. Imali smo volju. Bilo je tko bi radio, ali trebalo je pokrenuti. Vrlo je bilo teško pokrenuti kakav list u vrijeme komunizma. Konačno smo riješili. Mali župski list što ga je izdavao g. **Lazo Krmpotić**, proširili smo pod novim imenom na cijelu biskupiju. Njegov list se zvao *Horizonti*, a mi smo ga nazvali *Bačko klasje*. I krenuo je 1978, s izborom pape **Ivana Pavla II.** On će nakon dosta godina prerasti u sadašnji *Zvonik*. Ponosni smo na velikog **Aleksu Kokića**, svećenika i pjesnika. Već drugi put smo organizirali simpozij o životu i radu tog divnog svećenika koji je tragično umro u 27. godini. Izdali smo i treću njegovu knjigu pjesama pod nazivom *Privijenci*, koju smo izdali njegovim rukopisom i ukrasnim slovima. Prošle godine je organiziran simpozij povodom 100. obljetnice njegova rođenja. Institut nam je obećao da će Aleksina bista biti postavljena ispred katedrale, a od toga za sada nema ništa! Žao mi radi toga. Isto tako bi trebalo izvući iz zaborava našeg glazbenog velikana **Albu Vidakovića** koji ove godine ima 50 godina smrti i 100 godina rođenja.

Mislim, danas je čovjek gladan iskonske dobrote, iskrene ljubavi i duševnog mira. To možemo donijeti mi, koji nosimo Ime Isusa Krista – kršćani!

O STANDARDIZACIJI JEZIKA

Čiča miča, gotova je priča!

Neki krajevi nikako da nam izađu iz smiješka. Vojvodina je takva i u njoj Srijem, Banat i Bačka! Kad smo s gradištanskom župom išli na hodočašće u Mariajudd u Mađarsku – župnik je, ne bi li nas što više priljubio molitvi, rekao »Nemojte gledati kroz prozor! To je isto kao i kod nas – sve ravno! Nemate što vidjeti!« Kakva pogreška! Ništa i nigdje nije posve isto, makar nas život na koncu zna poučiti da jest, ali još nije konac! Barem se ufamo. Lijepo je puštati proljeće u krajeve koje si zavolio zimi. Stići u ljeto, dočekati jesen. Lijepo je imati godišnja doba. Lijepo je imati svoj jezik i točno znati kad ćeš što reći njime, kad onim što je isto tvoj, ali daje drugačiji sjaj zbilji i ne zasijeca je onako oštro kao tvoj materinji. A onda je možda najljepše – nadići i sebe i susjeda i biti dio neke veće cjeline. Govoriti jezikom u kojem jest sudjelovao i materinski i jezik otaca, ali i jezik svih onih s kojima te veže duševna i duhovna srodnost. Jezik! To je nekoć bilo ime za narod. I još je.

DOĆI NA SVIJET, DOSPJETI U JEZIK

Koine – to je bio jezik kojim su se sporazumijevali stari Grci. Zajednički jezik koji ih je izdizao iz zavičajnih ograničenja i ujedinjavao ih. Jer starih je Grka bilo posvuda na cijelom Sredozemlju. Mi danas kažemo standardni ili književni jezik. I Hrvata ima posvuda. Zato im je potreban taj njihov književni jezik. Kad je to **Krleža** priznao potpisavši *Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskog jezika*, onda o drugima, manje bahatim prema vlastitoj baštini ne treba ni govoriti. Potrebno je imati neki okvir, okvir za sliku. Potrebno je izdići se iznad svojih prilika. Barem ponekad osjetit će svi tu potrebu.

Izvor: Rob Gonsalves

I govor se može standardizirati, imati svoje rječnike i književna djela i svoje granice prostiranja, poput govora gradištanskih Hrvata, ali to nije prestao biti hrvatski jezik. Zašto dio Bunjevaca hrvatskom jeziku zatvara vrata?

Zašto pritoka ne želi u matičnu rijeku? Je li izabrala neku drugu maticu? E, morat će kopati kanale! I podzemne i nadzemne brane graditi i skratiti riječni tok – ne bi li ušla u drugu maticu

Lijepi su zavičajni govori, još su ljepša narječja – ali najljepše je imati mjesto gdje se možemo naći i dati svoj doprinos, svoju riječ – prodahnuti svojim dahom i svojim ritmom našu zajedničku imovinu. I ne samo zajedničku imovinu, nego našu zajedničku bit, naš zajednički bitak i naše zajedničko biće.

Doći na svijet, dospjeti u jezik, kaže **Peter Sloterdijk**. Umijeće sporazumijevanja postalo je način bivanja u svijetu. Suglasje da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji. Sklad da svoj život otpjevaš i pjesmu preneseš dalje. Odsviraj, odigraj i svekoliku igru preneseš dalje u novo prvenstvo. Otplačeš i plać prene-

seš dalje. Smijeh i veselje. Želju za životom! Vječnim! Da ostaneš u istoj vjeri i ufanju u ljubavi, a opet im daš svoj lik i znamen, i biljeg i pečat, i žig i mig. Daruješ im svoj duh i tijelo. Postaneš sam svoja riječ! U našem književnom i materinskom jeziku, koji je jedan te isti. Riječ je o stupnju pripadnosti. Čovjek ipak mora znati čega je dio. Što ga nadilazi. Što je moje, a što naše.

PRITOKE I RIJEKA

I govor se može standardizirati, imati svoje rječnike i književna djela i svoje granice prostiranja, poput govora gradištanskih Hrvata, ali to nije

prestao biti hrvatski jezik. Zašto dio Bunjevaca hrvatskom jeziku zatvara vrata? Zašto pritoka ne želi u matičnu rijeku? Je li izabrala neku drugu maticu? E, morat će kopati kanale! I podzemne i nadzemne brane graditi i skratiti riječni tok – ne bi li ušla u drugu maticu. Samo da ne ostane sve na otrovanim lokvama, što bi reklo **Viktor Vida**. Sunce malo zapeče, eto naše sreće, i one ispare, isuše se i osuši se i nepce i pod njim jezik. Ni beknut ni kreknut – ni mukaet ni zuc! Tucmuc! I – čiča miča, gotova je priča! A pričom se može, unatoč sveprisutnom izumiranju, produžiti život barem za tisuću i jednu noć, kako nam pokazuje primjer **Šeherazade**. Ona pričaše i šeherašezašadaše... i pobudila je zanimanje razočaranog kralja – privoljela ga i uzljubila i, umjesto glavosjeka, svanuo joj dan vjenčanja – tamo bili, ili, pili i jezik nam ostao na mokrom – sigrao se i ne bio trom – nego živ i živahan, jer govor je uvijek borba za život. Jesmo li sve rekli i ostali živi? Vidjet će se! I čuti!

Na kraju, ono po čemu pamtim o neke krajeve uvijek jest čovjek, čovek, čovik... Jesu ljudi. Što oni jesu i kako oni sebe zovu može i nakon standardizacije početi priču novu. U konačnici – možda ipak bude hrvatska. I od drugova je davno rekao da će biti hrvatske države samo kad Sava poteče uzvodno. I potekla je! Javili su na vijestima. Natjerao ju je Dunav. Kratko, reći će netko. Uglavnom, bila je krenula uzvodno. Tako sada još uvijek imamo državu Hrvatsku i hrvatsku maticu. Kakvi smo mi, takva je i ona i još malo bolja. Do neke nove kletve koju ćemo preobratiti u blagoslov. To je hrvatsko umijeće. Ako to umijete, morate znati – niste ništa drugo nego – Hrvati! Bog!

Božica Zoko

O OBRAZOVANJU NA HRVATSKOM JEZIKU

Kad bi se odrasli ugledali na djecu

Ukoliko nauče i znaju voljeti svoje, naučit će i poštovati tuđe, jer samo tako mogu biti prihvaćena manjina među većinom

Ni ove se godine ne možemo pohvaliti velikim brojem upisanih prvšača u hrvatske odjele, pa se nameće pitanje što je ono zbog čega roditelji donose ovakvu odluku. Jer, kada bismo pogledali u odjele na srpskom jeziku u pojedinim školama, vidjeli bismo koliko je djece i roditelja koji su izjašnjeni kao Hrvati. O, da, imali bismo velike odjele.

Zašto roditelji Hrvati ne upisuju djecu u hrvatske odjele? Jasno je da svatko ima pravo na svoje mišljenje i svoju odluku, no neki puta imam dojam kako ljudi niti ne znaju što sve imaju u hrvatskim odjelima.

IZDVAJANJE?

Najčešći odgovor na pitanje zbog čega ne upisuju dijete u hrvatski odjel, jest da roditelji svoje dijete »ne žele izdvajati«. Izdvajati? Iz čega? Koga? Pa, djeca u hrvatskim odjelima nisu izdvojena, niti se izdvajaju, zapravo oni su svoji na svome, sretni i ispunjeni, jer mogu biti ono što jesu. Odmah mi se javlja sljedeće pitanje, pa i odgovor: zar nismo mi, generacije osamdesetih, devedesetih, pa i one prije, bili izdvojeni, kada smo bili jedini u odjelu koji smo išli na katolički vjeronauk i jedini koji smo u odjelu slavili Božić, no ne na »sva zvona«, jer smo se bojali podrugivanja i provociranja. Treba li podsjetiti da djeca u hrvatskim odjelima zajedno slave Božić, imaju božićnu priredbu u školi, a da im nitko to ne brani? Da su i pokraj vjeronauka u školi, aktivni i na vjeronauku u župnoj zajednici, da cijeli odjel

prima sakramente i da su djeca ponosna na sve to. Zašto odrasli nisu?

MJEŠOVITI UZRAST DJECE

Sljedeći najčešći odgovor (na pitanje zašto ne upisuju dijete u hrvatski odjel) jest: mali je broj upisane djece. Da, činjenica je, ima iznimno malih odjela, ali

UDŽBENICI, UČITELJICE, NASTAVNICI I UČENICI

Ima ih, točnije bilo je još izgovora, a to su udžbenici na hrvatskom jeziku. Iako se na njih predugo čekalo, stigli su (no, ne svi, nedostaje još matematika). Postavlja se pitanje kako su djeca hrvatskih odjela, bez udžbenika na svom materinjem jeziku,

jama učenika koje su izašle, bili su među najboljim učenicima, pa čak i učenici generacije. Ne zbog udžbenika, nego zbog rada.

Možda je nekima važno naglasiti kako se djeca na odmorima itekako druže i igraju s djecom i iz srpskih odjela. Djeca na svu sreću nisu odrasli, oni ne gledaju što je netko, koje je nacije ili vjere, oni jednostavno gledaju je li im netko prijatelj ili ne. A, da, uče i ćirilicu, govore i srpski jezik bez problema. Ukoliko nauče i znaju voljeti svoje, naučit će i poštovati tuđe, jer samo tako mogu biti prihvaćena manjina među većinom.

ZA SKEPTIKE

Postavlja se pitanje što je onda tu negativno? Po ovome rekli bismo kako nema nikakvih negativnih iskustava u obrazovanju na hrvatskom jeziku. Mora biti i ima ih, ali pitanje za sve skeptike glasi: zar u srpskim, mađarskim ili kojim god odjelima nema nikakvih problema? Zar nema sukoba među djecom? Zar se vaša djeca doma nikada nisu posvađala, a brat i sestra su? O, da, vjerojatno ima i ovdje takvih problema, ali to traje dan, dva, tjedan, pa onda opet ukrug, djeca jedni drugima oproste. (Kad bi se odrasli ugledali na djecu...) Kada bi bar mogli zaviriti samo na jedan sat u odjele na hrvatskom jeziku, kada bi mogli vidjeti zajedništvo, slogu, brigu jednih za druge, radost i tugu koju dijele. Kada bi mogli vidjeti kako su ta djeca i izvan škole zajedno, i u Muzičkoj školi, na folkloru, treningu, na igranju i druženju... Da žive, uče i rastu u jednoj zdravoj sredini. Kada bi samo mogli vidjeti...

Ž. Vukov

ima i onih brojnih, podsjetimo se samo prošlogodišnjeg 8. h iz Matka Vukovića gdje je bilo 27 učenika. Samim tim malim brojem javljaju se kombinirani odjeli, o čemu mnogi roditelji ne žele ni slušati, a prije neki dan mi je jedna učiteljica rekla kako bi, kada bi roditelji znali koja je prednost u kombiniranim odjelima, svi željeli takve odjele. O važnosti i značaju mješovitog uzrasta djece najbolje govori program *Marija Montessori*, koji zastupa mješoviti uzrast djece, ne da bi ih bilo više, nego jer su jedni drugima potrebni za pravilan rast i razvoj, za lakše učenje i sazrijevanje, pomažući jedni druge.

uspjela doći na sve razine natjecanja, pa čak i do republičke. Ne zaslugom nekolicine političara, ili zbog udžbenika, nego isključivo zbog neumornog zalaganja učiteljica, nastavnika i profesora koji rade u hrvatskim odjelima. Nitko nije javno pohvalio sve one koji su potrošili dodatne sate da bi određeno gradivo, kontrolni, test ili što već preveli sa srpskog jezika na hrvatski i pripremili da bi sve bilo po planu i programu. Naravno, za ovaj dodatni posao nisu dobili veću plaću, nego su sve radili za dobrobit našega naroda i naše djece. Ne smijem izostaviti niti učenike, jer bi bez njihova rada kompletna priča o natjecanjima pala u vodu. Mnogi u generaci-

Ima li dovoljno žena na političkoj sceni Hrvata u Vojvodini?

MARIJANA ČOVIĆ,
umirovljenica, Subotica

Ima potencijala za rad

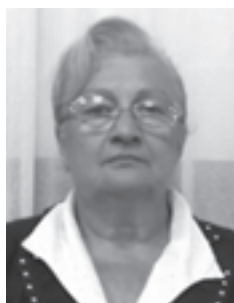

Kako bismo došli do pravog odgovora moramo se osvrnuti na početak više-stranačja. Tada su u politici sudjelovale žene koje su u javnosti ili bar u užoj sredini svoje radne organizacije bile prepoznate ili imale iskustva u radu s ljudima, u javnim nastupima. Drugi period je započeo donošenjem Zakona o ravnopravnosti spolova prema kojemu su političke stranke imale obvezu ravnomjerne zastupljenosti spolova. To je značilo da u tijelima unutar stranaka i na izbornim listama mora biti zastupljeno 30 posto žena. Na političkoj sceni Hrvata bilo je tada već više žena, ali je nedostajalo iskustva u radu u tijelima u kojima su bile zastupljene. Trebalo je tada obrazovati žene kroz seminare i susrete sa ženskim organizacijama u strankama iz Hrvatske radi razmjene iskustava i druge vidove edukacija. Značilo bi to obogaćivanje iskustava i veći doprinos u radu žena u tijelima u koje su birane i ukupnom boljem uspjehu politike koja treba donijeti progres hrvatskoj zajednici u Vojvodini. Osnivanjem Mladeži DSHV-a profiliralo se među najnovijom generacijom više žena koje su visokoobrazovane ili su na putu da to postanu pa ulaze u sve pore političkog djelovanja svojim znanjem, a i radom. Smatram da Mladež DSHV-a, naročito svojim osnaživanjem rada i obogaćivanjem novim članovima ima potencijala za rad žena u politici Hrvata u Vojvodini. Isto tako one moraju imati podršku među svojim stranačkim kolegama – ne samo deklarativnu, već i u konkretnom radu u političkom djelovanju.

J. D. B.

MARIJA MATARIĆ,
poduzetnica, Sombor

Iza uspješne žene stoji ona sama

Žene u našoj hrvatskoj zajednici nekada su čak bile i pokretači raznih aktivnosti u zajednici. Po meni razlog tomu je izraženo nacionalno osjećanje kod pripadnica naše zajednice. No, angažman u zajednici je i obveza i odgovornost, i žene to tako shvataju. Rekla bih da se danas možda otišlo u neku drugu krajnost u našoj zajednici, jer se svaka druga udruga sastoji od tri aktivna člana, pa su to postale obiteljske udruge, a interes je novac.

Kada govorimo o ravnopravnosti žena pitanje je koliko se za tu ravnopravnost zalazemo stvarno, a koliko samo deklarativno. Zakonom je propisano koliko žena mora biti u politici. Rekla bih da svoj angažman u politici i eventualne pozicije žene shvaćaju ozbiljno. Važi izreka da iza svakog uspješnog muškarca stoji uspješna žena, a ja bih rekla da iza svake uspješne žene stoji ona sama. U politici tako ima malo žena, osim malobrojnih, zalutalih, koje su tu prije svega zarad nekakvog interesa. Da je više žena u politici puno bi bilo boljih i pravičnijih odluka, jer je žena ta koja prije svake odluke dobro promisli. Na to je naučena kroz svakodnevicu, jer svakodnevica žene je balansiranje i usklađivanje između roditelja, supruga i djece. Kada bi se tako radilo i u politici bilo bi mnogo bolje. Vratila bih se na već pomenutu zakonsku regulativu, ali stvarnost je nešto drugačija, jer se žena pored obveza kućanice, supruge, majke, kćerke nema vremena dodatno angažirati. Da bi to sve postigla dan treba da joj traje 48 sati.

Z. V.

ANKA NAĐ,
umirovljenica, Zemun

Tihe radnice

Rukovodeći se svojim dosadašnjim iskustvom, prevashodno radom u Caritasu gdje sam bila uposlena četrnaest godina, potom koordinirajući radom kućne njege starih i bolesnih u Srijemu, kao i na drugim projektima za mlade, najveći broj suradnica su mi uglavnom bile žene. Također i u zboru *Odjek* gdje pjevam, najveći broj članica su upravo žene. Njih je danas 15, a naravno da bi uvijek moglo biti i više. U samom zboru pomažem najviše logistikom i organizacijom uz vrlo lijepu suradnju svih ostalih žena, a također samostalno pomažem obiteljima s velikim brojem djece kao i socijalnom podrškom kod problematičnih obitelji. U svim tim mojim poslovima, najbolje suradnice su mi bile upravo žene. Međutim, gledajući generalno prema mojoj nekoj ocjeni, žene su kako u hrvatskoj tako i u ostalim zajednicama, angažirane najviše tamo gdje treba volonterski raditi i potegnuti. A tamo gdje se za određeni posao plaća, angažirani su samo muškarci. U tom smislu, što se tiče ravnopravnosti spolova, ništa se nije bitnije promijenilo. Muškarci su uglavnom zastupljeni gdje se treba politički zauzeti i gdje je to plaćeno, zatim gdje mogu doživjeti neku satisfakciju i javno se prikazati. Žene bi iz tog razloga trebale više poticati, a same žene bi trebale drugačije odgajati svoju djecu, kako bi kasnije bile podjednako zastupljene kako na poslu tako i u životu, obitelji. Jer svaka žena se srami i ima ono iskonsko u sebi da se javno predstavlja, a iz same prirode svake žene proizlazi da je tihi radnik u krugu svoje obitelji.

S. D.

RAZGOVOR O ŽENAMA U POLITICI

HRVOJKA STANTIĆ, PREDSDJEDNICA FORUMA ŽENA DSHV-a

Vjerujte sebi, vrijednujte sebe, volite sebe!

Kako bismo nešto mijenjale, a ne samo kukale jedna drugoj na kavama, moramo surađivati i biti solidarne sa svim ženama bez obzira na nacionalnu, političku opredijeljenost i druge razlike, kaže Hrvojka

Hrvojka Stantić od nedavno je nova predsjednica Foruma žena Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Rođena je Subotičanka, udana i majka dvije djevojčice. Politikom se bavi od 2001. godine, jer se tada, kako kaže, politika počela baviti njenom obitelji. »Moje najveće iskustvo je deset godina života na usamljenom salašu u šumi u subotičkoj pješčari, gdje sam naučila kakav je život poljoprivrednika, gdje sam stvaraš i oslonjen si samo na sebe i svoju obitelj. Od teljenja krava, pravljenja sira, unošenja sijena, vožnje traktora do odnošenja kćerki na balet i muzičku školu – sve je meni i mom suprugu bilo u opisu uvijek 'zanimljivih' dana. Bilo je to neprocjenjivo iskustvo

preživljavanja. Sada više nismo na salašu, na žalost, ali imam posao u jednom poduzeću«, ispričala je Hrvojka Stantić. U njezinoj političkoj karijeri zabilježeni su brojni seminari o pravima žena, liderkama, sudjelovanje u političkoj kampanji u Švedskoj, itd.

Koliko Forum ima članica, na koji način su organizirane, kroz koje dosadašnje aktivnosti i projekte?

Forum žena DSHV-a broji 40 članica. Organizirane smo po podružnicama u Somboru, Subotici i Sonti. Ranijih godina organizirana su bila razna predavanja na teme zdravstvene prosvjetnosti, škole izrade ručnih radova, tečajevi, obuke na računalu, tečajevi stranih jezika. Također, posjećivale su se izložbe i drugi kulturni događaji, primjerice *Dani hrvatskog filma*, organizirani razni donatorski posjeti starima i djeci.

Zašto ste željeli preuzeti odgovornost predsjednice Foruma?

Forum žena DSHV-a je jedan spoj mladosti i iskustva što čini jednu vrlo dinamičnu cjelinu. Kako bismo nešto mijenjale, a ne samo kukale jedna drugoj na kavama, shvatile smo da moramo surađivati. Osobito mislim na suradnju i solidarnost sa svim ženama bez obzira na nacionalnu, političku opredijeljenost i druge razlike.

Moramo biti »iskorak«, donositi rješenja, jer žena je svaka i »emotivna menadžerica« u obitelji kao i »menadžerica preživljavanja«, stoga samo to iskustvo iz obitelji treba primijeniti na širi spektar djelovanja.

Kada je riječ o položaju tj. sudjelovanju žena u DSHV-u uspjele smo imati ravnomjerno sudjelovanje žena vijećnica u Subotici, a u Somboru je naša članica bila pomoćnica gradonačelnika. Moje angažiranje kao predsjednice Foruma žena DSHV-a je prvenstveno zbog toga što smatram da društvo u kome se ne čuje glas žena nije manje žensko, ono je manje ljudsko. Naime, mi žene moramo odlučiti želimo li živjeti ili životariti. Znamo da ženskom poslu nikad kraja, a nedovoljno je plaćen ili dosadan ili uvijek isti. Važnije je kako izgledamo, nego kako radimo. Još uvijek nemamo odgovarajuća kontraceptivna sredstva, a muškarci lete na Mjesec. Ako ne želimo djecu, jer nemamo uvjete, trebamo se osjećati krivima. Ako smo silovane, same smo krive. Ako smo isprebijane mora da smo provocirale...Uvijek smo same krive! Podsjetit ću Vas na **Andersenovu** priču o *Maloj sireni*, kojoj je zbog ljubavi oduzet glas. E, mi se čak ni zbog ljubavi ne odričemo našeg glasa. Naš glas se mora čuti!

Je li teško biti političarka u Srbiji?

U Srbiji je biti prava neovisna političarka (pri tom mislim da nisi »bijela žena« koja je birana od strane muškaraca i oni manipuliraju tobom, već žena koju su birale žene) još uvijek teško. Žene su, zbog prilika koje sam prethodno spomenula, nedovoljno prisutne u tijelima odlučivanja.

Kakvi su Vaši planovi kao predsjednice Foruma?

Moj plan kao predsjednice Foruma žena DSHV-a je organizirati edukativne tribine i radionice na razne teme, primjerice: nasilje u obitelji i osramoćenje nasilnika, o pravilnoj ishrani, prevenciji u liječenju, otvoriti SOS telefon pravne službe, pomagati ženama poljoprivrednicama i samohranim majkama, organizirati performanse u centru grada kao i na selu na razne teme, otvoriti našu Facebook stranicu...

Dakako, nikada se ne treba zaboraviti zabavljati te sam planirala organizirati vježbe uz muziku, jogu, druženje uz tablic i druge igre, književne večeri, igranke i tulumete sportske susrete.

Ja želim raditi, ja radim za promjene, a moja poruka ženama je: Vjerujte sebi, vrijednujte sebe, volite sebe!

S. M.

SUBOTIČKI POLJOPRIVREDNICI UPUTILI PETICIJU VLADI SA ZAHTJEVIMA DA IM SE OTPIŠU DUGOVI

Intermezzo od dva tjedna

Za nešto više od tri tjedna od održane tribine subotički poljoprivrednici skupili su peticiju s oko 2000 potpisa, koju su uputili Vladi, nadležnim ministarstvima i Zakonodavnom odboru Skupštine Srbije. Kako smo već pisali, suštinu peticije čine zahtjevi za izmjenom zakona o mirovinsko-invalidskom, zdravstvenom i socijalnom osiguranju, brisanjem svih prispijelih dugova po tim osnovima i mogućnost da poljoprivrednici sami biraju hoće li uplaćivati mirovinsko osiguranje.

Prije no što su u ponedjeljak uputili zahtjeve na navedene adrese, inicijator prikupljanja potpisa **Blaško Temunović** upoznao je tridesetak poljoprivrednika s onim što je do sada učinjeno i što se dalje kani raditi. Kako je, obraćajući se brojnim novinarima, prije toga rekao, ovo je tek prvi korak nakon koga slijedi stanka kako bi se vidjele reakcije nadležnih institucija. Ukoliko nje ne bude bilo ili ne bude zadovoljavajuća, a Temunović ju je oročio na dva tjedna, akcija prikupljanja potpisa se nastavlja.

Svjestan je naravno Temunović da će ova borba biti teška, jer kao protivnika s druge strane imaju državu, odnosno

sve institucije koje donose i provode zakone ma kako oni neujednačeni bili čak i među samim građanima, a da se o tzv. gospodarskim subjektima i ne govori. U toj borbi, kaže on, ne mogu puno računati niti na zaštitu ombudsmana, kao ipak tijela koje ustanovljuje i plaća država, a za sada je u potpunosti izostala i potpora brojnih poljoprivrednih udruga kojima milijunski dugovi paora ne predstavljaju temu dovoljno zanimljivu da o njoj po koju prozore u javnosti.

Sami poljoprivrednici ovu su peticiju dočekali kao slamku spasa, ali i kao priliku da se međusobno izjadaju, jer su svi u istim problemima. **Josip Malagurski** s Klise drhtavim glasom kaže da su mu nedavno

bili službenici subotičke Porezne uprave i tabulirali 3 od 18 hektara, koliko posjeduje. Razlog za to su dugovi u iznosu od 410 000 dinara glavnice i 530 000 kamate zbog neplaćenih doprinosa. Kao i mnogi drugi poljoprivrednici, i Malagurski potpunom nepravdom doživljava obvezu da država razrezuje jednak iznos svima, bez obzira na površinu zemlje koju ima u vlasništvu. On dodaje da je od 2003., kada su dugovi i počeli, u više navrata tražio da ne plaća doprinose za mirovinsko-invalidsko osiguranje, ali da nikada nije naišao ni na kakvo razumijevanje za stvar koju on ne želi. **Antal Fülöp** iz Žednika, koji je u svom mjestu i sam prikupljao potpise, kaže da kod njega »još nisu bili«, dodajući da je čuo

za mnoge slučajeve slične ovom s Klise. Kao i Malagurski, i on smatra da je osobna stvar svakog građanina želi li ili ne plaćati »mirovinsko«. Ipak, jednako kao i Temunović, i on je potpuno razočaran ponašanjem udruga poljoprivrednika. Kako kaže, oni su često dobivali potporu poljoprivrednika koji i nisu njihovi članovi, ponajviše prilikom prosvjeda, a sada im vraćaju tako što šute. Situaciju u udrugama on poredi s politikom: najbolje živi mali krug na rukovodećim položajima, dok ostali nemaju nikakve koristi. Za razliku od prethodne dvojice **Ana Vojnić Tunić** s Klise kaže da su i sami poljoprivrednici krivi za ono što ih je snašlo. Ističući da se slučaj njezina duga našao i pred zaštitnikom građana **Sašom Jankovićem**, ona kaže da je možda i zbog toga nitko iz Porezne uprave za sada nije posjetio. Pa za što su to, onda, poljoprivrednici krivi? Ana tvrdi: »zbog šutnje!« Nitko, dok se nije počelo prijetiti oduzimanjem imovine, nije niti pisnuo o svojim ogromnim dugovima.

A svi, kako navodi, i liježu i bude se s istom brigom.

Z. R.

Univerexport preuzima Angropromet i Lurdi

Univerexport je postigao dogovor o preuzimanju kikindskog Angroprometa i zrenjaninskog Lurdija, oba u vlasništvu njemačke kompanije, čime će ovaj novosadski trgovac povećati svoju mrežu za oko 40 objekata, prenosi InStore.

Tako će, poslije belgijskog Delhaizea i hrvatskog Agrokora, odnosno Idee, Rode i Mercatora, doći na treću poziciju u prehrambenoj maloprodaji Srbije, a bit će prvi kada je riječ o domaćem trgovačkom lancu. Buduća Univerexport grupa imat će ukupno 130 trgovina na tržištu, a pripajanjem će gotovo udvostručiti svoju prodajnu površinu.

Trenutačno, Univerexport i njegovo zavisno poduzeće Trgopromet iz Subotice posjeduju 90 prodavaonica, većinom u Vojvodini, a s novih 40 objekata bit će vodeći na sjeveru zemlje.

Kako su potvrdili iz Univerexporta, u tijeku je postupak dobivanja zakonske suglasnosti Povjerenstva za zaštitu konkurencije, koja treba odobriti pripajanje tih poduzeća. Ona treba provjeriti tržišnu koncentraciju trgovaca u svakom mjestu gdje posluju, kako bi utvrdila ima li netko možda monopol. Taj bi posao mogao biti okončan tek za nekoliko mjeseci, tijekom studenoga.

U Subotici 7. arhivski dan

Historijski arhiv Subotica organizira u petak, 19. rujna, Sedmi arhivski dan u okviru kojeg će biti održano niz prezentacija i referata uz prisustvo brojnih gostiju iz gradova zemalja regije. Na skupu će sudjelovati Državni arhiv Osijek, Državni arhiv Vukovar, Arhiv glavnog grada Budimpešte, Arhiv Grada Novog Sada, Arhiv tuzlanskog kantona, Historijski arhiv Zrenjanin, Arhiv županije Bács-

UREĐENO GRADSKO PRIHVATILIŠTE ZA PSE

Ne ostavljajte pse na ulici

Gradsko Prihvatilište za pse nedavno je dobilo ponovno dozvolu za rad nakon što je do skora bilo zatvoreno odlukom republičkog veterinarskog inspektora. Lokalna samouprava je za opremanje Prihvatilišta za pse ove godine izdvojila oko sedam milijuna dinara od kojih je napravljena ograda, postavljena zvučna izolacija, uređen cijeli kompleks, te su time ispunjeni osnovni uvjeti i osigurana neophodna oprema. Prihvatilište za pse funkcionira u sklopu JKP Čistoća i zelenilo, i kako je najavio gradonačelnik Subotice **Jenő Maglai** prilikom njegovog obilaska, cijeli kompleks će morati biti proširen i još dvije, tri godine morat će se intenzivno raditi na tome da se uredi sve što treba. U Subotici ima od 500 do 1000 pasa lutilica, a Prihvatilište za pse, u kojemu se trenutačno nalazi 136 pasa, trebalo bi imati kapacitete za njih oko 500. Gradonačelnik Maglai

je dodao da će Subotica još nekoliko godina imati problem pasa lutilica, dok se ovaj azil ne dovede u zadovoljavajuće stanje.

U posljednjih nekoliko mjeseci građani su udomili preko 40 pasa, a na internetskoj stranici Čistoće se mogu pogledati i fotografije pasa za udomljavanje. Svi psi imaju čipove, cijepljeni su protiv bjesnila, trenutačno je 98 posto njih sterilizirano i kastri-rano, a dva puta godišnje se vrši dehelmintizacija, odnosno čišćenje od parazita.

»Apelirao bih na naše sugrađane da ne ostavljaju svoje pse na ulici, jer svi psi koji imaju čip će biti pronađeni, a njihovi vlasnici kažnjeni. Također, vlasnici će morati platiti određene troškove smještaja u azilu. U skorije vrijeme ćemo donijeti određene odluke u vezi ovoga na razini Grada. Ne želim više dopustiti da se na tržnicama prodaje štenad bez čipova. Na taj način želimo polako suzbijati mogućnost

da vlasnici ostavljaju na ulicama svoje ljubimce, što postaje problem čitave zajednice«, rekao je gradonačelnik Jenő Maglai.

U prihvatilištu se trenutačno nalazi 136 pasa, a postupak udomljavanja je besplatan. Nakon potpisanog ugovora, udomitelji dobivaju cijepljenog psa koji ima

čip, steriliziran je i očišćen od parazita.

Radno vrijeme Prihvatilišta je od 7 do 19 sati, a posjeti su od 10 do 16 sati. Dodatne informacije građani mogu dobiti na broj telefona 670-595.

S. M.

Kiskun, Arhiv Vojvodine, Hstorijski arhiv Sombor. Konferenciju su pomogli Grad Subotica, fundacija Bethlen Gábor i Ministarstvo kulture i informiranja Republike Srbije.

Poskupljenje plina od 1. listopada

Plin će u Subotici od 1. listopada poskupjeti za 2,86 posto za kućanstva, a za pravne osobe za 2,45 posto, najavio je v. d. direktora JP Suboticaplina **Dragan Božinović**.

Kubik plina će za kućanstva stajati 47,35 dinara bez poreza, koji iznosi 10 posto, dok će nova cijena za poslovne potrošače iznositi 44,75 dinara po kubiku.

Odobren novac za sanaciju štete

Iz stalne proračunske pričuve Gradsko vijeće je odobrilo 713,65 tisuća dinara za pomoć građanima u sanaciji štete na stambenim objektima koji su oštećeni uslijed izlivanja atmosferskih voda zbog jake kiše koja je zadesila područje grada 5. kolovoza ove godine. Korisnici pomoći, kao i vrsta potrebnih roba i usluga koje biti pribav-

ljene iz odobrenih sredstava, određivat će se na temelju Izvješća o šteti na stambenim objektima koje je uradilo Povjerenstvo za procjenu štete, a isplata će se realizirati na osnovi dostavljene računovodstvene dokumentacije dobavljačima za materijal i usluge

Reciklažni centar se mora srušiti

»Reciklažni centar je tužna priča, jer se ispostavilo da su sve velike priče i fotografiranja u prethodnom razdoblju od strane mojih prethodnika potpuno izjalovila. Utvrđeno je da je Reciklažni centar izgrađen bez validne dokumentacije, da do dan-danas nije imao uporabnu dozvolu, niti je bio legaliziran. I ono što je najgore, dobili smo nalaz nadležnog instituta iz Beograda da se kompletan objekt mora srušiti, jer je toliko loše urađen u građevinskom smislu da se može sam urušiti. To je plaćeno, navodno, oko 16 milijuna dinara, nema validne dokumentacije o nadzoru izvršenih radova. Nadam se da će po ovom predmetu Osnovno javno tužiteljstvo ili Više javno tužiteljstvo adekvatno postupiti. Evidentno je da je grad oštećen za najmanje 16 milijuna dinara«, kazao je gradonačelnik **Jenő Maglai** u intervjuu lokalnom sajtu subotica.com. Gradonačelnik je kazao i da u Reciklažnom centru također nedostaju neki plaćeni strojevi, za koje nadležni trebaju ispitati gdje su nestali.

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merковиć i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 12. do 18. rujna

12. RUJNA 1526.

Nakon Mohačke bitke turski osvajači predvođeni **Sulejmanom II.** pokorili su Peštu, i premda iz nje (navedenog nadnevka) polaze preto-vareni ratnim plijenom, lagano nastupajući kroz ravnice, lijevom stranom Dunava, usput, ipak, pustoše i pljačkaju sva naselja pred sobom. Jedino je subotička utvrda ostala neosvojena, zahvaljujući močvarnom terenu i snažnom otporu branitelja. Subotičani su uspješno odolijevali nasrtajima Osmanlija sve do 1544. godine.

12. RUJNA 1857.

Rođen je **Mijo Mandić**, učitelj, upravitelj škole, prosvjetni nadzornik, borac za uvođenje narodnog jezika u škole, pisac više udžbenika na bunjevačkoj ikavici, neko vrijeme knjižničar subotičke Gradske knjižnice, počasni građanin grada Subotice. Godine 1884. pokrenuo je novine, odnosno časopis *Neven* koji izlazi s prekidima do tridesetih godina XX. stoljeća. Umro je 9. siječnja 1945.

13. RUJNA 1952.

Slavni hrvatski kipar **Ivan Meštrović**, koji tada živi i djeluje u Sjedinjenim Američkim Državama, izradio je poprsje **Ambrozija Boze Šarčevića**, istaknutog subotičkog rodoljuba, spisatelja i leksikografa. Poslije mnogo peripetija političke prirode, bista je izliivena u bronci te postavljena sred pjacete na početku Ulice Vladimira Nazora, s proljeća 1971. Kasnije je otuda premještena u perivoj ispred željeznikog kolodvora.

14. RUJNA 1841.

Gradsko vijeće prihvatilo je plan podizanja paličkog perivoja, koji je potom uređen prema engleskom uzoru. Zasađeno je više tisuća sadnica raznovrsnog drveća i grmalja. Ovaj je vrt kasnije pejzažno uobličen u današnji Veliki park na Paliću.

14. RUJNA 1979.

Za tri svoja nova proizvoda subotička tvornica čokolade i bombona *Pionir* dobila je tri zlatne medalje, što ih dodjeljuje svjetska institucija za izbor kvalitete prehrambenih artikala Monde Selection, sa sjedištem u Bruxellesu.

15. RUJNA 1912.

Poslije 4 godine gradnje, unutar-njeg uređenja i opremanja, svečano je otvorena nova, treća po redu, današnja zgrada Gradske kuće. Podignuta je prema projektima arhitekata **Dezsőa Jakaba** i **Marcela Komora**, a koji sat kasnije širom su raskrsljena vrata kupališta i ljetovališta Palić.

15. RUJNA 1946.

U poznatoj umjetničkoj obitelji **Jelke** i **Milana Asića** u Zagrebu je rođena **Zvezdana Asić** (ud. **Šarić**), pjesnikinja, dramska spisateljica, dramaturginja i slikarica. Objavila je tri zbirke pjesama, preko četrdesetak radio i televizijskih drama, te tv-serija (Beograd, Novi Sad, Subotica, Zagreb, Ljubljana) i priredila više samostalnih izložbi crteža (Subotica, Novi Sad, Pančevo, Osijek). Umrta je u Novom Sadu 1. listopada 2000.

15. RUJNA 1964.

Preminula **Marija Vuković Cvijin**, prozna spisateljica. Autorica je više pripovijesti, romana, priča za djecu, rječnika i dr. Važnija djela: *Tereza se obratila* i *druge novele*, *Vera Novakova*, *Valjda je tako moralo bit* i dr. Rođena je 25. svibnja 1900.

16. RUJNA 1876.

U Đurđinu je rođen **Tomo Gerard Stantić**, koji se nakon studija bogoslovije 1902. zaređio za svećenika. O. Gerard prvi je hrvatski karmelićanin s ovog podneblja, dugogodišnji samostanski poglavar u Somboru, zaslužan za razvitak ovoga reda u Hrvatskoj, nadaleko poznati ispovjednik među katolicima Bačke. Umro je 24. lipnja 1956., na glasu svetosti, te je pokrenut postupak za njegovo proglašenje blaženim.

16. RUJNA 1948.

Rođen je **Vladimir Bačlija**, umjetnički fotograf i dizajner, autor velikog broja zapaženih fotoreportaža, naslovnica i drugih umjetničkih ostvarenja.

16. RUJNA 1984.

U 77. godini umrla je **Klara Peić**, popularna kazališna umjetnica, jedna od utemeljiteljica subotičkog Hrvatskog narodnog kazališta. Ostala je zapamćena po svojim tumačenjima ženskih likova, mahom humorističkih igrokaza **Matije Poljakovića** iz narodnog života. Rođena je 1907. godine.

17. RUJNA 1919.

Preminuo je arhitekt **Titus Mačković**. Studirao je u Beču,

Aahenu i Zürichu. Za njegovo ime vezana je izgradnja više desetina građevina u zadnjem desetljeću XIX. i početkom XX. stoljeća, u razdoblju najintenzivnije urbanizacije Subotice, kada je na njenom čelu devetnaest godina bio gradonačelnik **Lazar Mamužić**. T. Mačković je bio vrstan graditelj i vlasnik prve industrijske ciglane velikog kapaciteta u cijelom kraju.

17. RUJNA 1971.

Predstavom *Klupko* **Pere Budaka** (1917. – 2008.), plodnog dramskog pisca, pjesnika i romanopisca, glumca i redatelja, direktora zagrebačkih teatarskih scena i Nakladnog zavoda Matica hrvatske – započela je nova sezona u subotičkom kazalištu.

18. RUJNA 1840.

Mladi subotički intelektualci, spisatelji, novinari, ljubitelji knjige i lijepe književnosti: **Josip Antunović**, **Ferenc Hoffmann**, **Zsigmond Kárvázi**, **Josip Meznerić**, **Božidar Prokopčanić**, **Đeno Sarić**, **Ambrozije Šarčević**, **Mihály Simonyi**, **János Varga**, **Mátyás Vinkler** i **Đorđe Zarić** – utemeljili su prvo »Književno društvo« u Subotici.

18. RUJNA 1993.

Preminuo **Nesto Orčić**, kipar i restaurator. Nakon završenih studija suradnik je Majstorske radionice glasovitog kipara **Augustina Augustinčića**, a jedno vrijeme predavač na zagrebačkoj Akademiji. U Orčićevu umjetničkom opusu posebno mjesto imaju portreti i djela religiozne tematike. Rođen je u Subotici 28. veljače 1929.

POGLED S DRUGE STRANE:

GASI LI SE POJAM DOBROG SUSJEDSTVA

Podrška iz okruženja

to zajedno i dalje paze i čuvaju, povezuje mnogo više od onoga što bismo nazvali dobrim susjedskim odnosima. Oni su u suživotu. Podijelili su život. Godine prolaze, a ova svojevrsna društvena, socijalna, pa i psihološka podrška u takvim mini – zajednicama i danas funkcionira.

MOGU BEZ STRUJE, NE MOGU BEZ SUSJEDA

Ovih je dana na društvenim mrežama među Subotičanima postavljeno zanimljivo pitanje: »Mogli biste živjeti na salašu, bez struje, bez asfaltiranog puta, bez susjedstva?« Svašta se na ovo komentiralo, pa i sljedeće: »Bez struje i asfalta da, bez susjedstva nikako!«

U svojevrsnoj međusobnoj potpori u ulicama dobrih susjeda, ljudi se i povjeravaju, žale, savjetuju, gundaju na ekonomske probleme, pričaju o iskustvima oko zdravstvenih problema, i pomažu se, naravno. Starijima ponesu namirnice, donesu lijekove i znaju kako su. Kao jedna specifična, na dobrovoljnoj bazi formirana »otvorena zaštita«. Pa, evo jednog takvog iskustva i oko suvremene boljke lopovluka od koje pate svi dijelovi grada. »Stanujem u jednoj maloj ulici. Imali smo mnogo problema s lopovima. Svaka kuća ima već po dva psa i alarm, i po lavežu pasa noću razaznajemo prolaznike od lopova čija je namjera obiti nečiju kuću. Nekoliko puta smo jurili lopove. U roku od nekoliko sekundi se zovemo međusobno i na ulici smo. Izvjesno vrijeme nemamo više takvih problema. Valjda su se i lopovi međusobno obavijestili o organiziranosti naše male ulice...«

Ustrajno njegovanje dobrih susjedskih odnosa recept je pojedinih subotičkih ulica protiv raširene bolesti suvremenog doba, koju zovu otuđenost i usamljenost.

Katarina Korponaić

Suvremeni se svijet žali na sveopću otuđenost, no ima još ulica u kojima se njeguju dobri susjedski odnosi. Onih ulica u kojima se susjedi poznaju, pozdravljaju, povjeravaju, međusobno ispomažu... Dok šljive i rajčice dozrijevaju u vrtovima, oni ih međusobno nude razmjenjujući recepte. Ponekad se i porječavaju, ali sve je to dio života u zajedništvu, gdje se dugim stanovanjem na istoj lokaciji i s istim okruženjem, podijeli veći dio života nego sa srodnicima.

IZGRADNJA KUĆA I SUSJEDSKIH ODNOSA

Ulice znanih susjeda obično se nalaze u rubnim dijelovima grada, u takozvanim prigradskim naseljima. I u selima, naravno, kao manjim sredinama od gradskih, gdje svi sve poznaju. Ta okolna prigradska naselja nastajala su šezdesetih – sedamdesetih godina, u

vrijeme intenzivne industrijalizacije grada, u blizini tvornica i podizali su ih radnici tamo zaposleni. Kuće su sami gradili, mnogi i iz kredita, osposobljavajući prostoriju po prostoriju i stalno uljepšavajući tu svoju skromnu imovinu koja je rasla zajedno s djecom. Zato što su se odricali mnogo čega kako bi je imali, najčešće su »zauvijek«, eto i do danas, ostajali u njoj, stvarajući vremenom »kućicu u cvijeću«. I kuće u okruženju, u susjedstvu, građene su na sličan način, postupno, često od zemlje miješane s opekama, i isto tako često uz pomoć prijatelja i susjeda kao radne snage, ako za majstore nije doticalo, a mnogima nije. Zajedničku gradnju nečije kuće ili sporednog objekta zvali su »moba«, ona se i uzvraćala u toj dobronamjernoj susjedskoj maniri. Danas se često može čuti kako se »nema vremena«, a tada je (kako to?) bilo vremena i za druge, eto, i za tuđe investicije.

U prigradskim naseljima niti

jedna kuća odjednom nije dovedena »pod konac«, od podruma do dimnjaka. Ta, tada su nova naselja godinama ostajala neasfaltirana, sporije su stizali telefonski priključci, komunalna je oprema često financirana kroz samodoprinos, dakle opet kroz osobno ulaganje, a djeca su do škola stizala i preko blata i sretno trčkarala ljeti po prašini, obično širokim ulicama, ispred svojih i susjedskih ograda. Kada bi jedna mama s praga doviknula »vrijeme je večeri...«, poslušala bi je sva djeca na okupu. U tim su ulicama zajedno s djecom odrasla brojna ukrasna drveća i voćke (jer je domaćinsko ponašanje podrazumijevalo čuvati i svoje i tuđe, i danas to više nisu gole i prašnjave ulice, nego lijepe prigradske zelene oaze gdje se, uglavnom, i dalje živi s istim obzirom i pazi i na svoje i na tuđe. Ljude koji su još na istim lokacijama i pamte zajedničke blatnjave ulice i podizanje svojih skromnih kuća, danas dok sve

IZUČAVANJE HRVATSKOG JEZIKA U SRIJEMU, SOMBORU I PODUNAVLJU

Uključeno oko tisuću đaka

*Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u svim osnovnim školama u Srijemskoj Mitrovici * U Somboru tog izbornog predmeta nema od 2010. godine*

Prema podacima Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice 21 prvak pohađat će ove školske godine nastavu na hrvatskom jeziku, dok je u srednje škole upisano 32 učenika koji će nastavu pratiti na hrvatskom jeziku.

Uz novoupisane učenike u hrvatskim odjelima u Subotici i okolici je oko 450 učenika, a oko 500 đaka u Srijemu, Podunavlju i okolici Sombora prati izborni predmet s elementima nacionalne kulture. No, u resornom tajništvu još nemaju podatke o broju učenika koji su zainteresirani za izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, jer se u većini škola učenici izjašnjavaju tijekom rujna. Mi smo istraživali kakva je situacija u Srijemu, Somboru i Podunavlju.

SRIJEM: VOLJA I ŽELJA POSTOJI

U svim osnovnim školama u Srijemskoj Mitrovici učenici od 2009. godine mogu pratiti fakultativno predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Kako u razgovoru ističe nastavnik predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u Srijemskoj Mitrovici **Dario Španović**, ove školske godine je do 1. rujna za nastavu prijavljeno 94 djeteta, no nakon formiranja konačnog rasporeda znat će se i konačan broj djece koja će pohađati nastavu. »Problem se javlja što se nastava svakog dana odvija u jednoj školi i događa se da dije-

te koje se prijavilo za pohađanje nastave, taj dan kada se nastava odvija u njegovoj školi, ima u cijelosti ispunjen raspored školskih sati. Ono što najbolje svedoči o želji za pohađanjem ovog predmeta jeste da su djeca koja su završila osnovnu školu, izrazila želju za pohađanjem ovog predmeta i u srednjoj školi. Kako predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture nije uveden u srednju školu, nastava za srednjoškolce započeta u listopadu 2011. godine održava se u Hrvatskom domu ili župnom domu za mladež. Ove godine 42 učenika srednjoškolskog uzrasta, na ovaj način će slušati predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Jedan od glavnih ciljeva Hrvatskog kulturnog centra *Srijem – Hrvatski dom* jeste, da se od 1. rujna 2015. godine ova nastava uvede redovito i u srednje škole u Srijemskoj Mitrovici«, rekao je Španović. Kako ističe, najveća pomoć prilikom nabavke udžbenika pružena je od strane HNV-a, a veliku pomoć pružio je i HKC *Srijem – Hrvatski dom*. Radi ograničenih sredstava nije nabavljen dovoljan broj knjiga, tako da je primjenjen sustav, »jedna knjiga po jednoj klupi«. Osim hrvatski čitanki od 1. do 8. razreda te knjige Povijest i zemljopis Hrvatske za škole u inozemstvu, kao dodatna literatura koriste se časopisi *Hrcko* i *Kužiš*, posebice za mlađi uzrast.

Nastava hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture u Sotu je počela prošle godine tek pred kraj prvog polugodišta. Budući da se tu radilo o procesu

uvođenja, zbog administrativnih i pravnih procedura nije moglo prije. Kako nam u razgovoru ističe nastavnica hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture i vjeroučiteljica **Ana Hodak**, ove jeseni nastava je započela bez ikakvih problema u izvođenju i organiziranju nastave: »Najteže je bilo započeti, ali je to sada iza nas. Učenici su prošle godine bili zadovoljni nastavom i vrlo zainteresirani i nadam se da će tako i ostati, osobito što sada započinjemo s početkom školske godine pa se nastava može mnogo bolje i kvalitetnije organizirati. Što se tiče broja učenika, ništa se nije bitnije promijenilo. Troje ih je završilo četvrti razred te nastavljaju školovanje u Šidu, gdje za sada ne postoji mogućnost daljeg izučavanja hrvatskog jezika. Nažalost došla je samo jedna učenica prvog razreda, tako da je sada dva učenika manje u odnosu na prošlu godinu. Ali, škole općenito imaju problem sa sve manjim brojem djece, pa on, nažalost nije obišao ni nas«, rekla je nastavnica hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture Ana Hodak. Ravnateljica Osnovne škole *Sremski front* u Šidu **Vesna Kuzminac** istaknula je u razgovoru za *Hrvatsku riječ* kako za odvijanje nastavnih sati hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture postoji u ovoj školi te da će je nastojat ostvariti sljedeće školske godine za učenike viših razreda. Preostalo je jedino mjesto Batrovci u šidskoj općini i mjesto Stara Bingula u srijemskomitrovačkoj općini, gdje je također ispunjen zakon-

ski uvjet za uvođenje hrvatskog jezika u službenu uporabu, a samim tim i za izučavanje predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Odluka je na razini Skupštine općine Šid, što se tiče Batrovaca, doneta 2011. godine ali inicijativa još uvijek nije pokrenuta. Očito je da bi netko trebao pokrenuti inicijativu i izvršiti anketiranje roditelja, kako bi i u ovim mjestima iduće godine, bez obzira na vrlo mali broj djece, ona imala mogućnost pohađati nastavu na hrvatskom jeziku.

SOMBOR: PORAZNO

Glede hrvatskog jezika u školama najgora situacija je u Somboru. Iako je prema posljednjem popisu birača u samom gradu Somboru oko 3800 Hrvata u somborskim školama ne izučava se niti hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture kao izborni predmet, a kamoli da se organizira nastava na hrvatskom jeziku. Porazno, obzirom da je prije osam godina Sombor bio jedna od prvih sredina u kojoj su učenici imali mogućnost praćenje predmeta hrvatski

Daci u Sotu

ove školske godine u Plavni u prvom razredu nema čak niti jedan Hrvat. Ipak je i ove godine u Vajskoj prijavljeno 32 učenika, a u Plavni tridesdetero za izučavanje hrvatskog s elementima nacionalne kulture. Nastava će se u Plavni odvijati u tri skupine (šest sati tjedno). Osim hrvatskog u ovim školama se razmatra i mogućnost izučavanja mađarskog jezika, za što također postoji interes.

U OŠ *Ivan Goran Kovačić* u Sonti hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u kontinuitetu se izučava od školske 2003/4. godine. Od tada, svake školske godine na upisu prvaka se u pravilu za izučavanje hrvatskog izjašnjavalo tridesetak posto upisanih. »Po statističkim podacima nacionalna struktura upisanih prvaka iz godine u godinu je nepovoljnija za pripadnike naše nacionalne zajednice, a u posljednjih nekoliko godina jedva prijelazi polovicu. Pokušavalo se i s formiranjem odjela s cjelovitom nastavom na hrvatskom jeziku, najbliži tome bili smo 2003/4. i 2004/5. godine, kad se nedvojbeno izjasnilo četvero, odnosno troje roditelja. Desilo se ono na šta svih ovih godina uporno ukazujem. Roditelji su prvo pitali što ćemo od petog razreda, jer je svima jasno da nemamo povoljno riješenu kadrovsku strukturu. Naredno pitanje bilo je što poslije osnovne škole. Upravo na ta pitanja u zajednici nismo imali jasne odgovore, stoga trenutačno moramo biti zadovoljni što smo bar u ovoj formi uspjeli održati kontinuitet izučavanja hrvatskog jezika. Možda bi i za učenike koji se opredijele za izučavanje hrvatskog u ovom obliku trebalo biti nekakvog materijalnog poticaja, vjerujem da bi i to dovelo do boljeg odziva roditelja. U ovoj školskoj godini imamo svega sedmero prvaka prijavljenih za izučavanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, što se opet uklapa u višegodišnji prosjek«, rekao nam je ravnatelj škole **Zvonko Tadijan**.

S. Darabašić, Z. Pelajić, I. Andrašić, Z. Vasiljević

jezik s elementima nacionalne kulture. **Marija Šeremešić**, čijim zalaganjem je 2006. godine u Somborskoj Osnovnoj školi *Bratstvo-jedinstvo* uveden hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture kaže da je za taj početak trebalo tri godine rada, ali se uspjelo. »Uspjeli smo u startu prikupiti devetoro djece. Nije nam odobreno da to bude izborni predmet, već fakultativna nastava«, prisjeća se tih početaka Šeremešićeva uz opasku da su uvođenje tog predmeta pratili brojni problemi kao što je neplaćanje nastavnice, koja nikada nije dobila ni plan rada, kao i izostanak potpore HNV-a. Po njenom mišljenju nakon gašenja početkom školske 2010. godine nastava ponovno nije pokrenuta jer je prije svega izostala inicijativa predstavnika hrvatske zajednice u Somboru.

BEZDAN: DOBAR PRIMJER

Za razliku od Sombora dobar primjer može biti Bezdan, selo u kome ima nešto manje od 500 Hrvata, ali je zato prošle godine izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne

kulture pohađalo 35 učenika. Ravnateljica Osnove škole *Bratstvo-jedinstvo* **Marija Cveng** kaže da će ovog izbornog predmeta biti i ove godine, ali da nastava još nije počela. I dalje je u tijeku izjašnjavanje učenika i roditelja, ali se u školi nadaju većem broju učenika u poređenju s prošlom godinom. Izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture pratit će veći broj učenika i u Bregu, gdje je prijavljeno desetero učenika nižih razreda i devetero učenika viših razreda, kaže ravnateljica škole **Renata Koporan**. I za Bereg i za Bezdan ovo je druga školska godina kako učenici imaju mogućnost praćenje izbornog predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. U Monoštoru takva mogućnost postoji već desetak godina i prema riječima ravnateljice **Marije Mrgić** izborni predmet s elementima nacionalne kulture prati polovica učenika, a ove godine fakultativno hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture pohađa 79 učenika od prvog do četvrtog razreda, a kao izborni predmet 45 učenika viših razreda. »Mi smo još u lipnju mjesecu

roditeljima predložili mogućnost da se u našoj školi organizira i nastava na hrvatskom jeziku. Održali smo i roditeljski sastanak s roditeljima predškolaca uoči formiranja odjeljenja prvih razreda. Upoznali smo ih s prednostima ove nastave, ali i najavili dobivanje udžbenika – ali kod roditelja prvašića nije bilo interesa. Roditelji su se prilikom izjašnjavanja odlučili za nastavu na srpskom jeziku. Nadamo se da će naredne godine biti odjeljenja prvog razreda pa će možda biti i zainteresiranih roditelja za nastavu na hrvatskom. Ja sam uporna i dalje ću raditi na tome da se u našoj školi uvede i nastava na hrvatskom jeziku«, kaže ravnateljica Mrgić.

PODUNAVLJE: PITANJA BEZ ODGOVORA

U školama u Vajskoj i Plavni već se četvrtu godinu izučava hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. To je za sada jedino objektivno rješenje, jer organizirati nastavu na hrvatskom nije moguće, prije svega zbog malog broja učenika u ove dvije škole. Kako doznajemo

KORUPCIJA MIT ILI STVARNOST?

Muke po Stanku

Kroz priče mnogih obrtnika i vlasnika malih poduzeća provlače se i tvrdnje o oduvijek prisutnoj korupciji među inspektorima. No, plašeći se vrlo izvjesne odmazde, nitko od njih ne želi s tim pričama izaći u javnost, osobito ne s punim imenom i prezimenom. I sam autor ovih redova nekada je bio obrtnik, tako da mu je ova tema vrlo znana i iz osobnih iskustava. Na prijelazu u XXI. stoljeće, odnosno dolaskom DOS-a na vlast, pooštava se fiskalna disciplina, ali i inspektori, u strahu od novih vjetrova, privremeno dižu ruke od svojih *lovišta*. U svim kasnijim političkim turbulencijama prosvjedi pripadnika privatnog sektora u medijima su sve prisutniji, ali isključivo anonimno. Nitko nije želio istupiti

javno i dalje se plašeći odmazde. Po njihovim pričama, inspektori su iskoristili sve prednosti koje su stekli u šumi nejasnih propisa tako da im se, što god radili, u praksi ništa ne može dokazati.

KRIŽNI PUT STANKA KRSTINA

Prvi koji je javno progovorio o ovoj bolnoj temi je vlasnik grafičkog poduzeća *Pre Print d.o.o.* iz Novog Sada **Stanko Krstin**. Po njegovoj tvrdnji, preseljenjem poduzeća u Novi Sad znatno je unaprijedio uvjete poslovanja, ali je postao i meta istinskih moćnika u svim segmentima poslovanja. »Već nakon dvije godine rada u Novom Sadu došlo je do situacija kojih sam se iskreno plašio. Problemi su došli sa strane s

Juriša li Stanko Krstin poput Don Quijotea na vjetrenjače, je li on pionir u javnoj borbi protiv korupcije, ukoliko je u segmentima o kojima je riječ ima, ili je središnja točka jedne, kako kaže pokrajinski tajnik dr. Puzović, napuhane afere prepune optužbi bez argumenata i stvarnih dokaza?

koje ih nisam očekivao. Upao sam u ralje inspekcijskih tijela, a nisam htio platiti ono što su mi naložili. Ne postoji mogućnost da bilo kojem sudu ili bilo kojem državnom tijelu dokažem svoje tvrdnje o korupciji, jer danas se radi tako da praktički nitko za sobom ne ostavlja validne dokaze. Slučaj sam pokušao riješiti preko *Agencije za borbu protiv korupcije*, bez uspjeha. Riješio sam ne odustati, a posljednji preostali način bio je obraćanje javnosti«, priča Krstin. Sljedeći njegov korak bio je izrada i prezentacija javnosti stripa o korupciji. Na taj korak natjerala ga je muka, jer, kako kaže, sve se oteglo u nedogled, pa se više od šest godina sporio i još se spori s ekološkim inspektorima, novosadskim javnim tužiteljem i *nezadovoljnim građanima*. »Pod pojmom *nezadovoljni građani* u svim sporovima se navodi jedno jedino ime, ključni svjedok mu je, opet, jedno jedino ime s popisa postupajućih pokrajinskih inspektora. To je situacija koja je zakonski čista, a po mom mišljenju je novi vid pritisaka bez dokaza«, kaže Krstin.

Sa svojim stripom i parolom *Privrednici, platite reket da ne prođete kao ja* našao je put do javnosti, ali ne i do javnog razgovora u *Agenciji za borbu protiv korupcije*. Pokušavao je svim nadležnim institucijama pojasniti na koji način se privatnicima uzi-

maju sredstva, pokušava to uraditi i danas. »Naloženo mi je da uradim analizu na tvar s kojom uopće ne radim, niti sam ikada radio. Po propisima Republike Srbije i AP Vojvodine ta tvar ni nema referentne vrijednosti, već se koriste standardi američke EPA. Uz to, analizu može uraditi samo jedna tvrtka u Srbiji i sve to bi me koštalo više od 10 000 eura. Standardno mjerenje sam uradio, ali u drugoj ovlaštenoj instituciji, a ne u preporučenoj od strane inspektora, ne za materije s kojima ne poslujem u svojoj djelatnosti i ne za 10 000, nego za 1800 eura«, priča Krstin. Uslijedila je zabrana rada 2009. godine, oborena početkom 2010. Gradski inspektor u Novom Sadu stavlja novu zabranu u travnju 2010. također oborenu u srpnju iste godine. Tada se u igru uključuju *zabrinuti građani*. Slijedi niz od više desetina tužbi, prekršajne prijave, čak i jedna kaznena. S druge strane, Krstinove kaznene prijave za reketiranje odbačene su od strane *Javnog tužiteljstva* u Novom Sadu zbog *nepostojanja elemenata kaznenog djela*. Stanku je ostalo samo obraćanje javnosti i nada da će još netko od privatnika naći hrabrosti i poći njegovim stopama.

DRUGA STRANA PRIČE

Pokrajinski tajnik za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu život-

Slobodan Puzović

nog okoliša **dr. Slobodan Puzović** negira sudjelovanje svojega tajništva u vođenju bilo kakvih postupaka protiv Stanka Krstina i njegova poduzeća. »Pokrajinsko tajništvo i formalno pravno nikada nije vodilo nikakve postupke protiv kompanije *Pre Print*, jedino je odgovaralo na dopise koje je *Pre Print* slao nama. Ono što je fakat, jest da je naša inspektorica **Mirjana Kastratović**, koja ima svoj pravni status, svoj žig, potpis i koja radi samostalno, postupala u odnosu na poduzeće *Pre Print* skupa s republičkim i gradskim inspektorima. Po podacima koje imam ovdje, taj je postupak pokrenut po prijavi grupe građana MZ *Salajka*, odnosno peticije potpisane od 32 osobe. Inspektorica jest djelatnica Tajništva, ali radi po svojim nadležnostima i ovlastima. Poduzeću *Pre Print* je naloženo izvršenje potrebnih mjerenja emisije i pristupanje izradi studije procjene uticaja na životni okoliš. Gospodin Krstin se žalio na to rješenje i nadležno Ministarstvo je poništilo tu odluku, jer je utvrdilo da naloženo nije neophodno. Mi smo taj

predmet stopirali, a drugi predmet, koji se odnosi na mjerenja, prebacili smo na gradsku razinu«, kaže dr. Puzović. Pobja i tvrdnju Stanka Krstina da je potrebno izdati rješenje kojim bi se završio sporni predmet. »To rješenje potrebno mu je radi sudskih sporova sa susjedima. Sada ti građani mašu nalogom inspektora, pa sud neka sve procijeni, to nema apsolutno nikakve veze s ovim tajništvom. Žalio se, a svojim transparentom čak i asocira na to da je netko od njega tražio mito. Išao je u Beograd, u *Agenciju za borbu protiv korupcije*, u ministarstvo i žalio se protiv inspektora **Kosijera**. Agencija je tom inspektoru dala status uzbunjivača, odnosno zaštićenog državnog činovnika. Za mene je to samo priča, dokle god ne budem imao čvrste dokaze. Cijela afera oko firme *Pre Print* prilično je napuhana, a gospodin Krstin nema problem s nama, nema problem s našom inspekcijom, niti mi s njim. Problem ima s građanima. Izmijenjene su mnoge nadležnosti, sada naloge za mjerenja daje gradska inspekcija i koliko sam obaviješten, njegova mjerenja su u redu«, zaključuje dr. Puzović.

Pred čitateljima su dvije istine. Nameće se pitanje tko je u pravu. Juriša li Stanko Krstin poput **Don Quiotea** na vjetrenjače, je li on pionir u javnoj borbi protiv korupcije, ukoliko je u segmentima o kojima je riječ ima, ili je središnja točka jedne, kako kaže pokrajinski tajnik dr. Puzović, napuhane afere prepune optužbi bez argumenata i stvarnih dokaza? Drugo pitanje se nameće iz drugoga plana. Razmišlja li itko o socijalnom momentu, o sudbini dvanaestero radnika koje Krstin upošljava, odnosno o dvanaest obitelji čiji kruh ovisi o poduzeću *Pre Print d.o.o.*?

Ivan Andrašić

Pre Print d.o.o. poduzeće za grafičku djelatnost, usluge i trgovinu, osnovano je u Odžacima 23. travnja 1996. godine. Kao vrlo uspješno u svojoj branši, poduzeće je u Novi Sad preseljeno 12. prosinca 2006. godine. Osnovnom djelatnošću, izradom fotopolimernih klišea za flekso tisak, uz primjenu iste tehnologije, istih kemikalija i istih materijala bavi se i danas, a na istoj je lokaciji od preseljenja u Novi Sad. Probleme u radu, koji su inicirali sve kasnije nesporazume, inspektori su ustanovili jedino prigodom kontrole izvršene 12. ožujka 2009. godine. Kasnijim mjerenjima zagađenja zraka Krstin je dokazao da su svi parametri u granicama dopuštenih, a u konačnom rješenju ministrice **dr. Zorane Mihajlović** od 21. ožujka 2013. godine navodi se kako po inspektorima sporna kemikalija *Solvit R plus* nije opasna kemikalija i da u svezi s njom za obavljanje djelatnosti poduzeća *Pre Print* nije potrebna dozvola.

TJEDAN U BAČKOJ

Tko vjeruje, neka mu je

Ovih se dana razvila na jednom somborskom internetskom portalu polemika među »forumašima« oko somborske vlasti, njenih pojedinaca i njenog (ne)činjenja za proteklih stotinu dana. I to što je netko spomenuo tih famoznih stotinu dana podsjetilo me je da i ja ovako javno pitam – što je to od svega onoga što je rečeno doista i urađeno za ovih stotinu dana? Što bi s preispitivanjem zarada, nekim kaznenim prijavama kojima se »mahalo«, što bi s puno toga očigledno olako izrečenog? Ali, nije velika briga, jer političari su ti koji mogu reći što im volja i da se poslije prave da tako što nikada nisu ni izustili. No, sve će se to brzo zaboraviti ukoliko nam u Sombor dođe kompanija *Ferrero*, pa poljoprivrednici umjesto kukuruza i žita počnu gajiti lješnjake. Zemlje, i to kakve, Bogu hvala ima. Bit će i onih voljnih raditi, pa još samo ovi stranci da prelome i za mjesto gdje će ulagati u plantaže lješnjaka odaberu Sombor. Kažu, naruku nam idu odgovarajući klimatsku uvjeti, odgovarajuće zemljište, te blizina autoceste. Nisu rekli što nam to ne ide naruku, ali ako ovdje budu zasadili lješnjake bit će da nam ti minusi i nisu toliko veliki. Ako odustanu, e onda bi to trebao biti nauk da iste pogreške ne ponovimo s nekim novim, potencijalnim ulagačima. Pozvani su ovih dana nezaposleni koji se žele prijaviti na natječaj za sredstva namijenjena samozapošljavanju da sudjelu na obuci »Put do uspješnog poduzetnika«. E, za taj su pravac potrebni tomovi i tomovi knjiga, jer biti danas poduzetnik, u Srbiji, ne bi mogao ni **Don Qihote**. Zapravo, uvijek me je zanimalo koliko se od onih koji uzmu 160 000 dinara za samozapošljavanje i poslije obveznih godinu dana nastavi baviti tim poslom. Jer, samo čujemo kako se toliko i toliko nezaposlenih uposlilo kroz poticaje za samozapošljavanje, nikada da je toliko i toliko njih objavilo obrte. Bilo bi to poučno iskustvo za one koji tek počinju. I ova priča o poduzetnicima sjeti me na jednog mog sugovornika sa stranica ovih novina. Mladog, koji se upustio u jedan ne baš profitabilan pothvat. Otvorio je u Somboru knjižnicu. Svjestan je bio da riskira, i nažalost nije uspio. Umjesto knjižnice ovih dana stoji natpis »Ovaj poslovni prostor se izdaje.« Čitam taj natpis s nekom nelagodom. Žao mi tog mladog momka, a žao mi i nas Somboraca, jer zatvorena je i posljednja knjižnica u gradu. Zanimljivo, na gore spomenutom portalu nitko o tome nije rekao ni riječ. Svi ti silini forumaši koji komentiraju sve i svašta ovaj su put ostali bez riječi. Pa i što će im knjige, imaju forume.

Z. Vasiljević

SVEĆENIK I PSIHOLOG JOSIP BOŠNJAKOVIĆ

Neraskidivi spoj vjere i psihologije

Nije uvijek jednostavno razlikovati koji je psihološki problem, a koji je vjerski, moralni problem.

Mi kršćani svi vjerujemo u Boga koji je Otac, a gledajući psihologiju, nije svejedno kakvog sam oca ja imao ili netko drugi

Svetu misu, prilikom obilježavanja četvrte obljetnice marijanskog ekumenskog svetišta u Moroviću, Marije pomoćnice kršćana i duša u Čistilištu, predvodio je vlč. **Josip Bošnjaković**, katolički svećenik Đakovačko-osječke biskupije i predavač psihologije u Đakovu na Katoličko bogoslovnom fakultetu i hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu. Osim toga, vlč. Bošnjaković vodi razna

rao i doktorirao i ujedno završio specijalizaciju iz psihoterapije.

Kako ocjenjujete spoj vjere s psihologijom i psihoterapijom?

Moje je uvjerenje, što dalje proučavam psihologiju i bavim se time, pa i ljudima koji imaju različitih psiholoških potreba, da psihologija i vjera idu zajedno jedna s drugom pod ruku. Rekao bih kako je vjera u sebi vrlo psihološki zdrava. Tako mogu nabrojiti razne elemente,

lakše shvatiti za dijete Boga kao dobrog oca. Tako mislim kako psihologija i vjera idu jako dobro zajedno.

Već izvjesno vrijeme traje ekonomska kriza i recimo da su ljudi zapali u velike probleme, što materijalne što duhovne. Kako danas u ovakvom okruženju pronaći ljudski mir?

Ja bih rekao, u nekim situacijama je dobro izdržati. A isto tako mislim da je dobro u tom izdržavanju pokazati svoje osjećaje. Dakle, čovjek može zaplakati kada mu je teško. Također ono što nam nitko ne može oduzeti su prijatelji, a mislim da kada s prijateljima prolazimo nešto skupa, da je tada puno lakše preživjeti teške situacije. Mislim kako čovjek može osmisliti tu situaciju i dati neki osoben smisao onome što proživljava. Također mislim kako u teškoj kriznoj situaciji, kada je siromaštvo teško i veliko, da čovjek tada daje prednost i vrijednost nekim drugim vrednotama na koje prije nije gledao. Isto tako mnogi su se u poteškoćama naučili mnogim stvarima koje su im kasnije u životu pomogle. Naravno, nije lako obiteljima koje trpe, gdje je veliko siromaštvo. No, problem nije samo psihološki niti vjerski, nego razdiobe dobara. Kada bismo dijelili dobra u svijetu u kojem postoje ravnomjerno, siromaštva ne bi bilo.

U vašem doktorskom radu istraživali ste mlade u zapadnom Srijemu i Slavoniji i taj rad biste mogli primijeniti i na ovim prostorima. Kako danas vidite mlade ljude?

Ja sam promatrao mlade u istočnom dijelu Hrvatske, zapadnom Srijemu i Istri i to kako oni danas vide sebe, budući da su

proživjeli teške posljedice rata. Ja bih rekao kako mladi vide sebe onako kako su ih gledali roditelji i nemoguće je promatrati mlade, a da ne uzmemo u obzir njihove roditelje. Ako bismo promatrali samo mlade i ono što me je u zadnje vrijeme posebno zainteresiralo, mislim da mladi trebaju primjere ideale, junake u društvu, državi, kulturi, politici i vjeri. A isto tako i cure trebaju gledati primjere požrtvovane žene, velikodušne, koja se zna žrtvovati. Mladima treba dati mogućnost da se ostvare. Jedna definicija siromaštva je upravo »nemogućnost ostvarenja vlastitih mogućnosti« i zato valja dati priliku mladima, jer oni su kreativni, oni imaju snage i treba imati povjerenja u to i onda ih znati usmjeravati.

Kakvu biste poruku dali vjernicima u Srijemu, pa i u cijeloj Vojvodini?

Mislim da su vjernici ovdje u Srijemu, pa i u cijeloj Vojvodini, svojim svjedočenjem već mnogo dali. Vjerujem da im nije lako živjeti kao kršćani, kao vjernici u ovim teškim vremenima. Hvala im na svjedočenju njihove vjere i rekao bih da ponekad misle da su ostali sami. Smatram kako nisu sami i da opcija vjerovanja u Boga, jest svakako opcija s kojom ne »fulaju« i kratko bih citirao filozofa **Blaise Pascala**, koji je rekao: »Ako vjerujem u životu i na kraju da Bog stvarno postoji, onda sam dobio. Ako vjerujem, a Bog ne postoji, opet sam živio dosljedno i kao vjernik.« Tako mislim da se »isplati okladiti« na Boga i vjerovati da Bog pomaže i postoji.

Suzana Darabašić

obiteljska savjetovališta u Osijeku i Slavonskom Brodu i surađuje u odgoju budućih katoličkih svećenika. Bila je to prigoda za razgovor o neraskidivom spoju vjere i psihologije.

Kako je došlo do toga da upišete psihologiju?

Vrlo često kod nas u crkvi stvari funkcioniraju tako da se gleda koja je potreba ljudi u biskupiji i onda biskup na temelju toga traži kandidata koji temeljem određenih karakteristika može ići dalje na studij. Tako mi je tadašnji biskup **Marin Srakić** predložio da idem na studij psihologije u Rim i ja sam te 2004. godine to i prihvatio. U Rimu sam diplomirao, magistrirao

naime jedan psiholog odnosno psihijatar **Viktor Frankl** naglašavao je kako je smisao jedan od temeljnih faktora ljudskog psihološkog zdravlja. Vjera je ta koja nudi ljudima vrlo često osmišljen život, a rekao bih da je jedan osmišljen život najbolja preventiva psihološkog zdravlja. Nije uvijek jednostavno razlikovati koji je psihološki problem, a koji je vjerski, moralni problem. Mi kršćani svi vjerujemo u Boga koji je Otac, a gledajući psihologiju, nije svejedno kakvog sam oca ja imao ili netko drugi. Ako je moj otac bio dobronamjeran, dobar otac, ljudski gledano čovjek koji je znao voditi brigu o svojoj obitelji i djeci, koliko je to onda

Temeljem članka 10. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš («Službeni glasnik RS» broj 135/04,36/09) Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Subotica - Trg slobode br. 1, objavljuje:

OBAVIJEST

Nositelj projekta DOO »EXPRES SERVIS« Subotica, Dimitrija Tucovića br. 8. Subotica, podnio je zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: *Proizvodno skladišni objekt* - za proizvodnju aluminijske stolarije, koji se planira na katastarskoj čestici 11028 ko Novi grad.

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se obaviti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, II. kat Gradske kuće, soba 226, u razdoblju od 11. 09. 2014 do 21. 09. 2014, u vremenu od 10 do 12 sati.

Molimo vas da u gore navedenom roku dostavite mišljenje, primjedbe o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš predmetnog objekta na životni okoliš ovom nadležnom tijelu.

Temeljem Rješenja o obrazovanju Komisije za sprovođenje postupka javne prodaje knjigovodstveno otpisanog uredskog materijala i opreme, vlasništvo Gradske uprave Grada Subotica broj II-021-146/2014 od 5. 8. 2014. godine, Komisije za sprovođenje postupka javne prodaje knjigovodstveno otpisanog uredskog materijala i opreme, vlasništvo Gradske uprave Grada Subotica

OGLAŠAVA

JAVNO NADMETANJE (LICITACIJU) ZA PRODAJU
KNJIGOVODSTVENO OTPISANOG UREDSKOG MATERIJALA I
OPREME, VLASNIŠTVO GRADSKE UPRAVE GRADA SUBOTICA

Uredski namještaj i oprema (fotelje, stolice daktilo, stolice drvene i dr.) s početnom cijenom za cjelokupnu količinu u iznosu od 3000,00 dinara.

U cijenu nije uključen PDV.

Prodaja će se vršiti putem usmenog javnog nadmetanja-licitacije 17. 9. 2014. godine u 11 sati u prostoriji Gradske kuće, ured broj 129, I. kat, a razgledanje od 10. 9. do 16. 9. 2014. godine od 10 do 14 sati.

Pravo učešća na licitaciji imaju sva pravne i fizičke osobe koja prije licitacije polože depozit u visini od 1000,00 dinara: svrha plaćanja: »licitacija« na račun br. 840-30598845-28 poziv na broj 97-69236.

U ime pravnih osoba ovlaštene osobe moraju predati ovjereno ovlaštenje za učešće na licitaciji.

Osnovna sredstva koja su predmet prodaje prodaju se u viđenom stanju i zatečenom stanju bez prava kupca na naknadnu reklamaciju.

Najpovoljniji ponudilac tj. kupac dužan je u roku 15 dana od dana licitacije zaključiti Ugovor o kupoprodaji i uplati ostatak sredstava do pune izlicitirane cijene u roku od 8 dana od potpisivanja ugovora, preuzeti stvari odmah nakon uplate, s tim da u slučaju odustanka nema prava na povraćaj uplaćenog depozita.

Ostalim ponuđačima se uplaćeni iznos vraća u roku od 3 dana od izbora najpovoljnijeg ponuđača.

Porez i druge troškove snosi kupac.

Ukoliko se na licitaciji pojavi samo jedan kupac, dužan je uplatiti 1 posto više od početne cijene i smatraće se da je izvršio kupovinu.

Kontakt osoba Nenad Slavnić, telbr. 024 626 722.

Predsjednik Komisije
Takač Atila

TJEDAN U SRIJEMU

Oživljavanje mitrovačkih poduzeća

Nove investicije u Srijemu bile su udarna vijest proteklog tjedna, na radost žitelja u njemu. Ne naravno u svim gradovima Srijema, ali čini se kako Srijemska Mitrovica daleko prednjači u tome. Tako je srijemskomitrovačka mljekara *Srem mili* iz stečaja dobila novog vlasnika, a u grad na Savi, prema najavama čelnih ljudi u tom gradu, stiže još jedan talijanski investitor, koji će u industrijskoj zoni *Sever* graditi tvornicu za proizvodnju drvenih podova. Osim toga očekuje se da kupca uskoro dobije i *Mitros*, za koga su zainteresirana četiri strana investitora. Kako je novinarima izjavio gradonačelnik Srijemske Mitrovice **Branislav Nedimović**, mljekara je prodana Novosadskoj mlekari za 46 milijuna dinara, a novi vlasnici planiraju upošljavanje pedesetak radnika. Kod poduzeća *Mitros* problem je što 60 posto objekata nije upisano u javne knjige, pa je Grad formirao radnu skupinu stručnjaka čiji je zadatak do kraja mjeseca izvršiti upis svih objekata koji se nalaze u krugu tvornice. A da bi Srijem mogao biti dobro mjesto za plasiranje kineskog kapitala u području poljoprivredne proizvodnje, govori informacija i zaključak izveden nakon boravka izaslanstva Republike Srbije u Pragu, gdje su bili nazočni predstavnici najperspektivnijih gradova u Srbiji: Vranja, Leskovca, Novog Sada i Srijemske Mitrovice. Kako je po povratku izjavio **Milan Kovačević**, predsjednik Skupštine Grada Srijemska Mitrovica, razgovor se vodio s predstavnicima deset kineskih okruga, koji su zainteresirani za ulaganje u Srijem. Uglavnom je zainteresiranost za ulaganje u poljoprivrednu, kako ratarsku, povrtlarsku, tako i stočarsku proizvodnju. U najzapadnijem gradu Srijema Šidu, konačno jedna lijepa vijest, ili barem nagovještaj da će se u idućih mjesec dana otvoriti reciklažni centar za staklenu ambalažu. Općina Šid bi trebala odrediti lokaciju kao i ostalu infrastrukturu neophodnu za izgradnju jednog ovakvog objekta. Sredstva za realizaciju projekta bila bi osigurana iz IPA fondova Europske unije i beogradskog poduzeća, čiji su predstavnici proteklog tjedna posjetili šidsku općinu. Ova vijest u Šidu nije nešto puno obradovala javnost, vjerojatno iz razloga što se već unazad nekoliko godina ništa novo nije desilo po pitanju investicija, ili je najava bilo mnogo, a realizacija nijedna, tako da je narod izgubio svaku nadu. Ali, tko zna, možda će baš ova biti prva, koja će nas uvjeriti u konačnu spremnost vlasti u Šidu, da i u tom srijemskom gradu nešto krene naprijed. Vrijeme će pokazati.

S. Darabašić

NA VERUŠIĆU ODRŽANO DRUGO NATJECANJE PO STANDARDIMA SVJETSKJE ORAČKE ORGANIZACIJE

Prvi u Srbiji, na začelju svijeta

Kako god okreneš, Subotica je posljednjih godina u sferi poljoprivrede (i ne samo poljoprivrede, i ne samo posljednjih godina) u mnogo čemu prva. Iz ovoga grada, točnije iz njezine okolice, još prije četvrt stoljeća poljoprivrednici su utemeljili svoju prvu udruhu. Nakon što su postale »normala«, ovdašnje udruge su u više navrata inicirale i povele prosvjede koji su se onda proširili na cijelu Vojvodinu. Kako njihovi rezultati nisu tema ovoga teksta, o blokadama cesta više ni riječi. Pa, onda, Subotica je grad u kom je u Srbiji utemeljena i prva organizacija koja se bavi proizvodnjom organske hrane, a od prije tri godine postoji i Udruga orača *Brazda*.

Ta je *Brazda* u subotu na Verušiću organizirala drugo natjecanje u oranju i to po ugledu na standarde koji se primjenjuju u Svjetskoj oračkoj organizaciji. Kao dokument svakako će jednom poslužiti činjenice da se na natjecanje prijavilo 22 sudionika, podijeljenih u dvije skupine, te da su po ocjenama stručnoga suda prvo mjesto u kategoriji oranja plugovima ravnjacima osvojili **Bojan Ivanković**, a u kategoriji plugova premetnjaka **Nebojša Radnić**. Obojica iz Žednika.

Od samih rezultata, onih prošle i ovih ove godine, zacijelo je važnija sam ideja osnutka udruge. Kako u ime organizacije kaže **Nina Pualić**, *Brazda* je osnovana s ciljem praćenja suvremenih svjetskih kretanja u poljoprivredi. Jedno od tih »kretanja« tiče se i Svjetske oračke organizacije, koja je zapravo kod nas suvremena tečevina, jer je utemeljena još 1952. Od to doba, što bi reklo **Balašević**, u ovu se organizaciju ućlanila 31 zemlja, uključujući i Sloveniju, Hrvatsku, Makedoniju i Kosovo. Srbija? Osim Subotice i nedavno Sente, nitko u njoj za

takvo što nije zainteresiran, uključujući i Ministarstvo poljoprivrede. Nina Pualić kaže kako je ideja za osnutak *Brazde* nastala nakon kontakata s kolegama iz Hrvatske, s kojima i danas održavaju kontakt, kod kojih odlaze i od kojih i uče. Ono što je ključno u ovoj priči – kako za samu *Brazdu*, a još i više za Srbiju – jest odnos države prema ovom pitanju. Ako iz riječi sugovornice da *Brazda* za svoj rad dobiva tek simbolična sredstva od lokalne samouprave pokušamo izvući i stanoviti zaključak, onda je on svakako u sferi da su standardi Svjetske oračke organizacije kod nas egzotičniji od članstva Kenije u njoj!

Otuda se, onda, i na napor Udruge orača *Brazda* da rade po standardima razvijenih zemalja u uvjetima Trećega svijeta mora gledati s mnogo više razumijevanja i simpatija. Naime, dok se u subotu kod nas među natjecateljima mogla vidjeti i po koja »rakovica« ili stari »belarus«, dotle u svijetu samo plugovi i pripadajuća hidraulika vrijede i 15000 eura, jer države članice financiraju udruge orača! S takvom mehanizacijom i općenitom neupućenošću poljoprivrednika u ovoj zemlji, teško je u dogledno vrijeme očekivati da Srbija stekne nešto više od statusa promatrača u Svjetskoj oračkoj organizaciji. Primjera radi, po riječima nekih od sudionika, na natjecanju za

zvanje najboljih svjetskih orača sama priprava terena (uključujući i sadnju trave) zemlje domaćina traje minimalno dvije godine. Tek kada se stvari shvate na takav način postaje jasno zašto

je svjetsko natjecanje pred dvije godine održano pokraj Biograda na Moru. Turizam i poljoprivreda su, naime, već odavno sinonimi razvoja neke države.

Z. R.

EPILOG PRVOG DIJELA AKCIJE ČEP ZA HENDIKEP

Potreba je puno, sredstava malo

Prvi dio akcije Čep za hendikep, o kojoj smo u više navrata pisali tijekom prošle zime i proljeća, uspješno je okončan. Nakon brojnih sportskih i kulturnih manifestacija u Apatinu i selima apatinske općine prikupljena su sredstva i kupljena kolica za Sonćanina **Damira Silađeva**, člana Udruženja za dječju i cerebralnu paralizu Apatin i člana košarkaške reprezentacije Srbije u kolicima. Podsjetimo, akciju su pokrenuli učenici IV. 7 razre-

IZLOŽBA IVANA IVKOVIĆA IVANDEKIĆA U PEČUHU

Fotografije koje bude nostalgiju

U Hrvatskom klubu *August Šenoa* u Pečuhu prošloga tjedna otvorena je izložba fotografija *Zbogom bili salaši* čiji je autor **Ivan Ivković Ivandekić** iz Subotice. Nazočne je pozdravio voditelj Kluba **Mišo Šarošac**, a izložbu je otvorio **Mišo Hepp**, predsjednik Hrvatske državne samouprave.

»Postav čini 30 fotografija, riječ je o izboru iz mog dosadašnjeg opusa. Teme su vezane za život bunjevačkih Hrvata na salašima, kakvoga je danas značajno manje. Tako danas samo možemo 'klapiti' (sanjati) ono što je nekada bilo«, kaže autor fotografija. »Budući da sam amaterski fotograf mnogo mi znači prilika

prikazati ovo čime se bavim, uz to promovirajući i kraj iz kojega dolazim. Stoga sam veoma zado-

voljan prijemom. Kod ljudi koji su živili na salašima ove su fotografije izazvale snažna osjećanja,

neki su čak i plakali, dok mlađi na fotografije gledaju tehnički, bez mnogo emocija. Ipak, one su edukativne i za njih, zbog slikom zabilježenih elemenata tradicijske kulture«, kaže Ivković Ivandekić.

Organizatori izložbe su Hrvatski klub *August Šenoa* i KUD *Tanac*, a u sklopu otvorenja nastupio je tamburaški orkestar *Vizin* iz Pečuha. Izložba je realizirana u sklopu 18. festivala hrvatskih folklornih društava i Pečuškog hrvatskog dana koji se održava u subotu 13. rujna.

Nakon Tavankuta, Subotice i Vinkovaca, ovo je četvrta samostalna izložba Ivana Ivkovića Ivandekića.

D. B. P.

da osnovne škole iz Apatina, a pridružile su se sve osnovne škole, sportski klubovi i subjekti kulture s područja općine, te mnogi kafići i restorani. »Sve je poteklo od **Ene Đorđević** i njenih prijatelja iz IV. 7 razreda OŠ *Žarko Zrenjanin* iz Apatina. Kako je vrijeme prolazilo i akcija se zahuktavala, došli smo na ideju, pošto je Damir košarkaški reprezentativac, da se njemu kupe kolica. Kasnije se tu priključila i MZ Sonta, organizacijom humanitarnog koncerta. Prikupljena je cijela tona čepova, prispjele su i neke uplate, posljednje od dvojice gospodarstvenika iz Apatina i Novog Sada. Bila sam presretna kada je Damir dobio kolica, plakala sam kada me je nazvao i rekao da su stigla. Zahvalna sam svim ljudima dobre volje koji su bili uključeni u akciju. Nastavljamo, potreba je puno, sredstava malo, pa ćemo možda uspjeti usrećiti još nekoga poput Damira«, rekla nam je **Marija Bogić**.

A.

PROMOCIJA KNJIGE ANTUNA KOVAČA U LEMEŠU

Šokačka ikavica u rimi

U Lemešu je u nedjelju održana promocija knjige *Pisma, ljubav, vino i/kavica* **Antuna Kovača**, pjesnika iz Sombora. Knjiga je tiskana u nakladništvu Matice hrvatske Subotica. »U ovoj knjizi je osam pjesama iz prve knjige, one za koje sam dobio nagrade i one koje su najbolje prihvaćene kod čitatelja, kao i 40 novih pjesama i tri šokačke priče. Na kraju knjige je rječnik s 1111 šokač-

kih riči. I ovoga puta ostao sam vjeran rimi i šokačkoj ikavici. Rekao bih za svoje pjesme da su to PHZ pjesme. Ta kratica znači protestne, humoristične i zabavne pjesme«, kazao je Kovač na promociji. No, knjiga ne počinje pjesmama već bečarcima, a ima ih 250. »Neki su mi predbacili kako su to malo oštriji bečarci. Za njih imam odgovor. Bečarci nisu vulgarni već su dvosmisleni, a ja sam tu dvosmislenost sta-

vio u jednu šerpu, stavio malo maslinova ulja, tako da su postali masni bečarci. Maslinovo je ulje zdravo, pa mislim da su i bečarci zdravi«, našalio se Kovač. Naslovnicu i ilustracije u knjizi uradila je akademska slikarica **Marija Kovač**, a u knjizi su i slike **Save Stojkova**.

Govoreći o životopisu Antuna Kovača, **Željko Zelić** je istaknuo kako je Kovač do sada pjesme objavljivao u više hrvatskih listova i časopisa u Somboru i Subotici, a redovito se pojavljuje u knjigama poezije hrvatskih pjesnika u dijaspori u Rešetarima i *Liri naivi*. Prvu knjigu pjesama *Na dvoru Pašinog Tune* objavio je 2009. godine u nakladi NIU *Hrvatska riječ*. U glazbenom dijelu programu u sudjelovala je **Monika Batalo** iz Čonoplje.

Z. V.

Dokumentarci

Prošlotjedni *Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini*, prikazan u Subotici, u okviru kojeg je prikazan izbor manje ili više *neposlušnih* dokumentaraca s kraja 60-ih i početka 70-ih godina, podsjetio me je – a nadam se i druge koji su nazočili projekcijama – na veličinu i moć ovoga filmskoga žanra. I pokraj spomenutog, puno je još, naravno, povoda za veličanje dokumentarnog filma. On je tu, na neki način, od početka »magije pokretnih slika«: sjetimo se samo prvih ostvarenja braće **Lumière** s kraja 19. stoljeća, koji su *registrirali* izlazak radnika iz tvornice ili ulazak vlaka na stanicu.

U međuvremenu je pred očima publike proteklo puno celuloidne vrpce ispisujući povijest onoga što nazivamo sedma umjetnost. A dokumentarci su sve to vrijeme preživjeli. I ne samo to: oni u posljednjih desetak i više godina, dakle u 21. stoljeću, doživljavaju svoju ekspanziju. Dovoljno je samo spomenuti **Michaela Moorea**, koji je pokazao kako filmovi ovoga tipa mogu pobuditi ogroman interes publike, ući u kino distribucija i osvojiti televizijske udarne termine, te na koncu i pokupiti glavne nagrade na najprestižnijim festivalima poput Cannesa ili Venecije. Uz to, valja primijetiti i procvat festivala ovoga tipa u svijetu, koji nije zaobišao ni našu regiju (*Beldocs, Zagrebdox, Slobodna zona, Sedam veličanstvenih...*)

Te onda, u čemu je tajna njihove gledanosti? Publika je, čini se, željna stvarnoga života i stvarnih priča. A dokumentarni film je, kako se voli reći, onaj *najčišći*, koji pruža mogućnosti najautentičnijeg prikaza zbilje. Kada su u pitanju uspjeh angažiranih dokumentaraca, jedan od zaključaka bi bio kako je ljudima dosta cenzure i manipulacija koje dolaze iz različitih centara moći.

Dokumentarni film nije zaobišao ni kulturni prostor vojvođanskih Hrvata. U tom segmentu, po broju snimljenih filmova dominira **Rajko Ljubić** s preko trideset dokumetaraca o osobama i životu bačkih Hrvata. Profesionalna ostvarenja, u smislu tehničke i financijske potpore, snimili su **Branko Ištvančić** i pokojni **Ivo Škrabalo**. A tu su i autori poput **Ivana Ivkovića Ivandekića** i **Zvonimira Sudarevića**.

Razvoj digitalne tehnologije omogućio je da se danas s malo sredstava može *dokumentirati* neka zanimljiva priča. Stoga ne bi trebalo čuditi ako se ovom nizu u skorijoj budućnosti pridruži i neko novo autorsko ime.

D. B. P.

VI. SMOTRA HRVATSKIH TAMBURAŠKIH SASTAVA U MIRGEŠU

Planovi o unapređenju manifestacije

Mnogi pojedinci i udruge njeguju tamburašku glazbu. Jedna od udruga koja se time bavi jest i **HKUD Ljutovo** iz Mirgeša, tako da je jedna od najvažnijih kulturnih manifestacija ove udruge, osim seoske Dužijance, upravo Smotra tamburaških sastava, koja je ove godine održana u nedjelju 7. rujna.

Zbog loših vremenski uvjeta smotra je, umjesto vani, održana u dvorani Doma kulture u Mirgešu, u kojem se okupio i veliki broj mještana. Nastupilo je pet tamburaških sastava: **ŽTS Đurđinske cure** iz Đurđina, **HKC Srijem Hrvatski dom** iz Srijemske

Mladi kao budućnost tamburaške glazbe

Mitrovice, **TS Tajne** iz Subotice, **Bajski tamburaši** iz Baje (Republika Mađarska), te domaćini – **HKUD Ljutovo**.

Smotra je održana šesti put, a organizatori razmišljaju i o njezinom unapređenju. »Trebalo bi uvesti i žiri, koji bi ocjenjivao nastup sudionika. Mislimo da bi to moglo potaknuti same sastave da porade više na svojoj kvaliteti, iako bi možda neki sastavi baš zbog toga možda i odbili sudjelovati. Smatram da naša zajednica u Vojvodini zaslužuje jednu ozbiljnu smotru tamburaških sastava na višoj razini, a za to bi nam trebala potpora i s drugih strana, te ćemo je sigurno i potražiti«, kaže **Marinko Šimić** iz udruge u Mirgešu.

U ovoj udruzi trenutačno djeluje samo tamburaška sekcija. Imaju i tamburašku sekciju mladih, koju vode **Zoran Galfi** i **Davor Šimić**. Glazbeni pomladak je također nastupio na nadjeljnoj manifestaciji.

Pokrovitelji ovogodišnje manifestacije bili su: Pokrajinsko tajništvo za kulturu i javno informiranje, Hrvatsko nacionalno vijeće, Grad Subotica i Konzulat Republike Hrvatske u Subotici.

I. D.

Cro Art na koloniji Panon-Hrvatska 2014.

BELIŠĆE – Članovi HLU *Cro Art* iz Subotice sudjelovali su na petom sazivu Likovne kolonije *Panon-Hrvatska 2014.*, koja je prošle subote održana u Belišću u organizaciji tamošnje Udruge *Bel art* i Turističke zajednice grada. Kolonija je održana u Ribičkom domu na obali Drave, a okupila je slikare iz Hrvatske, Srbije i Mađarske. Događaj je održan u sklopu velike gradske manifestacije *Belišćanska zlatna jesen*, a najavljena je i daljnja suradnja likovnih stvaralaca iz triju zemalja.

Ansambl Hajo na festivalu u Požegi

Voli sine Bačku i salaše pjesma je kojom se subotički ansambl *Hajo* proteklog vikenda predstavio na festivalu *Zlatne žice Slavonije*, jednom od najstarijih festivala tamburaške glazbe u Republici Hrvatskoj, održanom u sklopu požeškog *Aurea festa*. Pjesma je prvi put izvedena na prošlogodišnjem Festivalu *bunjevački pisama*, a sudjelovanjem na ovom festivalu ušla je s još dvadeset numera u natjecateljski krug, koji se zatvara za godinu dana, proglašenjem najslušanijeg i najizvođenijeg izvođača. Povodom festivala izdan je i CD izvedenih pjesama, na kojemu se nalazi i numera ansambla *Hajo*. Tekst i glazbu za pjesmu potpisuje **Tomislav Vukov**, kao i aranžman, uz **Marinka Piukovića**.

J. D. B.

Folklorci Nazora gostovali u Hrvatskoj

SOMBOR – Mlađa folklorna skupina HKUD-a *Vladimir Nazor* gostovala je 6. rujna u Širokom Polju, kraj Đakova. *Nazorovci* su sudjelovali na 5. smotri folklora *Tebi pjevam polje moje zlatno*, kojom je ujedno obilježena i četrdeseta obljetnica KUD-a *Širokopolja* iz Širokog Polja. Somborci su bili jedini sudionici s *ove strane granice* i predstavili su se splotom bunjevačkih igara u koreografiji Šime Beretića. Cijeli je nastup malih folklorša, koji su oduševili sve nazočne, publika pratila pljeskom.

Z. V.

Vojvođanski Hrvati na Danima slavonske šume

NAŠICE – U Našicama su od 4. do 7. rujna održani *Dani slavonske šume*, turistička, gospodarska, kulturna, ekološka, znanstvena, gastronomska, zabavno-rekreativna i sportska manifestacija. Ovaj se festival održava prvog vikenda u rujnu, a okuplja veliki broj sudionika iz Hrvatske i regije. U okviru festivala svake se godine predstavljaju nacionalne manjine iz Hrvatske, kao i Hrvati koji žive izvan Republike Hrvatske. Tako su se na okruglom stolu *Stazama naših starih* predstavili Hrvati iz Srbije, Mađarske i Slovenije. O stanju u kulturnom i političkom životu Hrvata u Vojvodini govorio je **Tomislav Žigmanov**, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Dio tradicije vojvođanskih Hrvata predstavili su članovi HKPD *Matija Gubeca* iz Tavankuta, čiji su suvenirni od slame i promidžbeni materijal Tavankuta i Subotice izazvali veliku pozornost. Ovom su prigodom ostvareni novi kontakti i dogovorena predstavljanja na drugim sličnim turističkim manifestacijama u Hrvatskoj.

I. D.

Šokadija na Pračkijadi

RADIKOVCI – Tradicionalna manifestacija, *Pračkijada*, petnaesta zaredom i ove godine, prve nedjelje u rujnu, održana u pitomom selu Radikovci, jednom od tzv. *Belih sela* Valpovštine. Na jubilarnoj *Pračkijadi* sudjelovala je i KPZH *Šokadija* iz Sonce. Prije izlaska folklora i tamburaša, za mikrofon je s dobošem stao **Robert Lukić**. Poučen iskustvom desetgodišnjeg rada u dramskoj sekciji, sigurno je pročitao zadani oglas, uz buran smijeh publike i zaslužio osvojio medalju za sjećanje na jubilarnu *Pračkijadu*. Koreografijom *splet šokačkih pisama i igara* Sončani su se predstavili punom gledalištu u najljepšem svjetlu. Šokci iz Valpovštine pljeskali su Šokcima iz Bačke glasno, od srca, a na koncu, pri izlasku s pozornice, bečarce su sa *Šokadincima* pjevali i gledatelji, prezadovoljni viđenim u prethodnih desetak minuta.

I. A.

Subotička promocija novog CD-a Kraljica Bodroga

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata priređuje predstavljanje drugog nosača zvuka *Kraljica Bodroga* iz Monoštora pod nazivom *Faljen Isus, Divice!*, koja će biti održano u ponedjeljak 15. rujna, u kapelici Crne Gospe u franjevačkoj crkvi u Subotici. Početak predstavljanja je nakon mise koja počinje u 17.30 sati (okvirno oko 18 sati).

O ovom nosaču zvuka, objavljenom u nakladi Zavoda, govorit će etnomuzikologinja **Tamara Štricki-Seg**. *Kraljice Bodroga* će pjesmom uživo predstaviti skladbe s nosača zvuka, koji sadrži 15 pjesama posvećenih Blaženoj Djevici Mariji. Tijekom predstavljanja svi zainteresirani moći će kupiti nosač zvuka po cijeni od 250 dinara.

Subotičko kazalište gostuje u Osijeku

OSIJEK – Šestu godinu zaredom HNK u Osijeku novu će kazališnu sezonu 2014./2015. otvoriti manifestacijom nazvanom *Rujanski klik*. Od 15. do 20. rujna gledateljstvu nudi dvije domaće i dvije gostujuće predstave. Tako će u iduću subotu 20. rujna u Osijeku gostovati Narodno kazalište iz Subotice s Nušićevim *Mister Dolarom*.

HosanaFest u Subotici

SUBOTICA – Deveti festival hrvatskih duhovnih pjesama *HosanaFest 2014.* bit će održan u nedjelju 21. rujna u Dvorani sportova u Subotici. Na festivalu će biti izvedeno 15 novih pjesama. Slogan ovogodišnjeg festivala je »...da budeš sretan!« (Pnz 8,16). Početak je u 20 sati.

Poziv za slanje rukopisa!

SUBOTICA – Nakladničko vijeće Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* iz Subotice poziva književne autore i autorice iz Republike Srbije koji stvaraju na standardnom hrvatskom jeziku ili na dijalektalnim govorima Hrvata da šalju svoje neobjavljene rukopise radi njihove objave u idućoj godini. Rukopise je potrebno poslati u elektroničkom obliku na e-mail: naklada@hrvatskarijec.rs.

O objavi nekog od naslova temeljem pristiglih rukopisa odlučuju članovi Nakladničkog vijeća NIU *Hrvatska riječ*.

U SUBOTICI PREDSTAVLJEN 12. SVEZAK LEKSIKONA PODUNAVSKIH HRVATA – BUNJEVACA I ŠOKACA

Upoznavanje sa zaboravljenom kulturnom baštinom

Tomislav Vuković, dr. sc. Robert Skenderović i dr. sc. Petar Vuković

Vjerujem da Leksikon u velikoj mjeri odgovara svrsi stvaranja kolektivne memorije podunavskih Hrvata, kazao je povjesničar, dr. sc. Robert Skenderović

Dvanaesti svezak *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* predstavljen je prošloga petka, 5. rujna, u Subotici, u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Svezak obuhvaća dio slova K (K-Knj), a u njemu su 53 autora obradila ukupno 186 natuknica – od šokačke igre *kabatulja*, pa do preglednoga članka *književnost*.

Glavni urednik Leksikona dr. sc. **Slaven Bačić** ovom je prilikom ukazao kako je ovaj svezak drugi po opsežnosti odmah iza devetoga sveska, te da je, kao i prijašnji, heterogen po sadržaju jer su u njemu obrađeni različiti pojmovi. S druge strane, ovaj je svezak osobit po tome što ima dvadesetak izvedenica od riječi katolicizam i još desetak s time povezanih pojmova, poput katedrala, Kaločko–bačka nadbiskupija, karmelićani. Bačić je istaknuo i to da se od ovoga sve-

ska objavljuju dopune, odnosno natuknice koje su, iz nekog razloga, izostavljene iz ranijih svezaka.

KOLEKTIVNA MEMORIJA

Povjesničar i viši znanstveni suradnik Hrvatskog instituta za povijest – Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje u Slavonskom Brodu, dr. sc. **Robert Skenderović** je u svojem izlaganju izrazio vjerovanje da Leksikon u velikoj mjeri odgovara svrsi stvaranja kolektivne memorije podunavskih Hrvata.

»U temelju svake zajednice leži kolektivna memorija. Bez te memorije mi nismo zajednica. To što je naša povijest, povijest podunavskih Hrvata još uvijek neistražena, pokazuje da su veze unutar naše zajednice bile dosta slabe, a ta slabost je razarala zajednicu i pomagala našem otuđenju od vlastitih korijena«,

kazao je Skenderović dodavši kako nam kolektivna memorija kao zajednici daje i određenu povijesnu zrelost, te razvija samopoštovanje.

ISPREKIDANOST

Izvanredni profesor na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i suradnik Leksikona dr. sc. **Petar Vuković** govorio je o kulturno i književno-povijesnim temama u ovome svesku. Po njegovim riječima, ovi članici vrlo jasno daju do znanja da je ključna odlika književnosti i kulturne baštine bunjevačkih i šokačkih Hrvata diskontinuiranost – isprekidanost.

»Bunjevački i šokački književnici stvarali su, naime, često posve neinformirani o svojim prethodnicima, da bi zatim i sami bili zaboravljani od strane onih koji su na kulturnu pozornicu izišli nakon njih. Tomu su pogodova-

le krajnje nepovoljne i nestabilne političke i društvene prilike, ali i rubni položaj u sklopu vlastite nacionalne kulture, toliko udaljene od njezine jezgre da su mnogi dom za svoje djelovanje nalazili u sklopu drugih, susjednih nacionalnih kultura«, kazao je Vuković.

Na pozadini takvih okolnosti, kako je naglasio, postaje još jasnije koliko je važna jedna od misija uredništva Leksikona – upoznati bunjevačke i šokačke Hrvate u Bačkoj s vlastitom zaboravljenom kulturnom baštinom, te tako obnoviti njihovo isprekidano povijesno pamćenje.

KATOLIČKA DIMENZIJA

Novinar iz Zagreba **Tomislav Vuković** se u svom izlaganju osvrnuo na pojmove, podatke i osobe vezane za katoličanstvo i Katoličku crkvu objavljene u ovom svesku Leksikona, ustvr-

divši kako se ne može uopće govoriti o povijesnoj i kulturnoj baštini podunavskih Hrvata bez katoličke dimenzije. »U pojedinim je kulturološkim segmentima taj doprinos čak i nedovoljno prepoznat, ne samo od, uvjetno rečeno, 'drugih', nego i od nas samih«, ocijenio je on.

S tim u svezi, Vuković je naveo primjer franjeva o. **Lovre Bračuljevića**, koji je 1770. objavio djelo »Uzao serafinske ljubavi« u kojem je predlagao fonetski pravopis, poprilično prije nekih

NOVI IZAZOVI

»Zanimljivo mi je pratiti kako Leksikon svakim novim slovom pred uredništvo i autore natuknica donosi nove izazove. Kao što sam rekao, naš Leksikon u određenoj mjeri uobličava, definira našu kolektivnu memoriju. Naime, Leksikon je prilika da se kažu neke stvari o važnim povijesnim osobama i povijesnim događajima koje naši intelektualci nekako više osjećaju nego znaju – često vrlo maglovito i uz mnoge povijesne netočnosti – a naš puk često i nema u svijesti«, rekao je dr. sc. Robert Skenderović.

poznatijih pisaca koje se uzima za tvorce načela »piši kao što govoriš«. »Ni šira znanstvena javnost

u Hrvatskoj danas nema pojma o tome. No, može li danas naše dijete završiti školu u hrvatskom

odjelu u subotičkoj školi i ne čuti za tog našeg velikana, ne umanjujući ničiju važnost i vrijednost, za kojega se mirno i argumentirano može reći – pa Bunjevci su u o. Lovri Bračuljeviću imali Vuka stoljeće prije Vuka!«, ukazao je Tomislav Vuković.

Ispred Hrvatskog akademskog društva, koje je nakladnik *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, nazočne je na početku večeri pozdravio predsjednik HAD-a **Mato Groznica**.

D. B. P.

CIKLUS HRVATSKOG FILMA U VOJVODINI

Subverzivni dokumentarci iz vremena socijalizma

Devalvacija jednog osmijeha

Specijalni vlakovi

PROGRAM U SOMBORU I NOVOM SADU

Jedan od planova je program *Ciklusa hrvatskog filma u Vojvodini* prikazivati i u drugim gradovima – kao što su Sombor i Novi Sad, najavio je Ištvančić.

Dokumentarni žanr, slabiji ili jači, ali vidljiv kritički odnos spram društvenog uređenja i režima u vrijeme kada su nastajali i produkcijski potpis Zagreb filma – poveznica su među ostvarenjima prikazanim u okviru ovogodišnjeg *Ciklusa hrvatskog filma u Vojvodini*, kojega Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Udruga za audio vizualno stvaralaštvo *Artizana* iz Zagreba četvrtu godinu zaredom organiziraju u suradnji s *Art kinom* Lifka u Subotici.

Prve programske večeri, 4. rujna, publika je imala prilike pogledati čak šest dokumentarnih filmova **Krste Papića**: *Nek se čuje i naš glas*, *Mala seoska priredba*, *Halo Munchen*, *Čvor*, *Specijalni vlakovi* i *Kad te moja čakija ubode*, koja su lani restaurirana. Bez

obzira bavi li se radio amaterima, prikazuje vinkovački kolodvor ili priča priču o ljudima koji odlaze na rad u inozemstvo, Papić svojim filmovima otkriva naličje tada vladajuće političke ideologije. To ga je, uz verizam u stilu, svrstalo, ne bez razloga, u klasika hrvatske dokumentaristike, o čemu svjedoče i nagrade za njegove filmove na međunarodnim festivalima.

Jedan od razloga zašto su za ovu manifestaciju odabarani baš Papićevi filmovi je i taj što je on dio svog djetinjstva proveo kod Sente, dakle u Vojvodini.

»Svih šest filmova je nastalo između 1968. i 1972. godine, dakle u najplodnijem razdoblju hrvatske kinematografije. Dok su mnogi snimali dokumentarne filmove, pa bi nakon njih došli do igranog filma, Papić je činio

suprotno. Naime, nakon svog debitantskog filma 'Iluzija', koji nije dobro prošao kod filmske kritike i struke, Papić se morao neko vrijeme prebaciti na dokumentarni film. U tom je razdoblju i nastalo ovih šest filmova«, kazao je redatelj **Silvio Mirošničenko** iz Udruge *Artizana*.

U subotu 6. rujna prikazana su četiri »neposlušna« i zabranjivana filma u SFRJ – *Devalvacija jednog osmijeha* **Vojdraga Berčića** (1967.), *Splendid Isolation* **Petra Krelje** (1973.), *Bino, oko galebovo* **Nikole Babića** (1973.) i *Vodič kroz Trst* **Ive Škrabala** (1969.). Posebno zanimljivih tema su prvospomenuti Berčićev film koji govori o **Arifu Heraliću**, liku s nekadašnje novčanice od 10, odnosno 1000 dinara, kao i Škrabalovo ostvarenju u kojem se

autor poigrava s opsesijom socijalističkog čovjeka za šopingom u prekograničnom svijetu kapitalizma.

Jedan od organizatora *Ciklusa*, redatelj podrijetlom iz Subotice, **Branko Ištvančić** najavio je još dva filmska programa u Vojvodini do kraja godine, kada će zainteresirani moći pogledati dokumentarne filmove *Dragi Lastane*, koji je dobio nagradu publike na ovogodišnjem *Zagreb Doxu* te *Poeziju i revoluciju*, koja govori o Hrvatskom proljeću 1971. godine.

Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini održava uz potporu Hrvatskog audiovizualnog centra i Grada Zagreba, u suradnji sa Zagreb filmom.

D. B. P.

IZ ŽIVOTA SALAŠARA

Gazdovanje žena

Piše: Alojzije Stantić

U salašarskom domazluku ženske poslove je vodila domaćica. Držala je buđelar sa sitnim novcima, punila ga novcima od prodatog suviška onog šta su žene odranile el napravile, a novce je trošila po volji. Često se trevalo da je tribalo više kupovat neg koliko je doticalo novaca za nakanjenu kupovinu, pa se domaćica često izdaljeg dogovarala sa čerima i snajama šta je važnije prija kupit. Poštivo se udivanjen red kupovanja.

U gazdovanju triba računat i na izgled vrimenta, najvažnijeg činioca na rod litine. To je važilo ženama za odranjivanje pileža (peradi) jel su od njeg imale najveću hasnu u rani za obitelj i od prodaje suviška. U poljodilskom domazluku glavna rana domaćoj živini (životinjama) su kuruzi. Njeg mora najprija doteć blagu

(stoki) jel je od nje najviše hasne, a kad je blago namireno onda je namirivan pilež – koliko mu dotekne. Zato su gusaka odranjivali koliko je za nji doteklo kuruzi i donekle pućaka obično toliko da s njima otprave svece oko Božića.

[Najlakše su se odranjivale kokoši, jel su se ranile (ile) onim šta su rasuto pokupile i načepkale u avliji, na ledini i na đubretu u korlatu. S prolića su žene nalegle pileža za koliko su u kokošinjcima imale mista, često i dobrim više, pa su za suviše ne sklepali kotere. Salašarima je u rani bilo najglavnije meso od kokošivi.]

Buđelar domaćice se često punio, makar malo je novaca kapalo u njeg priko cile godine. Od pileža su se prodavala suvišna jaja i načupano perje od gusaka na triput, a podiko i četiri puta. Od jeseni su se pomalo s jajima prodavali i parovi suvišni koko-

ška, a prid zimu se rasprodale sve suviše kokoške. U rano lito i u rodnoj godini dospilo je za prodaj i ono raslinje koje su žene odranjivale: suvišan mak i gra. Dospio je i rod voćaka a od njegovog roda najbolju su prođu imale višnje, koji je oko ograde salaša bilo tušta.

Podikoji poljodilci s malo zemlje ako su se nakanili otući i postat sam svoj gazda (osamostaliti se, brez nadničarenja) posvetili su se vertarluku (baštovanstvu). Za taj poso su izhasnirali blagodati piska (voće, krumpir) i dola (kupus, paprika), Vertarlučarima je na ruku išo i život varošćana, koji su dobri kunčasti (kupci) zelja (povrća) za ilo i zimnicu. U vertarluku su tušta, a često i najviše radile žene.

Žene su odjedared najviše novaca zapatile (stekle) od prodati ukljukani gusaka. U jesen oko Svi sveti (1. XI.) žene su zatvorile i počele kljukat (šopat,

tovit) guske. Ukljukane su prodavali oko Božića.

[Od druge polovice XIX. vika, kad su poljodilci dobili priliku za odranjivanje više kuruzi, salašarke su potaknute na odranjivanje gusaka. Koliko god da su ih ugojili, trgovci/derničari su ih kupili i po ondašnjem adetu, čim su guske prišle priko maže (izmirene) oma su na ruku isplaćene (gotovinom). Na tom poslu dobro se zaradilo.]

Od sitni novaca kupovali su kojekaki sitnež koji često triba, a nisu ga mogli odraniti el napraviti, ko na priliku to je porteka iz kolonijalni dućana (so, šećer, pivski kvas i, pomalo a naritko, za blagdane: kruz sv. Ivana (rogač), osušene smokve, suvo grožđe i sl. Tušta se kupovala refeška (tekstilna) roba; postav hamade (skoro) na trubu (fabrički namotaj – postav oko 35 m.) za čaršape u krevetima, za rubezinu (rublje), muškarcima za obojke i sl.

[Salašarke su trošile tušta postava, pa su ga kupovale kad su ušle u više (imali) novaca. Na salašu su uvik imali makar malo postava pod makazama, pri ruki kadgod njim je zatribalo možda za par obojaka (postav kojim se misto čorapa obmotavaje noge oko tabana i članjaka, i na njeg oblače čizme). Da budu cigurne u pošteno mirenje i da gutmas (za oko 1 m. više namotaja u trubi, uvećan još u fabriki, za dar rivarošu za tačno mirenje) ne ostane rivarošu, onda su kupile cilu trubu. U njoj je cigurno tolika dužina postava, koliko piše na trubi, pride uvećana za gutmas.]

Kupovala se pozamanterija (pucad, pantljike, gume, čiode, čipke, ugaćnjak i sl.), a brez nje se nije mogla smisliti ni jedna škatulja el kovčez s priborom za šivenje. Na to triba dodat porteku od refeša za odivanje momka i divojke, čurčije, vunovlačara i zanatnika: papučoša, šustera, oštrača makaza, caklara, bado goša i dr.

Najbolje je buđelar pokazivo kako gazduje domaćica.

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU

»Utopijski gradovi« u renesansi

Piše: dr. Zsombor Szabó

Sredinom srednjeg vijeka, nakon otkrića »nove obećane zemlje« Amerike, Europa se jednostavno podijelila na dva dijela. Njen zapadni dio pod vodstvom Habsburgovaca težio je »ovladati« što većim teritorijima na »starom i novom kontinentu«. Po procjeni dvora **Karla V.**, njemačko-rimskog cara, za ove su ciljeve veću opasnost predstavljale »reformacija Katoličke crkve« i antifeudalne ideje koje su se pojavile nakon 95 teza **Martina Luthera** početkom XVI. stoljeća. Dok nekad moćna Hrvatska-Ugarska Kraljevina »juri k svom kraju« gubitkom »kapije kraljevine« Beograda i nekoliko srijemskih gradova 1521. godine, iste te godine u njemačkim se zemljama pojavljuje nekadašnji Lutherov sljedbenik **Thomas Münzer**, koji je počeo propovijedati »novi poredak svijeta«. Naime, propovijedao je kako glavni cilj reformacije treba biti borba protiv »ugnjetača naroda«, zato je svoje sljedbenike pozvao na borbu protiv cara, pape, vladara, ritera (plemstva) i lihvara. Cilj mu je bio stvaranje »tisućugodišnjeg reicha«, gdje neće postojati ni svjetovne ni crkvene vlasti, neće biti privatnog vlasništva, ljudi će živjeti u imovinskoj zajednici, jednako će raditi i sudjelovati u upravljanju dobrima (jesu li vam poznati čitatelji poznate ovakve utopijske ideje!?).

»OMNIA SUNT COMMUNIA«

U doba kada se naše plemstvo »na svojstven način« (o tome smo već pisali) pripremalo za obranu od turskog napada (uoči Mohačke bitke), u njemačkim

je zemljama 1524. godine izbio kratkotrajni, ali zato krvavi i brutalni rat, koji povjesničari zovu »njemački seljački rat«. Sudeći po onovremenim »leci-ma-novinama«, na neki način »**Dózsa Györgyeva** seljačka buna«, u kojoj su i srijemski gradovi sudjelovali, nije bila nepoznata među seljacima, moglo bi reći kako se na našim

GRAD SUNCA (CIVITAS SOLIS)

Dominikanski fratar **Tommaso Campanella** najvjerojatnije je krajem XVI. stoljeća u obliku dijaloga napisao svoju »utopiju« nazvanu grad Sunca. Campanella nije bio inženjer, te nije nacrtao svoj grad, on se bavio »idealnim« uređenjem druš-

istaknutim mjestima su **Mojsije, Muhamed, Isus Krist** i dvanaest apostola«). U gradu Sunca (zapravo gradu-državi) nije suprotstavljeno selo i grad, nego stanovnici grada (građani) moraju određeno vrijeme provesti u radu na poljima, koji okružuju grad, na taj način se brišu razlike između gradskog i seoskog stanovništva, a ujedno se osigurava neophod-

Idealni grad u Italiji, slika nastala oko 1470. godine

prostorima nagovještala budućnost njemačkih zemalja, ali i Europe. Tada smo još bili sudi-onici »europskih tendencija«. Antifeudalni rat u Njemačkoj je završen 1525. godine, Münzer je uhvaćen, zvijerski mučen i obezglavljen. Pod mukama je dao izjavu »omnia sunt communia« (sve je u zajednici ili zajednica je sve). Njegovi sljedbenici (zvali su ih i anabaptisti) su se rase-lili, i u gradu Münsteru 1534. godine osnovali »Novi Sion« po Münzerovim idejama, koji se zasnivao na zajedničkoj imovini, na »komunitetu«. Više od godinu dana su odolijevali napadima feudalne vojske, kada su pobijeđeni, skoro svi su pobijeni, a mrtvo tijelo jednog od vođa u krletki je obješeno na crkveni toranj, kao opomena ostalima. Malobrojni sljedbenici danas su dio protestantskih crkava i zovu se baptisti.

tva (zato se njegovo djelo zove i Utopija, a grad Sunca utopij-skim gradom). Njegov grad samo možemo »vizualizirati«. Grad se nalazi na jednom brežuljku usred ravnice. Kao svi »idealni gradovi« i njegov je grad kružne osnove, prečnika oko 3,5 km. U grad se ulazi kroz četiri kapije. Grad se sastoji od sedam koncentričnih pojaseva (broj tada poznatih planeta), u središtu se nalazi hram Sunca. Campanella se »družio« i s **Giordanom Brunom** (kasnije je branio **Galilea**), zato njegov grad u osnovi izgleda kao Sunčev sustav. Grad okružuje zid kulama, ispred je jarak. Svaki stambeni pojas je isto branjen zidom, koji je za dva metra viši od prethodnog zida, tako da na kraju panorama grada izgleda kao jedna pljosnata piramida. Gradom rukovodi skupina »učenjaka«, ne postoji privatna imovina (»ona kvari pojedince«), svi su jednaki, postoji slobodno ispovijedanje vjere (»na

na hrana za stanovništvo. U svakom pojasu postoje zajednička kuhinja, blagovaonica i skladište namirnica. Liječnici određuju tko će kakvu hranu dobiti. Zemlja i pašnjaci se koriste zajednički, sve kuće za stanovanje su identične, a muškarci i žene stanuju odvojeno, radi stvaranja potomaka susreću se samo određenim pogodnim danima. Muškarci se bave težim zanatima (kovač, stolar, građevinar, oružar itd.), a žene lakšim (tkanje, šivanje odjeće, rad u vrtu, kuhanje, spravljanje lijekova itd.). Birani javni dužnosnici budno paze na to da nemaju bilo čega više nego ostali. Kroz ova dva kratka primjera željeli smo prikazati »srednjovjekovne ideje« koje su »žive« do današnjih dana. Opisani idealni grad, ali i društvo, pokušalo se ostvarivati u XX. stoljeću i na našim prostorima, pa i u srijemskim gradovima. Za sada bez većeg uspjeha.

Zlatna misa mons. Bele Stantića

Prepuna crkva Uskrsnuća Isusova, zajedno sa zlatomisnikom mons. **Belom Stantićem**, 7. rujna misnim je slavljem zahvalila za 50 godina njegove vjerne službe Bogu i narodu. Svoju mladu misu vlč. Bela služio je davne 1964. godine, kao mlad svećenik bio je 4 godine župnik u Maloj Bosni, nakog čega dolazi u crkvu Uskrsnuća Isusova i tu ostaje do danas. Živio je i rastao zajedno s cijelom Crkvom. Mnoge je generacije učio, djecu krstio, mlade vjenčao, stare bodrio, te im putem ispovijedi i križem posljednje pomasti omogućio susret s Gospodinom. Na misnom je slavlju sudjelovala cijela njegova rodbina, koja je uistinu brojna, kao i braća svećenici gotovo cijele Subotičke biskupije, te vjerni župljani ove župe. Misno slavlje odisalo je svečanošću i radošću, kojem je svakako pridonio i katedralni zbor *Albe Vidaković* na čelu s **Miroslavom Stantićem**. U svojoj propovijedi mons. **Stjepan Beretić** podsjetio je nazočne na čvrste temelje slavljenikove obitelji, koje su roditelji gradili radom, molitvom i vjerom. Zahvalili su Bogu, a i župniku Beli njegovi župljani, brojne generacije, stari i mladi, oni koje je vodio i koje vodi i danas. Nakon misnog slavlja brojna rodbina i župljani proslavili su ovu veliku obljetnicu njegova svećeničkog ređenja, večerom u dvorani *Zorica*.

Večer prije, u subotu 6. rujna, ovim je povodom održan duhovni koncert na kojem su sudjelovali katedralni zbor *Albe Vidaković*, komorni zbor *Collegium Musicum Catholicum* i dječji katedralni zbor *Zlatni klasovi* pod vodstvom Miroslava Stantića. Kao vokalni i instrumentalni solisti nastupili su: **Noemi Toth** – flauta, **Bela Anišić** – horna, **Dragan Muharem** – orgulje i **Emina Tikvicki** – vokal. Na programu su se našle marijanske pjesme *Albe Vidakovića*, *Ive Perana*, *Milana Asića*, *J. S. Bacha* i drugih.

A. Dević

Slavlje u Srijemskim Karlovcima

Uponedjeljak 8. rujna vjernici župe Presvetog Trojstva iz Srijemskih Karlovaca u zajedništvu s vjernicima susjednih župa Petrovaradinskog dekanata Srijemske biskupije pohodili su kapelu Gospe od Mira i proslavili blagdan Rođenja Blažene Djevice Marije, u narodu poznat kao Mala Gospa. Euharistijsko slavlje je predvodio srijemski biskup mons. **Đuro Gašparović** u zajedništvu s vlč. **Markom Lončarom**, župnikom i svećenicima petrovaradinskog dekanata. Ove godine u kapeli Gospe od Mira bilo je posebno svečano, jer je domaćin župnik Lončar proslavio 40.

obljetnicu svećeništva i pod svetom misom srijemski biskup Gašparović podijelio je sakrament svete potvrde.

Pozdravljajući sudionike u kapeli Gospe od Mira, župnik Lončar je izrazio dobrodošlicu biskupu, svećenicima i okupljenim vjernicima. Osvrnuo se na svojih plodnih 40 godina svećeništva i kratko prikazao svoj svećenički život i rad u pastoralu i znanstvenoj djelatnosti, te je predstavio 25 krizmanika. Svečanost je pjesmom uveličao crkveni zbor župe Presveto Trojstvo. Prigodnu homiliju je održao biskup Gašparović.

Govoreći o slavljeniku Lončaru, biskup je naglasio poziv i službu svećenika, koji je od Isusa pozvan i poslan ljudima, te je rekao: »U Crkvu Kristovu, sagrađenu od živog kamenja, ugrađeni smo po krštenju, a ugrađen je i poslanik Božji – svećenik. Svećenik je čovjek koji je u sebi čuo poziv Kristov i odazvao se zovu svoga Gospodina. Svećenik je čovjek koji se predao Isusu Kristu s punom odlukom, cijelim bićem i za cijeli život. Predao mu se prije 40 godina i vaš župnik vlč. mr. Marko Lončar, koji danas slavi tu obljetnicu.«

Na koncu slavlja župnik je zahvalio svima koji su pomogli u organiziranju ovoga slavlja i pozvao vjernike da se i poslije mise okupe na druženje u prostoru kapele Gospe od Mira.

T. Mađarević

Proslavljena Mala Gospa na svetištu u Doroslovu

Na Marijanskom svetištu u Doroslovu, na Malu Gospu 8. rujna okupio se veliki broj vjernika iz cijele Vojvodine, Hrvatske i Mađarske. Svetu misu na hrvatskom jeziku predvodio je subotički biskup dr. msgr. **Ivan Penzeš**, a propovijed je držao msgr. **Stjepan Beretić**. »Marija je bedem svijeta, spasonosna daska za brodolomce nošene valovima. Marija je ladica za one koje valja voditi za ruku, i konačno ljestve kojima se smrtnici mogu popeti na nebo. Danas je rođendan naše Majke. Želja nam je da nam Marija otvori srce za obraćenje. Neka se danas, na Gospin rođendan, u našoj duši probudi želja da se predamo Mariji iskreno i srčano. Toliki strahovi muče ljude današnjice. I mi se bojimo za radno mjesto, za svoje bolesnike, za svoje spasenje. A sveta Terezija Isusa pita – Čega se imamo bojati budući da nas Marija ljubi i poznaje naše slabosti? Kakve li radosti za nas kada pomislimo da je Ona naša Majka«, kazao je u propovijedi msgr. Beretić.

Nekoliko tisuća vjernika pratilo je mise na hrvatskom mađarskom, njemačkom i slovačkom jeziku i obišlo sveti bunar, čija voda, kako se vjeruje, ima čudotvorne moći.

Z. V.

Donacija Caritasa Srijem za nastradale u Jameni

U četvrtak 4. rujna ugroženim je obiteljima u poplavljenom mjestu Jameni, *Caritas Srijem*, uz pomoć donatora *Caritasa Srbije*, *Caritasa Hrvatske* i *Caritasa Bolcano Borsanone* iz Italije i organizaciju vlč. **Nikice Bošnjakovića**, donirao 1000 koka nosilja. Mještanima toga sela koke su raspodijeljene po principu jedna koka po članu obitelji. Tom su prilikom mjesto Jamena posjetili direktor *Caritasa Srijem* vlč. **Jozo Duspara** i **Ivka Nađ**. Ovo je druga donacija ove humanitarne organizacije nastradalima u Jameni. Prvi puta Jamenčanima je pružena humanitarna pomoć u vidu hrane, higijenskih sredstava, odjeće i novca. Tijekom ove posjete Jameni, direktor *Caritasa* je u razgovoru s predsjednikom Mjesne zajednice Jamena **Miodragom Starčevićem** ponudio daljnju suradnju. Prema saznanjima, najneophodniji su dušeci, ležajevi, bijela tehnika i sjeme za jesensku sjetvu.

S. D.

Blagoslov školskih torbi u Sonti

Na nedjeljnoj svetoj misi u crkvi svetog Lovre u Sonti vlč. **Josip Kujundžić** je blagoslovio sedamdesetak školskih torbi učenika nižih razreda OŠ *Ivan Goran Kovačić*, polaznika katoličkog vjeronauka. U nadahnutoj propovijedi govorio je o potrebi kritike i samokritike. »Ukazujemo jedni drugima na pogreške i propuste, mirno, bez primisli o svađi, ali prije toga promislimo i jesmo li i sami grijешni«, poruka je proistekla iz propovijedi vlč. Josipa.

I. A.

IN MEMORIAM

Dana 14. rujna 2014. navršava se šest mjeseci od smrti naše drage

**Matilde Brejar
rođene Sarić**

1932. – 2014.

Uspomenu, ljubav i sjećanje na nju zauvijek čuvaju

suprug **Veco**, sin **Lazo** s obitelji
i kći **Ljubica** s obitelji

VIJESTI

Svete mise na Marijanskom svetištu »Bunarić«

Ime Marijino – 12. rujna, sveta misa je u 18 sati
Kraljica krunice – 7. listopada, sveta misa je u 18 sati – završetak hodočašća

Proštenje na subotičkoj kalvariji

Blagdan Žalosne Gospoe obilježavamo 15. rujna, kada se u istoimenoj kapelici na Subotičkoj kalvariji slavi proštenje. U 15 sati je klanjanje koje će biti prikazano kao zadovoljština za grijeh psovke, dok dvojezična sveta misa počinje u 16 sati.

Ž. V.

Lemeško proštenje

Na veliku radost i duhovno zadovoljstvo lemešana u ponedjeljak 8. rujna svečanom svetom misom u crkvi Rođenja blažene Djevice Marije proslavljeno je lemeško proštenje. Euharistijsko slavlje vodio je vlč. **Szungyi Károly** uz koncelebrante vlč. **Jenoa Vargu**, vlč. **Davora Kovačevića** te vlč. **Antala Egedija**, mjesnog župnika. Pripreme za proštenje počele su mjesec dana ranije, postavljanjem nove rasvjete na bočne stare oltare, te postavljanjem rešetki od kovanog gvožđa na veliki ulaz i ulaz u sakristiju, te je na ovaj način osiguran crkveni inventar. Duhovna priprava za sam blagdan rođenja Marijina okrunjen je prilikom za svetu ispovjed. Okrijepljeni riječima svetog Evaželja i njegovim tumačenjem lemešani su nakon svete mise pošli put domova, a popodne je bilo rezervirano za obilazak štandova s rukotvorinama i druženje.

Ž. Z.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Križ je prije Isusa bio oruđe za izvršenje najokrutnije smrtno kazne. Bio je znak odbačenosti, izopćenosti i poniženja. No, Isusova smrt na križu mijenja njegovu simboliku. On prestaje biti znak uništenja i sramote i postaje znak spasenja i ljubavi. Kristov je križ preoblikovao značenje svih križeva koje ljudi nose na svojim ramenima. Zato Crkva blagdanom Uzvišenja svetog Križa slavi ovaj čudesni znak koji je postao simbol kršćanstva.

KRISTOV KRIŽ

Svojim umiranjem na križu Isus nije otklonio patnju iz ljudskog života, nije obojio križ veselim bojama i sjajem, kako ga mi danas znamo predstavljati. Križ ostaje bol i patnja, ali spasonosna patnja, bol koja liječi za vječnost. Isus kao Sin Božji po križu nam postaje najbliži, tu pati s čovjekom, razdire ga tjelesna patnja, ali i osjećaj napuštenosti koji stvara svoje boli. Mogao je izbjeći patnju da je htio, mogao je odabrati drugačiju smrt, a ne najsramotniju i najokrutniju, ali nije. Tako je posvetio svaku ljudsku patnju i dao joj smisao. Iskazao je neizrecivu ljubav prema posrnulom čovjeku, jer veličina ljubavi može se mjeriti veličinom žrtve koja se iz nje čini.

Zašto je Isus, pravednik, koji nikada ništa zlo nije učinio, morao umrijeti na križu, pitali su se apostoli. Isus na to odgovor daje u riječima upućenim farizeju Nikodemu (usp. Iv 3,

Uzvišenje svetog Križa

13-17). Tumačeći smisao svoga križa, Isus Nikodema podsjeća na 'Mojsijevo uzdignuće mjedene zmije iz Knjige Brojeva (usp. Br 21, 4b-9). Zmija, koja se prvi put spominje u Knjizi postanka kao lukavo stvorenje, koje uspijeva zavarati čovjeka i iskriviti njegov pogled na Boga, postaje simbol čovjekove udaljenosti od Boga i nesreće koja ga zbog toga snalazi. U Knjizi brojeva zmije su ujedale ljude i oni su umirali. Zato Bog naređuje Mojsiju da napravi zmiju od miješanih i uzdigne je visoko. Tko bude ujeđen i pogleda u mjedenu zmiju, ostat će na životu. Tako spasenje života počinje pogledom na sliku onog što oduzima život. Slično je i s križem Kristovim. Pogled na križ koji je značio smrt za kršćane znači spasenje. Isus naučava kako on križem ne odlazi u smrt, nego donosi život vječni svima koji u njega vjeruju (usp. Iv 3, 14-15). Drvo križa koje je prije značilo prokletstvo, postaje drvo spasenja.

Kristove raširene ruke na križu grle svakog čovjeka i sabiru sve ljude u jedan Božji narod. Tako križ predstavlja najuzvišeniji izraz Božje ljubavi prema čovjeku, ljubavi koja je spremna žrtvovati svoga Sina za spasenje čovječanstva. On je i izraz Božje solidarnosti s ljudskom patnjom, sa svima koji su odbačeni, prezreni i poniženi. Stoga Isusovim razapinjenjem simbolika križa doživljava svoju preobrazbu. On postaje simbol neizrecive ljubavi kojom Bog ljubi svoj narod. Zato kršćani posebnim blagdanom slave Kristov križ, križ spasenja i ljubavi.

1 Usp. Slavko SLIŠKOVIĆ, Ni križa više neće biti, u: *Živo vrelo*, 25 (2008.), 9, 28-29.

SIMBOL KRIŽA

Križ je postao simbol kršćanstva, ali simbol koji mi danas previše banaliziramo. On je dio nakita, dio dekoracije prostorija. Izrađuje ga se često na način nedostojan svetosti koju predstavlja. Naglašavaju se materijali, boje, umjetnička vrijednost, na uštrb značenja koje mu pripada. Kao da smo zaboravili što križ znači. Nositi križ oko vrata i izvjesiti ga na zid u svojoj kući trebalo bi značiti vjernost tom istom križu, ispovijedanje vjere u Isusa Krista, znak pripadnosti Njemu, a ne nasljedovanje modnih trendova. Njegova prisutnost u mojoj sobi znači Kristovu prisutnost. I svaki puta kada čovjeka pritisnu nedaće, problemi, križ ovog života, raspeti Krist ga podsjeća da je On posvetio ljudsku patnju, da joj je dao smisao, te da je uz čovjeka patnika, da noseći svoj križ idemo za njim, jer to je put u život vječni. U vrijeme naše patnje On je s nama.

Križ za Krista nije značio poraz i kraj, nego pobjedu, jer je nakon smrti došlo uskrsnuće. Zato to nije simbol patnje nego simbol pobjede. Ali, i simbol koji nas trajno treba povezati s našim Spasiteljem. Stoga ne treba dozvoliti da križ bude još jedan u mnoštvu različitih blještavih ukrasa, nego simbol našeg pripadanja Kristu iz kojeg crpimo snagu i uz koji s vjerom pristajemo. Blagdan Uzvišenja svetog Križa podsjeća nas da Kristovo uzvišenje na križu, znači naše posvećenje i uzvišenje k Bogu, jer: »Bog je tako ljubio svijet, te je dao svog Sina Jedinorođenca da ni jedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni« (Iv 3, 16). Blagdanom koji slavi križ slavimo upravo izrečene Isusove riječi iz Ivanovog evanđelja.

KATA MIJIĆ, KRALJICA HRVATSKIH LJUBAVNIH ROMANA

Pisanje je strast moga života

Konobarica koja već godinama neumorno piše

Napisa: Dražen Prčić

Ljubitelji popularnog štiva toliko potrebne i željene ljubavne tematike dobro su upoznati s brojnim romanima koji su izašli iz pera **Kate Mijić**, istina mnogo poznatije pod svoja dva službena pseudonima **Kate Michel** ili **Katarina Mich**. Više od 600 ispisanih životnih priča ove konobarice kulturnog splitskog kafića *Žbirac* na Bačvicama, objavljeno je na stranicama brojnih hrvatskih tiskovina, a uz 200 napisanih romana ova samozahtajna žena velikog srca i literarnog talenta ima i deset tvrdoukoričenih djela tiskanih za nakladničke kuće *Dušević-Kršovnik* iz Rijeke (6) i zagrebački *Profil* (4). Za stolom kafića u kojemu svakodnevno radi porazgovarali smo na temu pisanja i ljubavi o kojoj toliko voli pisati.

»Volim reći kako je cijelo moje djetinjstvo u meni 'vrištao' taj talent i želja za pisanjem. Isprva sam imala opsesiju čitanjem, a potom sam je vremenom zamijenila drugom opsesijom, onom za pisanjem i praktično počela ispunjavati svoju mladačku želju. Od prvog napisanog djela do danas svijet je ugledalo 600 životnih priča i 200 romana, a svakim novim danom rađaju se moji novi spisateljski uradci. Jer pisanje je jednostavno neizostavni dio mene«, nasmijala se Kata Mijić, alias Kate Michel ili Katarina Mich.

PSEUDONIM

Na naš upit zbog čega koristi dva pseudonima pod kojima objavljuje svoje priče i romane, Kata spremno pojašnjava kako je u pitanju čisto praktična stvar.

»Nažalost, činjenica je kako naš 'svit' uvijek više cijeni nešto što je strano nego naše domaće, pa kada bi uzeli u ruke dvije potpuno iste knjige, ali s potpisima

Povijesni roman

Imam veliku želju napisati jedan povijesni roman koji bi se, naravno, događao u Splitu. I pisati, pisati, i dalje...

Kata Mijić ili Kate Michel, uvijek bi se prije odlučili za Kate a ne Katu. Zato i koristim pseudonim, iako velika većina ljudi koja me čita dobro zna tko stoji iza njega«, iskrena je bila Mijićeva, nastavljajući priču: »Iskreno govoreći, nikada me nije bilo strah kako će reagirati javnost na moja djela, jer se uvijek trudim dati sve od sebe i napisati najkvalitetnije i najbolje što znam. Nekome će se to svidjeti, nekome neće, ali stvar je u osobnom ukusu i literarnom afinitetu. Opet, postoji tu i određena doza inata, tj. dišpeta, kojega imam još uvijek i vjerujem

kako ću ga uvijek imati dokle god budem pisala.

A to me, također, i gura naprijed u stvaranju novih djela, osobito kada do mene dopru neki zburadi komentari obojeni omalovažavanjem tematike moga spisateljstva.

LJUBAVNI ROMAN

Za naše čitatelje Kata Mijić, hrvatska kraljica ljubavnih romana, ekskluzivno otkriva neke činjenice u vezi svojih veoma čitanih literarnih uradaka.

»Ukoliko pogledamo naše tržište i svijet oko nas odmah uviđamo kako nema baš previše uspješnih ljudi i tvrtki koje bi mogle biti zanimljive čitateljstvu, pa zbog toga pribjegavam shemi po kojoj se definitivno moraju pisati ljubavni romani. A to je korištenje stranih imena koja, opet već sama po sebi, daju u startu određenu atraktivnost i doprinose boljem prijemu publike kojoj su moji romani namijenjeni. Danas sve više pravim prijelaz na naša domaća, hrvatska imena, nastojeći ih sve više forsirati i utirati im buduću put kod čitateljstva. Pa zašto bi naše bilo gore od stranog?«, pita se Kata Mijić.

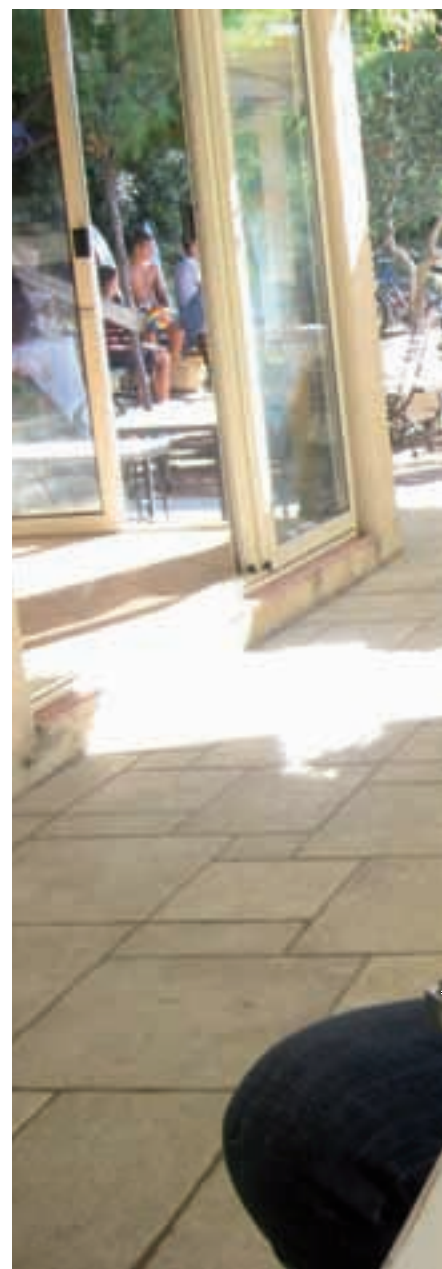
Je li pisanje o lijepom uvijek stigmatizirano kritičkim odnosom manje vrijednosti u odnosu na uvriježenu veličinu vrednovanja tragičnog?

»Jest. Ali do lijepoga treba

doći. Baš kao i u stvarnom životu, proći kroz prepreke i ono ružno, i na koncu stići do lijepoga. Napisala sam ja u svom opisu i mnogo toga tragičnoga, ali lijepo ljubavno štivo svojom laganošću plijeni čitateljstvo koje štupa ovu vrstu literarnosti. Zato i volim pisati o ljubavi. To je strast moga života, za mene je uspjeh kada mogu izazvati pozitivnu reakciju kod onih za koje pišem. A kritika, neka samo kritizira...«

RAD U KAFIĆU I PISANJE

Glavna junakinja naše novinske priče već godinama radi u popularnom splitskom kafiću *Žbirac* koji se nalazi na kulturnoj gradskoj plaži Bačvice. Kako

u vezi muške populacije koja bi mogla biti čitatelj njezinih romana?

»U najvećoj mjeri moja je publika ženska, ali zasigurno ima i muških koji, istina skriveno, pročitaju neku moju knjigu, roman ili priču. Mada bi im zasigurno bilo bolje, jer bi tada mogli bolje upoznati žene i imali bi više uspjeha kod njih. S druge strane, nažalost, knjige su sve više zapostavljene i kod žena jer zbog brojnih radnih i privatnih obveza ne uspijevaju odvojiti koju uru vremena za čitati.

Nekada se radilo od 6 do 14, pa je bilo mnogo više vremena, a danas je to od 9 do 17 i poslije kreću sve one klasične svakodnevnne ženske stvari oko djece, kuće, pranja, glačanja i knjige tu gube bitku.

Opet, upravo ovdje na plaži svakoga dana vidim masu stranaca kako čitaju i koliko cijene čitanje, za razliku od našeg svijeta koji još uvijek nema kulturu čitanja.

PREPORUKA BUDUĆIM AUTORIMA

Na koncu ovog lijepog razgovora s autoricom koja u svojim brojnim djelima kroz ljubavnu konotaciju njeguje ljepotu življenja, zamolili smo je za riječi preporuke budućim autorima koji se još uvijek ne odvažuju svoja djela predložiti javnosti.

»Treba se odvažiti i ne posustajati. Mene su 'milijun puta' odbijali negativnim konotacijama kako sam konobarica, nepismena i tako to, ali mene je to još više tjeralo da istima dokažem koliko stvarno vrijedim. To jednostavno ide uz pisanje, jer uvijek će biti kritičara, ali neka oni rade svoj posao. Pisac mora ići za svojim srcem i osjećajem, a publika to uvijek zna prepoznati. Treba biti uporan. Moj primjer to dobro ilustrira jer nakon 15-16 godina pisanja i objavljivanja, stižu lijepi rezultati i ponosna sam na njih«, preporučila je kraljica hrvatskih ljubavnih romana Kata Mijić.

Kata uspijeva uskladiti svakodnevne poslovne obveze s privatnim spisateljskim angažmanom?

»Moja spisateljska prednost se ogleda u činjenici kako pišem bez zastajkivanja, riječi mi jednostavno lete, a prsti to prate po tastaturi i mogu odjednom napisati strašno veliku količinu teksta. Recimo, dvije godine sam uz ovaj posao pisala mjesečno po knjigu i tri priče, pa bih onda drugi mjesec napisala pet romana i tri priče, to je bio zbilja jak tempo, ali uspijevam ga pratiti.«

Dobro Kate, kada uspijevate sve to napisati?

»Pišem prije posla, iza posla, navečer. Kada stignem. Sjedenem za računalo, ispred mene je prazan dokument i jednostavno kre-

Najdraža knjiga

Meni je recimo najdraža moja prva knjiga *Oteta ljepota*, koja ima sve elemente da se po njoj snimi film ili mini serija.

nem tipkati i onda to istječe iz mene. Pisala bih ja još više, ali tržište je malo i nema se ni gdje sve to objaviti.«

SPLIT KAO INSPIRACIJA

Najveći grad Dalmacije od uvijek je bio inspirativan za raznovrsne kreativne osobe koji su pod njegovim okriljem predložili svoj

talent i umijeće. Kako Split djeluje na Katu?

»Moguće je, ali da budem iskrena ja osobno nikada nisam imala problema s inspiracijom. To je jednostavno nešto u meni, i za sve ove godine možda sam tri puta sjela za računalo i nisam znala što bih počela pisati. Opet to je neki prirodni talent, a kako sam rođena u Splitu zasigurno mora i nešto biti u tome.

ČITATELJSTVO

Opće poznata je činjenica kako na ovim našim prostorima nekadašnje zajedničke države žene apsolutno dominiraju kao čitateljska publika. Je li ima određenih povratnih informacija

IZ KULTURNE BAŠTINE ŠOKAČKIH HRVATA U PLAVNI I VAJSKOJ (II. DIO)

Utjecaj crkvenih blagdana

Crkveni obredi i običaji oblagdanima: prva pričest, krizma, Brašančevo, Velika Gospa

Treba napomenuti kako utjecaj crkvenih blagdana još uvijek ima veliko značenje u životu ovdašnjih mještana. Prema njima se raspoređuje posao, obnavljaju kuće, bijele zidovi, ugovaraju poljodjelski poslovi i drugo. Nažalost, mnogi lijepi običaji u novije su vrijeme zanemareni i valjalo bi ih, koliko-toliko, postupno obnavljati, pa i stvarati novu tradiciju. O ovim događanjima i sjećanju iz vlastite mladosti kazivale su **Marija Šimunović** iz Vajske i **Marica Sotinac** iz Plavne.

PRVA PRIČEST

O prvoj pričesti i Krizmi u Vajskoj govorila je još uvijek vitalna i vedra duha teta Marija, koja je rođena u Baču, a udala se u ovo mjesto:

»Posli moje devete godine kada sam pohađala treći razred, baš na Mladi Uskrs, bila je moja prva pričest. Tada je puno nas pričešćeno, a mnogi su bili obučeni u narodne nošnje. Moji su bili mogući (imućni) pa su mi dali sašit dugačku bilu aljinu, a kosa mi je bila lipo uredita. Tad se nakon pričesti išlo kod časni sestara. One su nam pripravi-

le bile kafe s cikorijom i napekle kuglofa. To nam je bila sva čast. Dobili smo u pisanoj formi Uspomenu na prvu svetu pričest. U Baču nas je na pričesti bilo jako puno, svi treći razredi iz Bača, a i dica iz bogatiji kuća iz drugih mista, koja su dolazila u školu u Bač kod časni sestara.

Krizmala sam se 5 godina nakon pričesti. To je tako odredio biskup. Bilo je puno krizmanika, jer tada bude više generacija što se skupi od krizme do krizme. Ja sam imala obučenu šivanu svećanu haljinu. Krizmani kum je mogao bit kog odabereš, nije se strogo moralo poštivat staro kumstvo ko što se moralo za krštenje. Za dar od kumova uglavnom se dobivalo ruvo za obuć, a neko je dobio sat ili lančić. U ono vrime kumče je išlo kod kumova na ručak. Nakon krizme cure su išle na kongregaciju. To je bilo zaklinjanje da ćemo biti sljedbenice svete Marije. Većinom su sve djevojke bile u nošnji.«

GOSPONOŠA

Teta Marica je o ovim običajima govorila malo opširnije, a sjetila se još za dva crkvena običaja po kojima je Plavna bila nada-

leko poznata. To su Brašančevo (Tijelovo) i Velika Gospa, odnosno običaj Gosponoša koji je bio jedinstven u ovom kraju:

»Za moju Prvu pričest mama mi je sašila svećane skute od dereklija i navezla ji lozicom od svile i šljokama. Taka je bila i košulja. Napravila mi je kecelju od crvene svile i prosluk, a imala sam i malu crvenu maramu s rojticama. Kosa mi je bila lipo raspletana. Od nas trideset dvoje samo nas dvi curice i jedan muški smo bili u šokačkom, a sve ostale su bile Mađarice.

Nekoliko godina posli prve pričesti bila je krizma. Obično je neko od rodova bio kum na krizmi. Za poklon smo dobijali nešto malo ruva, a moja kuma i njen čovik posli krizme bili su kod nas na ručku. Posli krizme više nas nisu držali za dicu, bili smo djevojke i momci.

U Plavni je bio običaj da crkveni odbor izabere djevojke posli krizme iz dobri i poštene familija da budu gosponoše. Bilo je po 6 gosponoša i za nji je bilo odredito mjesto za klečanje u prvom redu u crkvi. Od krizme do zaruka il udaje djevojka je mogla bit gosponoša. Imale smo bilo šlingano ruvo, što se reklo roklje. Nije svako znao uredit

roklje, pa je uvijek bila žena koju se plaćalo da udesi kako triba svim gosponošama. Sve smo imale obute bile sandale, a kadgod smo imale crvenu pantljiku priko prsa svezanu u mašnu na bok. Roklje su se oblačile negdi do poplave 1965. godine. Posli toga su šite bile dugačke aljine i priko nji se stavljala svitlo plava pantljika priko grudi. Po tri gosponoše išle su sa svake strane i nosile kip Majke Božje. Svake mlade nedilje smo se oblačili u gosponoše i išle na ispovid i pričest.

Dobro se sjećam da je u Plavni bio običaj da se na Brašančevo prave kolibice oko crkve i to na sve četiri strane. Najviše su kolibice pravile žene iz crkvenog zbora. One bi se dogovorile koja će di i s koje strane napraviti. Uvijek su ji iste pravile. Od granja bi se pravio kostur, a posli su bile u crkvi konstrukcije što se montiraju. To su bile neke šipke s kvakama što se montiraju i zakaču. Priko tog kostura metne se guba, a potom ponjave i oltarci. Unutra se stavi jedan astal, priko njega ponjava il čaršaf s eklama i priko nje ponjave, puno cviča i slika Majke Božje. Curice su donosile uplitenje vince od cviča.«

Zvonimir Pelajić

Marin Čilić u Hrvatskoj riječi

Noć između ponedjeljka 8. i utorka 9. rujna 2014. godine po našem vremenu (šest sati razlike od vremena u New Yorku) ušla je u povijest hrvatskog tenisa donijevši još jedan Grand Slam u njegovu riznicu. Nakon **Ive Majoli** (Roland Garros 1997.) i **Gorana Ivaniševića** (Wimbledon 2001.), svoje ime na najvredniji pokal u karijeri svakog tenisača uspio je upisati i **Marin Čilić**, pobjedom protiv Japanca **Kei Nishikorija** (6:3, 6:3, 6:3) u finalu Otvorenog prvenstva SAD, US Opena. I sada će mnogi govoriti kako su to oduvijek znali i osjećali, kako su vjerovali u Marina itd... Ali, *Hrvatska riječ* je zbilja vjerovala u Marina Čilića, posvetivši mu cijelu stranicu sportske rubrike u broju 130 od 5. kolovoza 2005. godine, kada je danas najveći sportski heroj Hrvatske imao svega 16 godina. Evo malog izvataka iz tog intervjua, napravljenog tijekom njegova nastupa na ATP Croatia Openu u Umagu gdje je zahvaljujući velikom talentu i debitirao na velikoj teniskoj sceni. Devet godina kasnije Čilić je cijelom teniskom svijetu dokazao svoju kvalitetu.

IZVADAK IZ OBJAVLJENOG TEKSTA

Umag je za mene jedno veliko iskustvo

Mladi hrvatski tenisač debitirao na ATP sceni

Za mladog hrvatskog tenisača **Marina Čilića**, 16-godišnjaka iz Međugorja, teniski je svijet čuo prošle godine kada je na Zagreb Openu zaigrao dubl u paru s legendarnim **Goranom Ivaniševićem**, ali ga je dobro zapamtio ovoga lipnja kada se okitio titulom najboljeg na

juniorskom Roland Garrosu. Osvajanjem pobjedničkog pokala Marin Čilić je ušao u povijest hrvatskog tenisa kao prvi kojemu je uspjelo osvojiti neki od Grand Slam turnira u juniorskoj konkurenciji i nagovijestio blistavu profesionalnu karijeru, koja je započela debijem na umaškom turniru Croatia Open. Iako je izgubio od znatno iskusnijeg Belgijanca **Vligena**, Čilić je igrao odlično, imao čak i set loptu u prvom setu, a o svojim dojmovima govorio je u kraćem razgovoru za čitatelje *Hrvatske riječi*.

U antrfileu ovog intervjua za naš tjednik, tadašnji 16-godišnjak je posebice istaknuo jedan moment:

Dubl s Ivaniševićem

Nastup u igri parova, kada sam zaigrao s Goranom Ivaniševićem na Challengeru u Zagrebu, predstavljao je za mene veliku čast i ponos. Taj teniski događaj na samom početku moje tenisačke karijere zauvijek će mi ostati u najljepšem sjećanju.

COACH IVANIŠEVIĆ

Teniska sudbina Marina Čilića neraskidivo je vezana uz Gorana Ivaniševića, najboljeg hrvatskog tenisača svih vremena i senzacionalnog vimbldonskog *wild card* pobjednika na koncu jedne uspješne igračke karijere. *Zec* je već zarana otkrio Marinov veliki talent i odlučio mu, uz sebe, pružiti šansu na velikoj sceni. Odigrali su nekoliko susreta u paru, a onda su im se životno-tenisački putovi razdvojili. Ivanišević je prestao akitvno igrati, pa se vratio na *Senior tour of Champions*, a od prošle godine je preuzeo mjesto

SERVIS I FORHAND

Koji dio vaše igre i udarce smatrate najboljim i najjačim oružjem?

Najviše volim servirati i igrati forhand, mislim da su mi ta dva udarca najbolja.

Upravo s ova dva ubojita udarca Marin Čilić je demonstrirao sve svoje protivnike u završnici US Opena 2014. pobjedama od po 3:0 protiv **Berdycha** u četvrtfinalu, **Federera** u polufinalu i Nishikorija u finalu.

Zašto? Kako? Molim?

Što je antena i čemu služi?

Antena je naprava za primanje bežičnih signala i ima ih mnogo vrsta. Jedna od najvažnijih je antena za radio-navigacijski sustav, koji služi navođenju zrakoplova i u sustavima za slijetanje. Nju je izumio Andrew Alford. Bez tih antena zrakoplovi bi se još morali služiti klasičnim načinima navigacije, te ne bi mogli uzlijetati ni slijetati po lošem vremenu, pa čak ni noću.

Što je laser?

Prvi upotrebljiv laser izgradio je 1960. fizičar Theodore Harold Maiman. To je naprava koja proizvodi tanku zraku određene valne dužine. Laserska je zraka puna energije, pa se može rabiti za rezanje dijamanta, u medicini, kod računal... Nastaje tako da snažna energija pogađa atome koji potom zrače lasersku svjetlost.

HRCKOVE VIJESTI

Danas Smotra dječjih pjevača i zborova

Deseta po redu Smotra dječjih pjevača i zborova bit će održana danas, 12. rujna, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici. Početak je u 20 sati. Na smotri će sudjelovati djeca iz Subotice i okolice, koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku. Nastupit će *Kraljice iz Žednika*, vokalni solisti iz Đurđina, Žednika, Tavankuta, te iz subotičkih osnovnih škola *Matko Vuković*, *Ivan Milutinović*, *Sveti Sava*, dok je najmlađi solist iz Dječjeg vrtića *Marija Petković Sunčica*. Cijeli program na ovoj jubilarnoj smotri pratit će dječji tamburaški orkestar Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama* pod ravnanjem prof. **Mire Temunović**.

Zaziv Duha Svetoga

Školsku godinu valja započeti kao i dosadašnjih godina zajedničkom svetom misom, na kojoj će oko tisuću djece koja pohađaju katolički vjeronauk u školama zazvati Duha Svetoga. Sveta misa će biti služena u subotu 13. rujna u katedrali bazilici sv. Terezije Avilske u Subotici s početkom u 10.30 sati.

Novi broj Hrcka

Nakon ljetnog odmora, podlistak *Hrvatske riječi* HRCKO ponovno će se naći u vašim školama i to u petak 19. rujna. Svoj primjerak potraži kod učitelje ili na kioscima.

Svjetski dan oralnog zdravlja

Svjetski dan oralnog zdravlja obilježava se svake godine 12. rujna, s naglaskom na važnost oralnog zdravlja i oralne higijene. Želite li lijepe i zdrave zube? Onda mislim da vam je jasno što trebate činiti. Pasta i četkica za zube trebaju vam biti svakodnevno oružje u borbi protiv karijesa. U mnogim zemljama karijes je učestala kronična bolest, koja osobito zahvaća djecu i siromašniju populaciju. Loše oralno zdravlje je globalni zdravstveni problem. Prema novim procjenama, u svijetu više od milijarde ljudi ne koristi zubnu pastu s fluoridima, a više od tri milijarde ne pere zube dva puta na dan. Većina zubnih bolesti može se spriječiti.

Veliki oprez je potreban već u šestoj godini kada niču prvi stalni zubi, šestice, kutnjaci. Oni su najvažniji zubi u vilici. Oni prvi niču kao stalni, pa se prvi i pokvare, no nemoraju se i vama pokvariti. Što je potrebno raditi: svakodnevno treba prati zube bar dva puta i to u trajanju od dvije minute. Također trebate čistiti i zubni međuprostor zubnim koncem. Naravno, mislim da je svima jasno da ne smijete zanemariti niti redovni posjet zubnom liječniku (najmanje jednom u šest mjeseci). Za zdravlje zuba također je važna i pravilna prehrana.

Prva pomoć

Jeste li se ikada upitali što biste uradili ukoliko bi nekome zatrebala prva pomoć?

Druge subote u rujnu obilježava se Svjetski dan prve pomoći. Pružanjem pravodobne i pravilne prve pomoći možete nekome spasiti život. Možete ozlijeđenoj osobi pomoći u pozivu i iščekivanju hitne medicinske pomoći. Dakle, vašim postupcima i pozivom u pomoć umjesto ozlijeđenoga možete jako puno pomoći. Nitko od vas ne očekuje da će se u danom momentu snaći i »izigravati« doktora, jer to nije stvar za igru niti šalu. Stoga,

ukoliko se nađete u takvoj situaciji trebate ostati pribrani i odmah potražiti nekoga od odraslih, ili jednostavno pozvati Hitnu pomoć na broj 194. Ukoliko niste pravilno obučeni ni vi, niti netko od odraslih koji su u blizini, radije sačekajte Hitnu pomoć nego da sami pomažete, jer možete napraviti još goru situaciju.

Ima situacija kada i vi možete pomoći. Ukoliko vaš prijatelj padne s bicikla, posiječe se... Možete mu pomoći da ustane, možete ozlijeđenu osobu prenijeti do škole ili kuće, a tamo će se već netko naći tko će bolje znati što dalje raditi. Ukoliko nema nikoga, a vi ste se posjekli, ranu možete isprati hidrogenom i zamotati u čistu pamučnu krpu. Ako ne možete zaustaviti krvarenje obvezno potražite pomoć odraslih. Ako je u pitanju mala posjekotina ili ogrebotina, to znate i sami nakon hidrogena, kada se posjekotina prosuši, možete ju zaviti ili na nju zalijepiti jedan hanzaplast (ma, on liječi sve).

BONTON – lijepo ponašanje

▶ Kad zoveš prijatelja na kućni telefon, obvezno se predstavi i reci s kim bi htio razgovarati. Nije dovoljno reći: »Ja sam«, čak i ako misliš da njegovi roditelji poznaju tvoj glas. Na telefon treba govoriti jasno i razgovijetno, bez mrmljanja, i ne derati se, jer je to jako neugodno onomu tko sluša.

▶ Ne prekidaj odrasle u razgovoru osim ako nije doista hitno i bitno. Znaj da će te oni primijetiti i odgovoriti na njih kad završe s razgovorom. Strpi se i pričekaj.

HRCKOV SAVJETNIK

Školska užina

Stalno se govori kako nam je svakodnevno potrebna raznovrsna hrana, stoga pitanje glasi: što nosiš u školu za užinu? Ovdje bismo dobili svakakvih odgovora, od onih koji ne nose ništa, do onih koji nose »pola hladnjaka.« Jako je važno da ujutro doručkujete i da tijekom boravka u školi nešto pojedete. Ukoliko ideš poslijepodne u školu, onda je situacija nešto bolja ako prije škole pojedete kuhani ručak, dakle onda je za poslijepodne lako smisliti što za užinu. To primjerice može biti neka voćka i neki integralni keks, voćni jogurt, suho voće i bademi, bonžita i prirodni voćni sok...

Problem se javlja kod onih koji su prijedpodne u školi i to po 6-7 sati. Što nositi, a da užina ne bude svaki dan kifla, perec... Mada, i to je bolja opcija od čipsa ili raznih griskalica. Pokušajte grickalice i gazirane sokove izbjegavati za školsku užinu. Potrebne su vam hranjive stvari koje će vam pomoći održati koncentraciju. A vjerujte mi, u čipsu i Coca-coli toga nema.

Evo savjeta što možete pripremiti za užinu. Oni mlađi neka za pripremu zatraže pomoć roditelja.

Ukoliko imaš kutiju za užinu, onda to olakšava čuvanje i »transport« hrane. Mada užinu možeš spremati i u neku vrećicu, pazi samo gdje ćeš je staviti. Neka te ne mrzi navečer pripremiti sve što možeš!

Sendvič i jabuka

potrebno ti je:

- 2 šnite kruha (može neki integralni)
- 1 mala žlica kiselog vrhnja
- 50 g stišnjene šunke
- polo rajčice
- 2 lista zelene salate (može i neka druga salata)

Priprema: kruh premažeš vrhnjem i na njega staviš šunku, rajčicu i na kraju salatu. Preklopiš preostalom šnitom i sve prerežeš na pola, kako bi ti bilo lažje jesti. Uz ovaj sendvič možeš ponijeti i jogurt. Sendvič možeš napraviti i navečer i staviti ga u hladnjak. Za mali odmor možeš ponijeti jednu jabuku i šaku badema.

PETAK **12.9.2014.**

06:40 Najava
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:05 Sve će biti dobro, telenovela
 10:00 Vijesti
 10:15 Opasne ceste: Ledena cesta kroz sibit, dokumentarna serija
 11:05 Dr. Oz, talk show
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Abeceda zdravlja: Alergije na hranu (R)
 12:35 Znaj da te volim
 13:20 Znaš li tko si?: Tracey Emin, dokumentarna serija (R)
 14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:45 Alpe-Dunav-Jadran
 15:15 U mreži Kopačkog rita, emisija pučke i predajne kulture
 15:45 Punom parom, serija
 17:00 Vijesti
 18:05 Večer na 8. katu: Nema stranca do bosanca (R)
 18:50 Stipe u gostima, humoristična serija
 19:30 Dnevnik
 20:05 Svi kažu volim te, američki film
 21:50 Cedar Cove, serija
 23:25 Dnevnik 3
 00:00 Danonoćni ljudi, britanski film - Filmski maraton
 01:55 Filmski maraton 2. film
 03:55 Znaš li tko si?: Tracey Emin, dokumentarna serija (R)
 04:55 Alpe-Dunav-Jadran
 05:25 Hrvatska uživo
 06:10 Sve će biti dobro

05:25 Najava
 05:28 Vijesti iz kulture
 05:35 Prkosna ljubav
 06:17 Prkosna ljubav
 07:00 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
 07:25 Živomir Gic
 07:35 Action Man
 08:00 Action Man
 08:25 TV vrtić: Mač
 08:33 Tajni dnevnik patke Matilde: Težak dan za ježa leopolda
 08:50 Život s Derekom, serija
 09:15 Školski sat: Talent i tajna nastanka crtića

09:45 Puni krug
 10:00 H2O! Uz malo vode
 10:25 H2O! Uz malo vode
 10:50 Whistler, serija za mlade
 11:35 Ideje za uređenje prostora
 12:00 Okusi Irske s Lyndey Milan, dok. serija
 12:25 Žuti marker: Huljić vs Huljić, talk show
 13:00 Amsterdam: Tenis - Davis Cup: Nizozemska - Hrvatska, prijenos
 16:30 Regionalni dnevnik
 16:55 Večernja škola: Priprema za ulazak u NATO
 17:26 Genijalci
 18:00 Pa to je fantastično!, humoristična serija
 18:35 Amazonske divovske vidre, dokumentarni film
 19:24 dokumentarna serija
 19:52 Svaki dan dobar dan
 20:35 Zakon i red: Zločinačke nakane, serija
 21:17 Zakon i red: Zločinačke nakane, serija
 22:00 Sevilla: Košarka, SP - 1/2 finale
 23:55 Zločinački umovi, serija
 00:40 Endeavour - Mladi Morse, serija
 02:10 Noćni glazbeni program

05:55 RTL Danas, (R)
 06:40 Virus attack
 06:55 Speed Racer
 07:20 Villa Maria, serija
 08:10 TV prodaja
 08:25 Inspektor Alex, (R)
 09:40 Sulejman Veličanstveni
 10:40 Voljeni dr. Martini, humorna drama
 12:00 JAG, drama
 13:00 Inspektor Alex
 13:55 Sve u šest, magazin (R)
 14:20 Pet na pet - kviz (R)
 15:20 Vatre ivanjske - (R)
 16:30 RTL Vijesti
 16:50 Sulejman Veličanstveni
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet - kviz
 20:00 Otmica, film, akcijski
 22:15 Prometej - TV premijera, igrani film
 23:05 Eurojackpot
 23:10 Prometej - TV premijera, igrani film
 00:45 Otok Shutter, film, psihološki triler
 03:20 RTL Danas, (R)
 04:00 Kraj programa

SUBOTA **13.9.2014.**

06:55 Eko zona (R)
 07:40 Calamity Jane i Sam Bass, američki film - ciklus klasičnog vesterna
 09:05 Normalan život
 10:00 Vijesti
 10:15 Dražesni pupoljci svibanjski, serija
 11:05 Damin gambit: Inge Appelt
 12:00 Dnevnik 1
 12:23 Hrvatsko vođeno blago: Sjeverni Velebit, dokumentarna serija
 13:13 Duhovni život Mitropolije zagrebačko-ljubljanske i cijele Italije, dokumentarni program
 13:58 Prizma
 14:43 Kućni ljubimci
 15:15 Volare - Priča o životu Domenica Modugna, serija
 17:00 Vijesti
 17:15 Na vodenome putu: Turska crnomorska obala, dokumentarna serija (R)
 18:25 Lijepom našom: Đakovo
 19:30 Dnevnik
 20:05 Loto 7/39
 20:12 Čuda života: Expanding Universe, dokumentarna serija
 21:10 Noć u muzeju, američki film
 23:00 Dnevnik 3
 23:35 Vladarica, serija
 00:20 Filmski maraton subota 1. film
 02:05 Calamity Jane i Sam Bass, američki film - Filmski maraton
 03:30 Filmski maraton subota 3. film
 05:40 Duhovni život Mitropolije zagrebačko-ljubljanske i cijele Italije, dokumentarni program

06:25 Prizma
 05:55 Najava
 05:58 Rijeka: More (R)
 06:28 Ritam džungle
 06:33 Fleks, crtani film
 06:43 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
 07:08 Živomir Gic
 07:18 Action Man
 07:43 Action Man
 08:08 TV vrtić: Poslovice
 08:20 Vedranovi velikani: Hannah, Darija, Niko (R)
 08:30 Johnny i Johanna, serija
 09:00 Johnny i Johanna, serija
 10:50 Ustoličenje episkopa slavonskog u Pakracu, uključeno
 11:45 City Folk 2014. - strani
 12:10 Okusi Irske s Lyndey

05:55 Najava
 05:58 Rijeka: More (R)
 06:28 Ritam džungle
 06:33 Fleks, crtani film
 06:43 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
 07:08 Živomir Gic
 07:18 Action Man
 07:43 Action Man
 08:08 TV vrtić: Poslovice
 08:20 Vedranovi velikani: Hannah, Darija, Niko (R)
 08:30 Johnny i Johanna, serija
 09:00 Johnny i Johanna, serija
 10:50 Ustoličenje episkopa slavonskog u Pakracu, uključeno
 11:45 City Folk 2014. - strani
 12:10 Okusi Irske s Lyndey

Milan, dok. serija
 12:40 Savršena cimerica, kanadski film (R)
 14:10 U uredu, serija
 15:00 Amsterdam: Tenis - Davis Cup: Nizozemska - Hrvatska
 17:00 Genijalci
 17:35 film (R)
 20:00 Festival kajakavske popevke - Krapina 2014., prijenos
 21:45 Vegas, serija
 22:27 Vegas, serija
 23:10 Razjareni bik, američki film
 01:15 Noćni glazbeni program

05:55 RTL Danas, (R)
 06:40 Timon i Pumbaa
 07:05 Svemoguća Spiderman
 07:55 Sportske igre mladih
 08:10 TV prodaja
 08:25 Vatre ivanjske - (R)
 09:30 Vatre ivanjske - (R)
 10:40 TV prodaja
 10:55 Pet na pet, kviz (R)
 11:50 TV prodaja
 12:05 Lov na zeleni dijamant, igrani film, avanturistička komedija
 14:15 Otmica, igrani film, akcijski (R)
 16:20 Najveći hrvatski misteriji, talk show
 16:30 RTL Vijesti
 16:50 Najveći hrvatski misteriji, talk show
 17:30 Lice s naslovnice, dokumentarna serija
 18:30 RTL Danas
 19:15 Tko će ga znati!, game show
 20:00 Dvostruka igra - TV premijera, igrani film, kriminalistički
 22:00 Paranoja, igrani film, triler
 00:05 Prometej - TV premijera, igrani film, znanstveno-fantastični triler (R)
 02:25 Astro show
 03:25 RTL Danas, (R)
 04:10 Kraj programa

NEDJELJA **14.9.2014.**

07:10 Lijepom našom: Đakovo (R)
 08:25 Djevojački stan - francuski film - Zlatna kinoteka
 10:00 Vijesti
 10:15 A.Christie: Gospodica Marple - Karijski misterij,

serija
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Plodovi zemlje
 13:18 Split: More
 13:50 Na putu čaja sa Simonom Reeve-om, dokumentarni film
 14:45 Mir i dobro
 15:15 Stahuljak - jedna obitelj, dokumentarni film
 16:20 Vrtlarica (R)
 16:50 Eurovijesti
 17:15 Tudinac, domaća dramska serija
 18:15 Zlata vrijedan - izbor najboljeg obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva za 2014.
 19:30 Dnevnik
 20:05 Loto 6/45
 20:12 Velo misto, serija
 21:35 Osmanlije - muslimanski carevi Europe, dokumentarna serija
 22:30 Dnevnik 3
 23:05 Klasika mundi
 00:05 Igrani film - strani
 01:40 Reprizni program
 04:20 Mir i dobro
 04:50 Plodovi zemlje (R)
 05:40 Split: More
 06:10 Vrtlarica (R)

06:16 Najava
 06:19 Turistička klasa (R)
 06:49 Zvonko u Zemlji igračka, crtana serija
 06:59 Vatrogasac Sam
 07:09 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
 07:34 Živomir Gic
 07:44 Action Man
 08:09 Action Man
 08:34 Tajni dnevnik patke Matilde: Težak dan za ježa leopolda
 08:52 Vedranovi velikani: Hannah, Darija, Niko (R)
 09:02 Johnny i Johanna, serija
 09:30 Briljanteen (R)
 10:10 Pozitivno
 10:40 Biblija
 10:50 Portret Crkve i mjesta
 11:00 Široki Brijeg: Misa, prijenos
 13:00 Amsterdam: Tenis - Davis Cup: Nizozemska - Hrvatska, prijenos
 15:45 Festival kajakavske popevke, snimka
 17:25 Magazin LP
 17:50 Dvije sestre za kralja, američko-britanski film
 19:40 dokumentarna serija (kulinarnstvo)
 20:10 Košarka, SP - finale
 20:50 Madrid: Košarka, SP - finale, prijenos
 22:40 Košarka, SP - finale

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara
☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 40 EURA
☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

23:00 Stroj, američki film
00:40 Strana igrana serija
02:10 koncerti i festivali
zabavne glazbe
03:25 Noćni glazbeni program

06:35 RTL Danas, (R)
07:20 Timon i Pumbaa, (R)
07:40 Svemoguć Spiderman
08:35 TV prodaja
08:50 Vatre ivanjske - (R)
09:55 Vatre ivanjske - (R)
11:15 Lice s naslovnice,
dokumentarna serija (R)
12:25 Jednom zauvijek, film,
romantična komedija
14:50 Moja velika svadba,
pilot (R)
16:15 Mjenjačnica, zabavna
emisija
16:30 RTL Vijesti
16:50 Mjenjačnica
17:35 Lice s naslovnice
18:30 RTL Danas
19:20 Tko će ga znati!
20:00 Plan igre, igrani film
22:20 Američka pita:
Vjenčanje, igrani film
00:10 CSI: Miami, serija
01:10 CSI: Miami, serija
02:05 Astro show
03:05 RTL Danas, (R)
03:55 Kraj programa

PONEDJELJAK
15.9.2014.

06:40 Najava programa
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Kad srce zatreperi
10:10 Na vodenome putu
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Znaj da te volim
13:10 Treća dob - emisija
13:40 Split: More
14:10 Jezik za svakoga
14:25 Društvena mreža
15:35 Glas domovine
16:00 Što vas žulja
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:00 Stipe u gostima
18:35 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:05 TV Bingo
20:30 Seoska gozba,
gastroputopis
21:50 Otvoreno
22:35 Kuća od karata, serija
23:40 Filmovi Kena Loacha:
The Navigators,
britansko-njemačko-
španjolski film - ciklus

Kino Milenij
01:15 Reprizni program
04:25 Vijesti iz kulture
04:35 Jezik za svakoga
04:45 Što vas žulja
05:15 Hrvatska uživo
05:55 Sve će biti dobro

05:00 Najava programa
05:05 Prkosna ljubav,
telenovela
05:48 Prkosna ljubav
06:30 Campi-Campi
06:55 Zlatni klasici,
07:25 Leon u zimi, crtani film
07:50 Alba i Adam, serija
08:15 Douve Fisk Pien
08:25 Fleks
08:35 Program za djecu i
mlade
09:00 Školski sat
09:30 Znanost za djecu
09:45 H2O! Uz malo vode,
serija za djecu
10:10 Whistler, serija za mlade
10:55 Briljanteen
11:35 Život na rijeci,
dokumentarna serija (R)
12:20 Phil Spencer - Secret
Agent (1B),
dokumentarna serija
13:15 Ubojstvo, napisala je
- serija
14:00 Londonska kuhinja
Rachel Khoo,
dokumentarna serija
14:30 Udana za stranca,
kanadski film
16:00 Školski sat
16:30 Znanost za djecu
16:45 Večernja škola:
Alkoholizam
17:15 Genijalci
17:45 Info teen magazin,
REC-i
18:15 DW: Shift
18:30 U uredu, humoristična
sreija
18:55 Glee, serija za mlade
19:40 Londonska kuhinja
Rachel Khoo,
dokumentarna serija
20:10 Šlep Šou: JINXI
21:00 Zakon i red: UK, serija
21:45 Emma, britanski film
23:50 Kuća laži, serija
00:15 Zločinci u odijelima
01:00 Šlep Šou: JINXI
01:45 Phil Spencer - Secret
Agent (1B),
dokumentarna serija
02:35 Noćni glazbeni program

05:45 RTL Danas, (R)
06:30 Virus attack
06:45 Speed Racer,
07:10 Villa Maria, serija

08:05 TV prodaja
08:20 Inspektor Alex, (R)
09:20 TV prodaja
09:35 Sulejman Veličanstveni
10:35 Voljeni dr. Martini,
humorna drama
11:35 TV prodaja
11:50 JAG, kriminalistička
drama
12:50 Inspektor Alex,
kriminalistička serija
13:45 Sve u šest, magazin (R)
14:10 Plan igre, igrani film,
obiteljska komedija (R)
16:30 RTL Vijesti
16:50 Sulejman Veličanstveni
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Vatre ivanjske, serija
21:15 Dragonball: Evolucija,
igrani film, znanstveno-
fantastični/ akcija
22:55 Dr. House, serija
23:50 RTL Vijesti
00:10 Southland,
kriminalistička drama
01:05 Igre strasti, erotska serija
01:55 Dr. House, serija (R)
02:45 Astro show
03:45 RTL Danas, (R)
04:30 Kraj programa

UTORAK
16.9.2014.

06:40 Najava programa
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
09:20 Kad srce zatreperi
10:10 Na vodenome putu
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Znaj da te volim
13:10 Svaki dan dobar dan
14:10 Jezik za svakoga
14:25 Društvena mreža
15:35 Turistička klasa
16:00 Što vas žulja
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:00 Stipe u gostima
18:37 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 Piramida
21:05 Pogledi: Ovrha,
dokumentarni film
21:55 Otvoreno
22:40 Kuća od karata, serija
23:45 Fake or Fortune,
dokumentarna serija
00:45 Diogeneš, snimka
kazališne predstave
01:40 Svaki dan dobar dan
02:10 Reprizni program
04:25 Vijesti iz kulture
04:35 Jezik za svakoga
04:45 Što vas žulja

05:15 Hrvatska uživo
05:55 Sve će biti dobro

05:00 Najava programa
05:05 Prkosna ljubav
05:48 Prkosna ljubav
06:30 Campi-Campi
06:55 Zlatni klasici
07:25 Ljupkino proljeće
07:50 Alba i Adam, serija
08:15 One Way Ticket to
Bossom
08:30 Nogalo, crtani film
08:35 Program za djecu i
mlade
09:00 Školski sat
09:30 Glazbena i likovna
kultura za djecu
09:45 H2O! Uz malo vode
10:10 Whistler, serija za mlade
10:55 Info teen magazin,
REC-i
11:25 DW: Shift
11:40 Život na rijeci,
dokumentarna serija (R)
12:25 Phil Spencer - Secret
Agent, dokumentarna
serija
13:15 Ubojstvo, napisala je
14:00 Londonska kuhinja
Rachel Khoo,
dokumentarna serija
14:30 Zamjenska supruga,
američki film
16:00 Školski sat
16:30 Glazbena i likovna
kultura za djecu
16:45 Večernja škola: Škrtoš
17:17 Genijalci
17:45 Šlep Šou: JINXI
18:30 U uredu, serija
18:55 Glee, serija za mlade
19:40 Londonska kuhinja
Rachel Khoo,
dokumentarna serija
20:10 Generacija Y
20:35 Zakon!, humoristična
serija
21:10 Zakon i red: UK, serija
21:55 Riba zvana Wanda,
američko-britanski film
23:45 Kuća laži, serija
00:10 Zločinci u odijelima,
serija
00:55 Zakon!, serija
01:25 Phil Spencer - Secret
Agent
02:15 Noćni glazbeni program

05:50 RTL Danas, (R)
06:30 Virus attack
06:45 Speed Racer
07:15 Villa Maria, serija
08:20 Inspektor Alex, (R)
09:35 Sulejman Veličanstveni,
10:35 Voljeni dr. Martini,
humorna drama

11:50 TV prodaja
12:00 JAG, drama
13:00 Inspektor Alex,
kriminalistička serija
13:55 Sve u šest, magazin (R)
14:20 Pet na pet, kviz (R)
15:20 Vatre ivanjske - (R)
16:30 RTL Vijesti
16:50 Sulejman Veličanstveni
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas,
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Vatre ivanjske - nova
serija, dramska serija
21:15 Samo seks - TV
premijera, igrani film,
romantična komedija
23:25 Dr. House, serija
00:20 RTL Vijesti
00:40 Southland,
kriminalistička drama
01:35 Igre strasti, erotska serija
02:30 Dr. House, serija (R)
03:20 Astro show
04:20 RTL Danas, (R)
05:05 Kraj programa

SRIJEDA
17.9.2014.

06:40 Najava programa
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Kad srce zatreperi
10:10 Moj dugi vrat,
dokumentarni film
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Znaj da te volim
13:10 Svaki dan dobar dan
13:40 Potrošački kod (R)
14:10 Jezik za svakoga
14:25 Društvena mreža
15:35 Eko zona
16:00 Što vas žulja
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:00 Stipe u gostima
18:38 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:05 Loto 7/39
20:10 Mosor, dokumentarni
film
21:00 Paralele
21:50 Otvoreno
22:35 Kuća od karata, serija
23:40 U procvatu, gruzijsko-
njemačko-francuski film
- ciklus Kino Europa
01:20 Svaki dan dobar dan
01:50 Reprizni program
04:35 Jezik za svakoga
04:45 Što vas žulja
05:15 Hrvatska uživo
05:55 Sve će biti dobro

05:00 Najava programa
 05:05 Prkosna ljubav
 05:48 Prkosna ljubav
 06:30 Campi-Campi
 06:55 Zlatni klasici
 07:25 Bonifacijevo ljeto
 07:50 Alba i Adam, serija
 08:15 Starring David
 08:35 Program za djecu i mlade
 09:00 Školski sat
 09:30 Sport za djecu
 09:45 H2O! Uz malo vode
 10:10 Whistler, serija za mlade
 10:55 Generacija Y
 11:20 Dokumentarni film - kratke forme (Village Folk)
 11:35 Život na rijeci, dokumentarna serija (R)
 12:20 Phil Spencer - Secret Agent
 13:15 Ubojstvo, napisala je
 14:00 Londonska kuhinja Rachel Khoo, dokumentarna serija
 14:30 Potraga za Haley, američko-kanadski film
 16:00 Školski sat
 16:30 Sport za djecu
 16:40 Večernja škola: Škola glume
 17:12 Genijalci
 17:40 Ni da ni ne
 18:30 U uredu, serija
 18:55 Glee, serija za mlade
 19:40 Londonska kuhinja Rachel Khoo, dokumentarna serija
 20:10 Nogomet, LP - emisija
 20:40 Nogomet, LP - prijenos utakmice
 22:40 Nogomet, LP - emisija

i sažeci
 23:30 Kuća laži, serija
 23:55 Zločinci u odijelima
 00:40 Izbor za barmena godine
 01:05 Izbor za barmena godine
 01:30 Phil Spencer - Secret Agent
 02:20 Noćni glazbeni program

06.00 RTL Danas, (R)
 06.40 Virus attack
 07.00 Speed Racer
 07.25 Villa Maria, serija
 08.30 Inspektor Alex, 09.45 Sulejman Veličanstveni,
 10.45 Voljeni dr. Martini
 11.50 TV prodaja
 12.00 JAG, drama
 13.00 Inspektor Alex, serija
 13.55 Sve u šest, magazin (R)
 14.20 Pet na pet, kviz (R)
 15.20 Vatre ivanjske - (R)
 16.30 RTL Vijesti
 16.50 Sulejman Veličanstveni
 18.00 Sve u šest, magazin
 18.30 RTL Danas
 19.15 Pet na pet, kviz
 20.00 Vatre ivanjske, serija
 21.15 Napokon Polly, film, romantična komedija
 23.00 Dr. House, serija
 23.55 RTL Vijesti
 00.15 Southland, drama
 01.10 Igre strasti, erotska serija
 02.00 Dr. House, serija (R)
 02.50 Astro show
 03.50 RTL Danas, (R)
 04.35 Kraj programa

ČETVRTAK 18.9.2014.

06:40 Najava programa
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:20 Kad srce zatreperi
 10:10 Potopljena povijest - sojenice u Europi, dokumentarni film
 11:05 Dr. Oz, talk show
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Znaj da te volim
 13:10 Svaki dan dobar dan
 13:40 Paralele
 14:25 Društvena mreža
 15:35 Pola ure kulture
 16:00 Što vas žulja
 16:30 Regionalni dnevnik
 17:00 Vijesti
 18:00 Stipe u gostima
 18:37 Potjera, kviz
 19:30 Dnevnik
 20:10 Večer na 8. katu
 21:00 Labirint
 21:50 Otvoreno
 22:35 Kuća od karata, serija
 23:40 Drugi format
 00:20 Svaki dan dobar dan
 00:50 Reprizni program
 04:25 Vijesti iz kulture
 04:35 Jezik za svakoga (R)
 04:45 Što vas žulja
 05:15 Hrvatska uživo
 05:55 Sve će biti dobro

05:00 Najava programa
 05:05 Prkosna ljubav
 05:48 Prkosna ljubav
 06:30 Campi-Campi
 06:55 Zlatni klasici
 07:25 Bockova jesen
 07:50 Pseća ophodnja, serija
 08:15 Djeca svijeta, dok. serija za djecu
 08:35 Program za djecu i mlade
 09:00 Školski sat
 09:30 Kokice
 09:45 H2O! Uz malo vode
 10:07 Whistler, serija za mlade
 10:52 Ni da ni ne
 11:42 Život na rijeci, dokumentarna serija (R)
 12:27 Phil Spencer - Secret Agent
 13:17 Ubojstvo, napisala je
 14:02 Londonska kuhinja Rachel Khoo, dokumentarna serija
 14:27 Prst sudbine, američki film
 16:10 Školski sat
 16:40 Kokice
 16:45 Večernja škola: Mršavljenje
 17:17 Genijalci
 17:45 Indeks
 18:15 Village Folk
 18:30 U uredu, serija
 18:55 Glee, serija za mlade
 19:40 Crtani film
 20:00 Tajni život pasa, dokumentarni film
 20:47 Europska liga
 2014/2015., emisija
 21:00 Europska liga
 2014/2015., prijenos
 22:55 Europska liga

2014/2015., emisija
 23:15 Europska liga
 2014/2015., sažeci
 23:30 Europska liga
 2014/2015., snimka utakmice
 00:35 Zločinci u odijelima
 01:50 Tajni život pasa, dokumentarni film
 02:35 Phil Spencer - Secret Agent

05.55 RTL Danas, (R)
 06.40 Virus attack
 06.55 Speed Racer
 07.20 Villa Maria, serija
 08.25 Inspektor Alex, (R)
 09.40 Sulejman Veličanstveni
 10.40 Voljeni dr. Martini
 12.00 JAG, drama
 13.00 Inspektor Alex, serija
 13.55 Sve u šest, magazin (R)
 14.20 Pet na pet, kviz (R)
 15.20 Vatre ivanjske - (R)
 16.30 RTL Vijesti
 16.50 Sulejman Veličanstveni
 18.00 Sve u šest, magazin
 18.30 RTL Danas
 19.15 Pet na pet, kviz
 20.00 Vatre ivanjske
 21.15 Cyber nasilje - TV premijera, film, drama
 23.00 Dr. House, serija
 00.00 RTL Vijesti
 00.20 Southland, drama
 01.10 Igre strasti, erotska serija
 02.05 Dr. House, serija (R)
 02.55 Astro show
 03.55 RTL Danas, (R)
 04.40 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od poneđjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svijetnik* nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom *Glas domovine*, emitira se na HRT1 ponedjeljkom od 13.20 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00
 Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog *Bolja Srbija* • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodio se na današnji dan • Jezični savjetnik *Govorimo hrvatski*

19.00 - 19.30

• Poetski predah • *Popularne melodije* - zabavna glazba (ponedjeljkom) • *Na valovima hrvatske glazbene tradicije* - narodna glazba (utorkom) • *Veliki majstori glazbe* - ozbiljna glazba (srijedom) • *Rock vremeplov* (četvrtkom) • *Minute za jazz* (petkom)

19.30 - 20.00

• *Europski magazin* - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • *Kulturna povijest* (utorkom) • *Znanjem do zdravlja* (srijedom) • *Razmišljanje dopušteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

• *U pauzi o poslu* (ponedjeljkom) • *Aktualije* (utorkom) • *Otvoreni studio* (srijedom) • *Kultur café* - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
 • 18.15 Vojvodanski tjedan
 • 18.30 Kronologija - Dogodio se na današnji dan
 • 19.00 Vjerska emisija, duhovna glazba
 • 20.00 Divni novi svijet
 • 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
 • 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
 • 18.30 Kronologija - Dogodio se na današnji dan
 • 19.30 Putnici kroz vrijeme - emisija za djecu Hrvatskoga radija
 • 20.00 Hrvatima izvan domovine - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
 20.55 Odjava programa

104, 4 Mhz

STJEPAN PUHALO IZ ŠIDA, GLAZBENIK

Glazba na prvom mjestu

Redove današnje rubrike *Tu oko nas* posvetili smo vrsnom glazbeniku, zaljubljeniku na prvom mjestu u rock glazbu, u gotovo sva glazbala i jednom od osnivača prvog rock benda u Šidu. Naime, radi se o članu tamburaške skupine HKD *Šid Stjepanu Puhalu*, koji se nakon 42 godine boravka u inozemstvu u Njemačkoj, vratio u svoj rodni Šid i ponovno, odlaskom u mirovinu, posvetio glazbi.

ROCK 'N' ROLL – VELIKA LJUBAV

Stjepan Puhalo za sebe voli kazati kako je pravi Srijemac, jer njegovi preci na ovim prostorima žive gotovo 300 godina. Ljubav prema glazbi usađena mu je još u djetinjstvu. Otac mu je svirao *prim bas*, a braća i sestre, njih ukupno desetero, svi su bili vrsni pjevači: »Često smo svi skupa sjedili u kući i s majkom, koja je također imala sluha i izvanredan glas, i zajedno pjevali. Mislim kako je upravo to muziciranje u ranom djetinjstvu kasnije i presudilo u mom životnom

opredjeljenju za glazbu i veliku ljubav koju gajim prema svim instrumentima«, kaže Stjepan. Glazbom se počinje baviti sa 16 godina, kada u Muzičkoj školi u Šidu počinje svirati klarinet, a ubrzo zatim i gitaru, koja postaje njegov omiljeni instrument. Kada je počeo pohađati Muzičku školu, imao je veliku želju osnovati bend pleh, *štrajh* orkestar (puhači i kontrabas), što je i uspio. Još kao mlad momak osniva školski bend zajedno s **Ilijom Labošom, Vladom Govljom, Miletom Kovinčićem, Zvonkom Labošem** i kolegom **Krajarom**. Osnutkom benda počinju svirati po Šidu, u lokalnim kafićima, na otvorenom, na raznim manifestacijama. Uglavnom, tada sviraju domaću zabavnu glazbu, a nakratko odlaskom u armiju prekida svirati u bendu. Međutim, i tamo u Domu JNA u Splitu zajedno sa časnicima i dočasnicima svira saksofon. Dolaskom iz vojske u rodni Šid, osniva vlastiti bend *King voice* i tada svira uglavnom rock glazbu: »To mi je bila oduvijek želja, svirati rock glazbu – *Rolling Stone*s i ostale rock

skupine. U svoj sam bend uključio i svoje dobre kolege glazbenike: **Đorđa Milosavljevića, Iliju Benedića, Radivoja Pavlovića, Luku Žmura**. To je bio jedan od prvih ozbiljnih rock bendova u Šidu i mogu reći kako nam je jako dobro išlo. Svirali smo nekoliko godina i bili veoma uspješni«, sjeća se Stjepan.

MUZICIRANJE I U INOZEMSTVU

Poslije nekoliko godina Stjepanu i njegovim kolegama ukazala se prilika o kojoj su dugo sanjali, otići i raditi u Njemačkoj. Te 1968./1969. godine Stjepan skupa sa svojim prijateljima odlazi u gradić nadomak Ulma, Blaubeuren, gdje se nastanjuju i počinju skupa raditi u istoj tvornici i naravno nastavljaju svirati: »Nastupali smo uglavnom po diskotekama pred domaćom publikom, dok smo pravi rock svirali uglavnom za Nijemce. Ostali smo skupa sve do mirovine, kada smo se vratili kući u Šid i ponovno se posvetili glazbi«, ističe Stjepan. U svom domu ovaj glazbenik posjedu-

je gotovo sve instrumente, od gitara, sintisajzera, bubnjeva, pojačala, i kako nam tijekom razgovora ističe, želja mu je bila okupiti mlade ljude koji vole svirati: »Imao sam želju organizirati skupinu ljudi koja bi disciplinirano i ozbiljno shvatila glazbu, redovito vježbala, jer sam ih htio odvesti u Njemačku. Do sada nisam zapazio neko veliko interesiranje, ali ne gubim nadu i mislim da ću u dogledno vrijeme u tome uspjeti«, kaže ovaj veliki poštovatelj glazbe.

RAD U HRVATSKIM UDRUGAMA

Dolaskom u rodni Šid prije šest godina, kada je otišao u mirovinu, u razgovoru s tadašnjim predsjednikom HKD *Šid Josipom Hodakom*, Stjepan se odlučuje priključiti tamburaškom sastavu u toj udruzi. Počinje svirati bas prim i, kako navodi, bilo mu je iznimno drago što je u Šidu osnovana udruga: »Nisam ni bio blizu tog instrumenta kada sam došao ovdje svirati, mada sam se brzo prilagodio, jer volim društvo, komunikativan sam i uvijek sam za to da se radi i uči nešto novo. To je jako vrijedno i drago mi je što imamo udrugu ovdje, jer ako drugi imaju svoje udruge, zašto je ne bismo imali i mi. Uvjeti su dobri, mada uvijek mogu biti i bolji i nadam se da ćemo to vremenom prevladati i uključiti i izvjestan broj mladih«, navodi Stjepan.

Ovaj glazbenik svoje mirovinske dane danas provodi i u Šidu i u Njemačkoj, jer tamo su mu djeca koja također često dolaze u Šid, ali njega srce vuče da ih još češće posjeti. Kako kaže, u Njemačkoj ima veću prostoriju s većim brojem glazbala i tamo redovito vježba, mada nastupa ima manje nego prije. Želja mu je posvetiti se rock baladama, koje su mu i danas ostale u srcu. Također vjeruje kako će u skorijoj budućnosti okupiti mlade koje će povesti sa sobom u Njemačku i tamo ih predstaviti.

Suzana Darabašić

DRVENE BRODICE ZR ČAMCI RANG

Za majstora čamdžiju Đuru Ranga iz Monoštora čuli su već mnogi od ribiča iz zemlje i inozemstva, preko ljubitelja prirode, do gledatelja emisija o tradicionalnim obrtima...

Sagradit ću šajku

Do skora vlasnik jedine radionice za izradu drvenih čamaca u cijeloj Srbiji može se pohvaliti da je tijekom svojega desetogodišnjeg rada napravio preko tisuću čamaca različitih tipova i činjenicom da njegovi čamci plove po rijekama, jezerima i rukavcima na svim kontinentima.

Stari obrt izrade čamaca od drveta odista je rijedak, a Đura ih pravi prema porudžbini, različitih dimenzija i oblika. Bitno je spomenuti da je na svim većim manifestacijama u Monošturu, natjecateljskog karaktera, glavna nagrada upravo čamac, kojega majstor rado daruje. Osim pet vrsta čamaca koje inače izrađuje, ZR Čamci Rang u svojim pro-

storijama iznjedrila je do sada i dva malo veća projekta – drvene brodiće, tzv. šajke. Prva je bila izrađena dvije godine unazad, dok je druga po redu isplovila iz Bezdana za Novi Sad prije nekoliko dana.

Drvena šajka rađena po šturim i drevnim nacrtima iz muzejske zbirke, uz mnoštvo naknadnog projektiranja od strane majstora, nakon osam mjeseci izašla je iz Rangovog dvorišta. Naručitelj ovog plovila je Centar za razvoj Šajkaške, u povodu proslave 250 godina od osnivanja Šajkaškog bataljona. Šajka je inače austrougarski riječni brodić velike dužine i male širine, te plitkoga gaza, koji

je pokretan pomoću vesala i jedara, a po potrebi i konjske ili ljudske snage. Obično su služile za borbu ili transport hrane, oružja i sl. Postoje i turske šajke, te tzv. kozačke šajke. Kako kaže majstor

Đura, kojega zbog njegove dobroćudnosti i marljivosti ljudi u selu od milošte zovu Đurica, za izradu ove šajke bilo mu je potrebno četiri mjeseca efektivnog rada, uz povremenu pomoć još jednog radnika. Brodić je dugačak 12 m i širok 2 m, za izradu je korišćena različita drvena građa. Utrošeno je ukupno 3,5 m³ hrastovine, 0,5 m³ građe od crnog bora, te 0,5 m³ jasena, dudu i smreke, a sve je spojeno uz pomoć nešto više od 6000 inox šrafova. Zaštita i montaža rađeni su uz pomoć epoksidne smole.

Šajka je u petak, 22. kolovoza traktorom odvučena do Bezdana i na prilazu kod Velike čarde na Dunavu porinuta u vodu. Na opšte oduševljenje prisutnih, organizirana je i promotivna vožnja, koja je bila pravo uživanje. Nakon kratkoga odmora, šajka je krenula za Novi Sad do svojih vlasnika.

Z. Mitić

00.09.2014. DO 22.09.2014.

Ljetna akcija

TÓTH OPTIKA SUBOTICA
024 551-045

-20% NA FOTOKROMATSKA, POLAROIDNA I OBOJENA LEČA

-30% NA DIOPTRIJSKE OKVIRE

-50% NA SUNČANE NAODČALE

POLIKLINIKA

Jelene Čović-28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

od 1991. sa vama

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj

POGLED S TRIBINA

Dobar start

Susretima prvoga kola započeo je kvalifikacijski ciklus za plasman na Europsko nogometno prvenstvo, kojemu će 2016. godine biti domaćin Francuska. Pobjedom protiv Malte (2:0) nogometna reprezentacija Hrvatske ostvarila je dobar start u svojoj skupini H, u kojoj će se za jedno od prva dva mjesta koja jamče izravni plasman boriti još protiv Italije, Azerbajdžana, Norveške i Bugarske.

Iako je prvo poluvremeno bilo blijedo, bez pogodaka u mreži simpatičnih Maltežana, tek je nastavak susreta donio bolju igru i golovima **Luke Modrića** i **Andreja Kramarića** potvrđena je pobjeda i osvojena su tri boda, što je u kvalifikacijskim susretima i najvažnije.

Rezultat je jamačno važan, ali daleko važnija je igra nacionalnog tima, koja uvijek mora biti prepoznatljiva i za sve protivnike nedokučiva. Hrvatska je, vrijeme pokazuje, i dalje veliko vrelo talenata, ali se još uvijek muči igrom na putu velikih rezultata. Lekcija iz Brazila, osobito ona protiv Meksika, još dugo će peći, ali se novim pobjedama i uspjesima najbolje liječe sve stare rane.

Malta nije neki reprezentativan protivnik, pa se niti ova pobjeda ne može uzeti kao neki pouzdani parametar, no neke će stvari poslije opsežnih analiza biti mnogo jasnije izborniku **Kovaču** i njegovom stožeru.

Čini se kako bi prema sadašnjim igračkim potencijalima Hrvatska konačno ponovno mogla zaigrati s dva klasična napadača i njegovati napadački nogomet. **Mandžukić**, **Jelavić**, **Olić**, **Kramarić** i **Čop** su topnički arsenal kojemu treba dati više prostora i minuta na travnjaku. Jer, sjetimo se ponovno nesretnog Brazila i razigranih Meksikanaca.

Uz jedan od najboljih svjetskih veznih dueta, Modrić – **Rakitić**, svojom agresijom prema suparničkim vratima trebali bi, ponajprije, rasteretiti svoj gol.

A protiv Italije i Bugarske to će biti itekako potrebno...

D. P.

KOŠARKA

Hrvatska bez četvrtfinala

Prolaz skupine na Svjetskom prvenstvu u Španjolskoj bio je krajnji domet hrvatske košarkaške reprezentacije. U izlučnom duelu osmine finale bolja je bila nacionalna selekcija Francuske (69:64), pa su izabranici **Jasmina Repeše** završili nastup na Mundobasketu.

TENIS

Marin Čilić osvojio US Open

Velikom pobjedom (6:3, 6:3, 6:3) protiv Japanca **Nishikorija** u finalu posljednjeg Grand Slam turnira sezone, najbolji hrvatski tenisač **Marin Čilić** osvojio je US Open i upisao svoje ime među teniske besmrtnike. Hrvatska sada ima tri osvajača Grand Slama, jer je prije Marina to uspjelo i **Ivi Majoli** (Roland Garros) i **Goranu Ivaniševiću** (Wimbledon).

ATLETIKA

Perković i Šimić u reprezentaciji Europe

Bacačica diska **Sandra Perković** i skakačica u vis **Ana Šimić** nastupit će za reprezentaciju Europe na Kupu kontinenta koji će ovoga vikenda (13.-14. rujna) biti održan u Marrakechu. U sastavu svake reprezentacije nalaze se po dva predstavnika svakog kontinenta, pa je ovaj izbor veliko priznanje za hrvatsku atletiku.

NOGOMET

Mladi izborili doigravanje

Gostujućom pobjedom protiv Latvije (3:1), mlada nogometna reprezentacija Hrvatske (U21) osvojila je prvo mjesto u 5. skupini i izborila plasman u doigravanje za plasman na Europsko prvenstvo koje će se igrati sljedeće godine u Češkoj. Strijelci za Hrvatsku bili su: **Bagarić**, **Rebić** i **Župarić**.

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs
Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Tečajevi talijanskog jezika, početne i napredne grupe. Naučite jezik ljepote i elegancije. Tel.: 065 2597700.

Prodajem 4 sobnu kuću na tihom i mirnom mjestu u Velikom Radanovcu, autobus na 400 m. Gradska voda, telefon, plin. Može zamjena za poljoprivredno zemljište. (cijena 50.000 eura) Tel.: 064 1759512.

Prodajem motokultivator IMT-506 Tel.: 065 4033077.

Prodajem ormar – kredenac za dnevnu sobu – sa stolom, stolicama i *virangašima*, muško tamno odijelo (kaput, prsluk i čakšire) i šešir. Tel.: 024 532570.

Povoljno prodajemo 3.850 m² građevinskog zemljišta kod bazena Dudova šuma u Subotici za gradnju 2 kuće, može za teniske terene, sadnju vinograda ili voćnjaka, sve pogledati u Ulici Pere Popovića Age. Kontakt: 063 7668808, e-mail: lea-nikolas17@yahoo.com

Prodajem stare cigle – velikog formata, cijele polutke, povoljno (15 din/kom). Tel.: 024 532570.

Povoljno kuća od 158 m² s gospodarskim zgradama u predgrađu Virovitice, Slavonija, Hrvatska. Za one koji hoće boravak u Europskoj uniji. Vrt, voćnjak uz kuću, povoljno prodajemo! Pitati na telefone 00381 644413383 i 00385 33543263.

Prodajem traktorsku prskalicu RAU 440 litara, paraču od 47 krila s krimerima, kembriž valjak (2 m širok iz jednog dela) – vučni. Tel.: 024 532570.

Prodajem lijepu 182 m² kuću u turističkom gradu s jezerom Slavenska Orahovica, Hrvatska. Vrijedi pogledati. Plin, telefon, zračna banja, blizu planine Papuk. Tel.: 00385 33 673076 ili 063 7668808. E-mail: lea-nikolas17@yahoo.com

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i cg, u centru Sombora. Tel.: 025 5449220 ili 064 2808432.

Naprodaj: nova el. kosilica, el. štednjak s ravnom pločom, koturaljke, roze i bijele leandere, komplet crno muško odijelo s čakširama i prslukom, kožne čizme, razna bunjevačka ruva, sefiri, marama, stol na razvlačenje sa stolicama, virangaši, parača s krimerim, ručni kembriž valjak jednodijelni, ekskluzivna talijanska vjenčanica, tepih, tepih staze, ječmena i žitna slama. Tel.: 060-0532570 i 024/528-682.

Molim odgovornu i ozbiljnu obitelj bez predrasuda, koja bi prihvatila osobu u mirovini na doživotnu skrb, u vašem domu kao člana obitelji. Subotica-Osijek-Bjelovar-Darugar-Ivaničgrad. Tel.: 060/155-8667.

Prodaju se: koturaljke, nova el. kosilica, cijele i polutke opeke velikog formata (13 din komad). Tel.: 024 528682.

Prodajem klasičan trosoban stan centar grada 116 m² pogodan za poslovni prostor potrebna adaptacija. Tel.: 024 526-243.

Izdajem stan od 40 m² u centru Zagreba – kod Britanca, potpuno opremljen na prvom katu. Cijena stanarine 300 Eur. Tel.: 063 517 007 ili 063 506 110.

Molim Zvonka Rođenovića, koji me putem jednog časopisa obavijestio da je u Švicarskoj da se javi ako ima prijatelje u Orahovici, Varaždinu, Kr. Toplice, da bi me prihvatili. I druga mjesta. Tel.: +381/628377263.

IZDAJEM dvo i četverokrevetne APARTMANE i SOBE u Lumbardi na otoku Korčuli. Svaki apartman i soba ima svoju TERASU i poseban ULAZ. Mogućnost ljetovanja VEĆIH GRUPA. Gostima je na raspolaganju veliki ROŠTILJ. Svi gosti imaju osiguran PARKING za automobile i plovila. Udaljenost od mora 150 m. Sve detalje možete vidjeti na www.apartmanikorcula.com. email: marko.gusak@apartmanikorcula.com Kontakt osoba: Marko Gusak, prof. 091/6012021 098/ 9622059.

Prodajem vilerove goblene. Tel.: 063 8579679.

Makarska – iznajmljujem sobe sa kupatilom, frižiderom, upotrebom kuhinje i parkingom za sezonu 2014. godine. Telefon za Srbiju: 060-6331910, telefon za Hrvatsku: 00385-21617909

Kupujem poljoprivredno zemljište, u jednom komadu od cca 8 do 20 jutara obradive zemlje. Tel.: 064 1759512.

Prodajem garažu od 18 m² u ulici Bore Stankovića 5. Prva s lijeve strane. Tel.: 064 1759512.

Subotica – centar prodaje se nov dvosoban stan 56 m² treći kat, lift, klima, dvije terase, cijena 42 000 eura. Tel.: 024 529 745 ili 063 518 218.

Prodaje se rolja za glačanje veša i drvena vaga s tegovima (mjeri do 500 kg). Tel.: 064 3910112

Izdaje se jednosoban namješten stan na Radijalcu. Tel.: 069 2887213.

Tročlana obitelj prima stare osobe na dvorbu za nekretninu ili penziju. Tel. 062 1941729.

Kupujem njivu – poljoprivredno zemljište u jednom komadu većem od 5 ha. Tel.: 064 1759512

Subotica, prodaje se solidna kuća sa zasebnom garažom i prostranim dvorištem. Infrastruktura. Legalizovano. Cena po dogovoru. Vlasnik. Tel.: 065-5053962.

Hrvatska likovna udruga **CroArt** prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi VAŽI DO 19. 9. 2014.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hrurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo)
Zlata Vasiljević (dopisništvo Sombor)
Suzana Darabašić (dopisništvo Šid)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALA:

Mirjana Dropulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matije crske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

ČESTITAMO: VJENČANJE JELENE DULIĆ I JOSIPA BAKOA

Kolegica rekla »DA«

Današnji prilog u rubrici Čestitamo sasvim je osobit, jer ćemo opisati kako je brak sklopila naša kolegica iz uredništva *Hrvatske riječi* Jelena, koja i sama piše o mladencima i sretnim parovima. Sada je Kupidon došao i po nju. Naime, protekloga su vikenda brak sklopili

Jelena Dulić (25)

i **Josip Bako** (28).

Velika vijećnica subotičke Gradske kuće jedva je primila sve Đurđinčane, rodbinu i prijatelje mladenaca. Po starom bunjevačkom običaju svadba je održana u nedjelju. Crkveni je obred dakako održan tijekom svete mise, koju je predvodio velečasni **Jovica Vein** u đurđinskoj crkvi. On se naime s mladim parom poznaje još iz djetinjstva i rado se odazvao doći iz Rijeke i nazočiti i predvoditi ovo slavlje. U svojoj je propovijedi istaknuo kako je brak Božji poziv isto kao što je to i svećeništvo,

ne manje ili više bitan. Također je dodao kako je opraštanje jedno drugom nužno potrebno kako bi sve, pa i brak funkcionirao. Sveta misa bila je dodatno uveličana glazbom orgulja i gitara.

Nakon vjenčanja, svadbeno slavlje je nastavljeno u restoranu *Spartak* uz preko 200 gostiju! Svirao je *Hajo*, a nakon njih *ExYu band*. Prvi ples bio je na numeru *Sad kad došla si*, a atmosferu je uzavrlo puno okupljenih mladih te se veselo raspoloženje oduljilo sve do tri sata izjutra tog radnog dana. Osim okretanja mlade, bilo je i pokušaja krađe mlade, što je vješta kuma osujetila.

Naši sretni mladenci znaju se otkako znaju za sebe, a zaručeni su od siječnja ove godine. Zbog studija su bili razdvojeni dvije godine, ali u stalnom kontaktu. Stoga im je i posvećena numera Nene Belana: *Što je danas lijep i sunčan dan – ona danas dolazi iz Zagreba*.

Mladenci sada žive skupa u Subotici, a kada ovaj tekst izađe, oni će već pakirati stvari i završavati posljednje pripreme za odlazak na medeni mjesec, u Egipat!

N. Perušić

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Do kože...

Piše: Branko Ivković

Faljniš čeljadi, av iz ovim vrimenom, ta sav sam se oijo od dosade, kako malo štogod počmem radukat po avliji a ono udari kiša, pa onda di šta a ja prid televiziju, pa se samo idem od tog njevog divana, pa jesul ti tamo ljudi poludili... Jal ne

vididu da su već dosadili i Bogu i svitu sotim njevim ovo ono ćemo, a ništa nisu kazli lipo, samo smanjićemo, pa oduzećemo, a cine povećaćemo, i sve po grbači sirotinje. Jeto niki dan mi došo **Joso**, ide šorom sav zapinijo od bisa, ja ga pitam »šta je rođo moj, di gori kad si mi taki nakostrušen i dušeš kugod poplašeno mače, čekaj da vidim u fijoki od dolafa, možda mi ostala koja pirula od bisnila, dao mi veterinar litos kad mi kalamijo kerove.« »Ta mani me«, ne mož **Joso** zaustavit frkćanje, »očo sam na pumpu malkoc da se spremim za berbu kuruza, ko velim da pripravam na vrime traktorskog olaja, kad ono pogodi šta imade novo?« »Poskupijo«, opalim ja kugod iz topa, a on se zapripastijo i izdrečijo u me: »Ta otkud znadeš otac te prokarto, ti si **Braniša** kugod kaki vištac«. Ja u smi, ko se ne bi smijo gledeć u nj a on se izbejljijo kugod ovan kad mu stane priživanje, nisam ja moj **Joso** nikaki vištac, bože sačuvaj neg se mislim da i oni što pravidu cine iđedu po njivama pa gledidu kad će štogod sazrijat a sad su to kuruzi, znadeđu da nama ne triba vako nafte osim za poso, vidiš da su probali dignit jevro u nebesa a niko ga ne kupuje, nema više da je seljaku od žita ostalo pa malo pod postelju, sad sve potrošiš u naprid, pa još i kreditinu digneš, a kad su to skontali a oni lipo na njivu i prid berbu odigli gorivo, ko vele »e ovo morate vi paori kupovat«, samo ne znadem moj rođo doklen će to tako ić. Imade i ona pripovitka o onim što je učijo za berbera pa šiša odaleg pomolo, pa ondaleg pomolo, nikad najjednako a on će »najbolje bi baćo bilo to ošišat do glave«, tako i kod nas, prija su se oni učili vladat, šišali narod, sad se ovi učidu vladat pa i oni šišaju, samo čini mi se da ne fali puno pa ćemo mi bit ošišani do kože, a to bome nije dobro, ide zima a ja imadem velike i klepave uši pa mi neće bit svedno. Jevo staje kiša, ajdemo mi rođeni moj lipo namirit, pa još lipče večerat, a ondak lipo na bicigle i iđemo u Mirgeš slušat tamburaše, večeras imade smotra tamburaša u Mirgešu, to vam je čeljadi moja odaleg iz Ivković šora samo pet duži, ta pišće ću otrkat ako triba kad je tambura u pitanju, a biće cigorno sedam ako ne i osam bandi, a i dosadilo mi već o ovoj pulitiki ko nimac tralala, jes da sam bijo mlinar al ne moram baš uvijek mlit u prazno. A valjdar ćedu nać štogod malkoc i vina, nisu njim valjdar svi ardovi prazni. Dobro ti i kažeš **Braniša**, **Joso** mi oma oživijo, idem i ja na biciglu pa na salaš, namirim slažem štogod onoj mojoj, pa rep na krste i gasa u Mirgeš, nećemo zajedno da ne sumnjađu, naćemo se kod Kobinog sela na čoši. Ajd zbogom čeljadi, vrime leti, a još puno triba tog bome odradit, pozdravlja vas vaš **Braniša**.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Ni mlade nisu što su bile

Bač Iva se oduvijek rado-vo izbiranju. Još u mladi dana od pokojnoga dađe naučijo da je to sveta dužnost. I danas se sića kako su se notaj dan dađa i mater znali lipo navuć, otit na misu, pa potli mise tamo di se izbiralo. A doma bi došli blaženi, ne zna jel brog pridike, jel brog izbiranja. Došo i on u godine ka se prvi put ide izbirat. Istina, dađa je već davno ukućanima reko koga bi tribalo izbirnit, tako je naučijo o njegovoga dađe. Politi-ka je oduvijek bila za gazdu kuće, šta se žene i dica razumu? U sebe

Piše: Ivan Andrašić

se stalno mučijo, te olovku će vako, te cidulju će nako, te triba da se dobro sakrije, da niko ne može vidit, a vamo, ka se bolje prošodira, vidi da su unaprid sve znali ni što su tribali znat. To ti je nako, ko forme u svatova, nako ko ka friška mlada sva treperi i pita se oće li bit štogoda što već davno čeka i želji, jel neće. Svi svatovi znadu da oće, al nikomu se ne žuri doma. Imade koliko oš i za pojist i za popit, ne mora se ništa platit, a banda svira li, svira, ne zna stat. Igra se, piva i podvikiva, milina jedna. Pri zore se ne ide doma. U zoru mladu i đuvegiju pajaši i banda otpratu doma, pa se još i tamo veselje znade dobro odužit. Na kraj, ka sve otpratu, mlada i đuvegija se skinu i legnu, pa šta bude. Potli se samo raščuje da jim dite došlo na svit dva-tri miseca pri reda. O stariji se naslušo kako je bilo za Titina vrimenta, a i sam je je-damput išo izbirat dok je vaj bijo živ. Sića se samo da je tamo di se izbiralo bila nikaka komisija od nji troj, a ka si listić ubacijo u škatulju, š jednoga astala bi ti ponudili rakijicu, jel kabezu i koji o kolača što su žene napekle. A potli bi se uvijek obnarodovalo koliko je svita izašlo na izbiranje. Uvijek skoro svi, sramota bilo ne izajt. Danas je sve to drugače. Na izbiranju je svakako, samo ni veselo. Jedva mož i dojt do škatulja, toliko ji je u komisija. Pri izbiranja svi svašta lažu, obećavu i kule i gradove, potli izbiranja sve pozaboravljaju. Ni jim baš jako ni briga, znadu da brzo za-boravljaju i ni što izbiru. Evo, saće se još malo izbirat i bač Ivini. Vidi on to i u njevi novina, već davno. Još prolitos ni što su dotle bili ko nokat i meso, počeli pljuvat jedni po drugima. Umišali se i pope, a i nikaki što još nikada ni čo za nji. Na broju su i svi stari, što ji davno pune novine. Svako pametniji o svakoga, svako divani da ništa ne valja no što su ni drugi radili. Nigdi ne može najt da kogod kaže kako će on radit no što se ne radi kako triba, da kaže šta to nudi za vrime što dolazi, a ako i kaže šta bi tribalo, neće reć kako će se do toga dojt. I što je najveće zlo, njegovi se ni neće izbirat ko svi drugi, neg će ope bit, kako to danas zovu, nikaki elektora, pri bili delegati. A ni mlade više nisu što su bile, danas u svatova ritko koja već nema trbu do zuba.

MISLI POZNATIH

- **Franklin:** Teško je praznoj vreći stojati uspravno.
- **Da Vinci:** Bolje je patiti od istine, nego biti nagrađen za laž.
- **Gibran:** Otvaraj dobro oči i uši, a ne usta.

KVIZ

Franjo Punčec

Koje godine i gdje se rodio veliki hrvatski teniski as **Franjo Punčec**?
 Kako se zvao njegov prvi trener?
 Kada je postao juniorski prvak Jugoslavije?
 Koliko godina je uzastopno bio seniorski prvak Jugoslavije?
 Po čemu je ušao u povijest hrvatskog tenisa?
 Koji je njegov najveći rezultat na Grand Slam turnirima?
 Na kojim je svjetskim turnirima osvajao pobjednički naslov?
 Kada i gdje je umro Franjo Punčec?

Rodio se 22. studenoga 1913. godine u Čakovcu
 1931. godine
 Od 1933. do 1940. godine
 Kao prvi hrvatski tenisač na svjetskoj ranking ljestvici
 Dva polfinala na Wimbledonu (1938. i 1939.)
 Monte Carlo, Medunarodna prvenstva Skandinavije, Indije, Egipta
 Umro je 5. siječnja 1985. godine u Johannesburgu

FOTO KUTAK

Korziranje po varoši!

VICEVI

Učitelj matematike pita Pericu:

- Ako sabereš 5505 i 7767, pomnožiš s 8 i podijeliš s 24, što dobiješ?
- Pogrešan odgovor.

Pokazuje škrtac svom prijatelju novi stan:

- A ovo nam je soba za slušanje glazbe...
- Kako slušanje, pa soba je potpuno prazna?
- Pa u njoj se najbolje čuje susjedov radio!

Malonogometni turnir u Rumi

Povodom blagdana župne zajednice u Rumi, Dana Uzvišenja Svetog Križa u nedjelju, 7. rujna 2014. godine, na terenima FK *Jedinstvo* održan je tradicionalan malonogometni turnir u suorganizaciji HKPD-a *Matija Gubec* i župne crkve Uzvišenja Svetog Križa u Rumi.

Na turniru, u kome je rezultat bio u drugom planu, sudjelovale su četiri momčadi.

Pokraj tima domaćina tu su bili i timovi Društva hrvatske mladeži iz Zemuna, HKUD *Jelačić* iz Petrovaradina, kao i tim Generalnog konzulata Republike Hrvatske iz Subotice. Turnir je ove godine osvojila momčad iz Subotice koja je u finalu pobijedila tim domaćina, dok je treće mjesto osvojio tim iz Petrovaradina. Nakon završetka natjecanja, u prostorijama HK-

PD-a *Matija Gubec* sve nazočne goste je pozdravio predsjednik HKPD-a *Matija Gubec Pavle Škrobot* da bi potom rumski župnik *Ivan Čatić* podijelio pehare ekipama sudionicima, kao i najboljem igraču, strijelcu, vrataru turnira, a diplome su podijeljene i sudačkom dvojcu, kao i najljepšoj navijačici i najstarijem gledatelju.

Za najboljeg igrača proglašen

je **Branko Vojnić** iz Subotice, najbolji strijelac je **Danijel Grgec** iz Petrovaradina a vratar **Petar Duić** iz Zemuna. Za najljepšu navijačicu proglašena je Aleksandra Alimpić iz Zemuna, a najstariji gledatelj je Ivan Đaković iz Rume. Suci na turniru bili su Zorica Beogradac i Andrija Dokoza.

N. JURCA

Generalni konzulat Republike Hrvatske

Pokali za najbolje

MATEJ SABANOV, TENISAČ

Prvi put nositelj u rodnom gradu

Zahvaljujući trenutačnom rankingu
ove godine ima izravan nastup u
glavnom ždrijebu

Razgovor vodio: Dražen Prčić

bjedom stigao do svog prvog naslova u profesionalnoj karijeri. Bila je to najljepša potvrda svega što sam do sada uložio u tenis, ali i spoznaja kako mogu ravno-pravno igrati i s boljim tenisačima od sebe. Također, iskustvo iz prijašnjeg finala koje sam izgubio prošle godine na *Futuresu* u Bolu pomoglo mi je ovoga puta u koncentraciji i sve se završilo u najboljem redu s pobjedničkim pokalom u mojim rukama.«

NESRETNO FINALE HRVATSKE LIGE

Matej skupa s bratom blizancem Ivanom već godinama nastupa za momčad Osijeka gdje nakon preseljenja živi s obitelji, a prošlogodišnji naslov ekipnih prvaka države ove godine su pustili doslovno u posljednjem susretu ligaškog finala protiv TK Ponikve iz Zagreba.

»Doslovno je jedan poen u kojem je loptica skakutala po mreži u konačnici odlučio naslov ovogodišnjeg prvaka Hrvatske, ali moram kazati kako je Hrvatska teniska liga zasigurno najkvalitetnija na ovim prostorima i nastupi u ligaškim susretima potpuno su, po svojoj snazi, jednaki mečevima na *Futures* turnirima.«

SINGL ILI DUBL

Usporedo s nastupima u pojedinačnoj konkurenciji, braća Sabanov nastupaju i u natjecanju parova, u kojem, gledajući trenutačni svjetski ranking, imaju mnogo više uspjeha.

»Još uvijek nam je obojici singl na prvom mjestu, ali su rezultati u igri parova naša realnost i u ovoj konkurenciji smo mnogo bliži nastupima i na mnogo jačim turnirima. Uz još koji dobar rezultat, uskoro ćemo biti u prilici igrati i glavni ždrijeb na nekom *Challengeru*, a budem li i u singlu nastavio *beogradskim* putom, uz željeni uspon na ATP ranking ljestvici, imat ću mjesto u glavnom ždrijebu turnira koji se igraju za veći nagradni fond«, poželio je na koncu Matej Sabanov.

Tijekom ovoga tjedna, sve do finalnog susreta planiranog za nedjelju 14. rujna, TK Spartak iz Subotice je domaćinom VIII. *Futures* turnira koji se igra za nagradni fond od \$10000. Mladi tenisači iz nekoliko europskih država, uz nekoliko igrača iz Japana, stigli su na sjever Bačke u potrazi za ATP bodovima koji bi im mogli donijeti uspon na svjetskoj ranking ljestvici. Ove godine **Matej Sabanov**, rođeni Subotičanin koji sada nastupa pod hrvatskom zastavom, prvi put za posljednjih nekoliko nastupa na ovom turniru ima izravno mjesto u glavnom ždrijebu i kao osmi nositelj ima priliku ostvariti svoj najbolji plasman u rodnom gradu.

»Velika je prednost na *Futures* turnirima imati mjesto u glavnom ždrijebu«, naglašava Matej i nastavlja s pojašnjavanjem ovog veoma važnog momenta, »jer kada moraš igrati prvo kvalifikacijski turnir u kojem treba proći tri susreta, jako je teško napraviti nešto više u glavnom ždrijebu. A svi koji su u glavnom turniru puni su želje i spremnosti ne bi li osvojili što više bodova i popravili svoju ATP poziciju.«

NOSITELJ U SVOM GRADU

Nekoliko odličnih rezultata u posljednjih nekoliko mjeseci donijeli su mu ranking karijere (670.), što mu je konkretno u glavnom ždrijebu subotičkog *Futuresa* donijelo poziciju 8. nositelja i relativno lakši ždrijeb.

»I prijašnjih sam godina uspijevao izboriti plasman u glavni ždrijeb, no ovog puta sam i nositelj, što znači da do četvrtfinala ne mogu igrati niti s jednim od najbolje rangiranih igrača na ovom turniru.«

Na pitanje predstavlja li mu igra u rodnom gradu olakšavajuću ili otežavajuću okolnost, Matej se nasmijao:

»Veliko mi je zadovoljstvo igrati profesionalni turnir u Su-

NASTAVAK SEZONE

Poslije Subotice, profesionalni itinerer Mateja vodi put Niša i Sokobanje, potom slijedi malo studentskih obveza na fakultetu, a do konca sezone u planu su nastupi na dva *challenger*a, u Italiji i Slovačkoj.

botici, jer tu je mnogo mojih prijatelja i ljudi koji navijaju za mene. Primjerice, prvi susret koji sam igrao na ovom turniru gledao je i **Bela Suturović**, moj prvi trener s kojim sam započeo svoju tenisku karijeru i to mi je bilo veoma drago, dajući mi još više poticaja za igru.«

BEOGRADSKI POBJEDNIK

Konac srpnja tekuće godine naš će sugovornik vjerojatno pamtiti cijeloga života, jer mu je donio prvi profesionalni naslov u karijeri na *Futuresu* u Beogradu. Od tada više ništa nije kao prije, niti više ne može biti. Jer, Matej je dokazao svoj talent i potvrdio kako može ići i do kraja.

»Prije turnira u Beogradu sam odigrao dosta ligaških susreta u Hrvatskoj i Njemačkoj, pa smo brat **Ivan** i ja dosta putovali i zamorili se i odlučili smo uzeti mali predah. Odluka se pokazala ispravnom, a na samom turniru se dogodila i mala sretna okolnost otvaranja ždrijeba i činjenice da mi je prvi nositelj **Đere** predao susret u polufinalu. Priliku u finalu sam maksimalno iskoristio i uvjerljivom po-

FESTIVAL
HRVATSKIH
DUHOVNIH
PJESAMA
U SUBOTICI

HosanaFest

2014

HosanaFest

... koji ti je izveo vodu iz stijene tvrde
... remen; koji te u pustinji hranio manom
... poznatom tvojim očima, da te ponizi i da
... ša te da na kraju budeš sretan.

(Pnz 8,16)

22.09.2014. u 20 sati
Hala sportova
Subotica

cena: 200 dinara

Kupnjom ulaznice pomažete život i rad
Humanitarno-terapijske zajednice
za pomoć ovisnicima - HOSANA

Zagrebačka
županija

CroMedia

rotografika